DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

KPSS 2022

GÜNCEL BİLGİLER

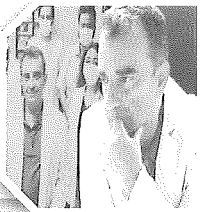
HOCAM

İÇİNDEKİLER

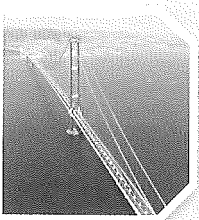
Güncel ve Kültürel Olaylar 7
Güncel Olaylar 24
Hayatını Kaybedenler 26
Spor 30
Ünlü Ressamlar ve Eserleri 36
Ödüller 41
Atatürk'ün Hayatı 46
Keşifler 50
Coğrafya 52
TÜİK Verileri 56
UNESCO Dünya Miras Listesi'nde Türkiye 58
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 61
Dünyanın Yedi Harikası 63
Bilinmesi Gereken Heykeller 67
Dünyaca Ünlü Yapılar 69
Türkiye'nin Tarihî ve Turistik Yerleri 74
Gezegenler ve Özellikleri 76
İnsanlığın Uzay Yolculuğu 78
Yerli Üretimler ve Millî Projeler 79
T.C. Cumhurbaşkanları 85
Türkiye'nin Büyükşehirleri 88
Mesleklerine Göre İlk Kadınlar 89
Dünya Edebiyatı 90
Ulusal ve Uluslararası Kuruluşlar 100
Türk Edebiyatı 112
Bilim İnsanları 131
İz Bırakanlar 139
Bilmekte Fayda Var 148

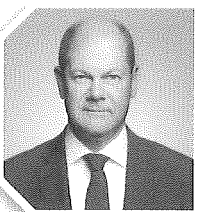
Türkiye'nin ilk ve tek **Havacılık, Uzay ve Teknoloji Festivali** **TEKNOFEST** 2022 yılında 30 Ağustos 4 Eylül tarihleri arasında millî mücadele şehri **Samsun'da** düzenlenecektir. TEKNOFEST 2022 yılında ilk yurt dışı festivalini ise **Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de** yapacaktır.

COVID-19'a karşı yerli aşı **TURKOVAC**'ı geliştiren **Kayseri Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi** Tıbbi Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Aykut Özdarendeli** ve ekibidir. Türkiye, TURKOVAC ile COVID-19 aşısı üreten 9 ülkeden biri oldu.

"Çanakkale Boğazı'nın gerdanlığı" olarak nitelendirilen **1915 Çanakkale Köprüsü**, 18 Mart Çanakkale Deniz Zaferi'nin 107. yıl dönümünde açıldı. Dünyanın en uzun orta açıklıklı köprüsü unvanına sahip 4 bin 608 metre uzunluğundaki 1915 Çanakkale Köprüsü, 2 bin 23 metrelik orta açıklığı Cumhuriyet'in 100'üncü kuruluş yıl dönümünü, 318 metrelik çelik kuleleri de Çanakkale Deniz Zaferi'nin kazanıldığı 18 Mart 1915'i sembolize ediyor.

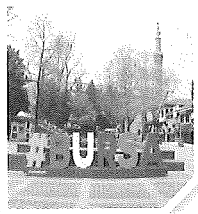
Almanya'da 16 yıldır başbakanlık yapan **Angela Merkel'in** görevi sona erince yerine maliye bakanı **Olaf Scholz** seçilmiştir.

Fransa'da yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kazananı ikinci kez Emmanuel Macron oldu.

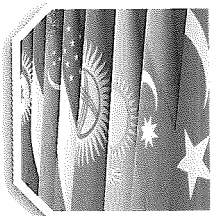
Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı (TÜRKSOY), Özbekistan'ın Hive şehrinde gerçekleştirdiği 38. Dönem Toplantısında Bursa şehrini **"2022 Türk Dünyası Kültür Başkenti"** olarak ilan etti. 2023 Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilen şehir ise Azerbaycan'ın Suşa kenti olmuştur.

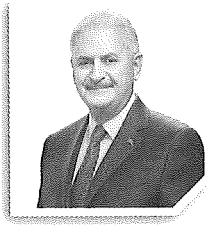

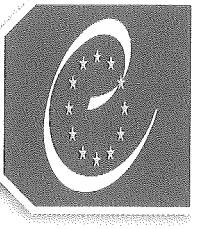
Bursa çini ve ipeğin ön planda olduğu "Zanaat ve Halk Sanatları" dalında **UNESCO Yaratıcı Şehir Ağı'na** dâhil oldu. Bursa; Gaziantep (gastronomi), Hatay (gastronomi), İstanbul (tasarım), Kütahya (zanaat ve halk sanatları), Afyonkarahisar(gastronomi) ve Kırşehir'in (müzik) ardından, Türkiye'den bu ağa dâhil olan 7'nci şehir oldu.

Kurucu ülkeleri; **Türkiye, Kırgızistan, Azerbaycan ve Kazakistan** olan daha sonra **Özbekistan'ın** katılımı ile üye sayısı 5 olan Türk Konseyi'nin adı 2018'de "Türk Keneşi" adını almış ve son olarak 12 Kasım 2021 tarihinde adı Türk Devletleri Teşkilatı olarak değiştirilmiştir.

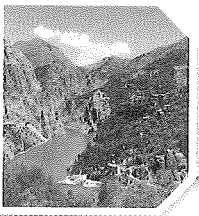

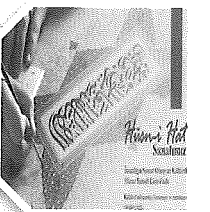
Türk Devletleri Teşkilatı'nın organlarından biri olan **Aksakallılar Konseyi** başkanlığına Binali Yıldırım atanmıştır.

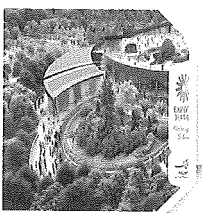
Rusya, Ukrayna'ya yönelik saldırılarının ardından Avrupa Konseyi Statüsünün 8'inci Maddesi uyarınca başlatılan prosedür çerçevesinde **Avrupa Konseyi'nden** çıkarıldı.

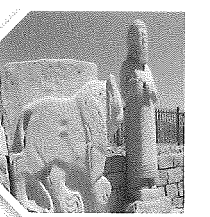
Erzincan'ın tarihî ve kültürel değeri ile öne çıkan turistik ilçesi Kemaliye, Türkiye'nin Cittaslow (Sakin şehirler) ağına dâhil edilen 21. yerleşim yeri oldu.

"Hüsn-i Hat", Türkiye'de İslam Sanatında Geleneksel Güzel Yazı **UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne** kaydedilmiştir.

EXPO 2022'ye "Medeniyetler Bahçesi" temasıyla 1Nisan 30 Mayıs tarihleri arasında ev sahipliği yapan şehir Hatay'dır.

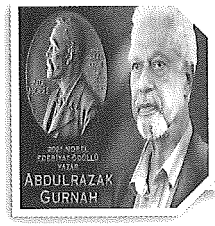
Malatya'nın Battalgazi İlçesi'nde bulunan Arslantepe Höyüğü 44. Dünya Miras Komitesi toplantısında alınan kararla **UNESCO Dünya Miras Listesine** girmiştir.

2021 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı, **İskoçya'nın Glasgow şehrinde** 31 Ekim - 12 Kasım 2021 tarihleri arasında küresel ısınma ve sera gazı salınım oranlarını azaltma amacıyla 197 ülkenin katılımıyla **Birleşik Krallık** başkanlığında gerçekleştirilmiştir.

Los Angeles'ta gerçekleştirilen **94. Oscar Ödülleri'nde**, En İyi Film Ödülü Coda'nın olurken, Will Smith "King Richard" filmindeki rolüyle En İyi Erkek Oyuncu ödülünü aldı.

Zanzibar doğumlu Tanzanyalı yazar ve edebiyatçı Abdulrazak Gurnah, "kültürler ve kıtalar arasındaki körfezde sömürgeciliğin etkilerine ve mültecinin kaderine nüfuz etmesinden" dolayı **2021 Nobel Edebiyat Ödülü'ne** layık görüldü.

"International Innovation" dergisi tarafından **"Dünyanın En İyi Buluş Yapan 10 Bilim Akademisyeni"nden** biri olarak gösterilen ALS hastalığı alanındaki çalışmaları ile tanınan Doç. Dr. Hande Özdinler hayvanlar üzerinde yaptığı çalışmada beyindeki ölü sinir hücrelerini 60 günlük tedaviyle canlandırdı.

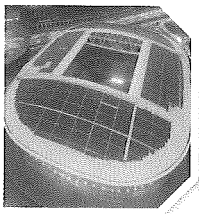

Lineer Metal Sanayi ve Ticaret A.Ş.

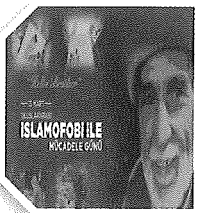
Siirt'te Türkiye'nin **ilk cevherden çinko izabe tesisi** açıldı. Lineer Metal Çinko Üretim Tesisi, Türkiye'nin ilk çinko metal külçelerini üretecek.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) Avrupa şehirlerine verilen en prestijli ödül olan 2022 Avrupa Ödülü'ne bu sene İzmir'i layık gördü.

Galatasaray Kulübü ve Enerjisa Enerji ortaklığıyla kurulan Nef Stadyumu, güneş enerjisiyle çalışan en güçlü stadyum unvanı ile **Guinness Rekorlar Kitabı'na** girmeyi başardı.

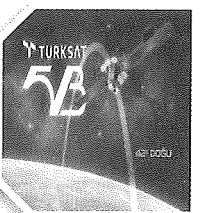

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 15 Mart'ı "Uluslararası İslamofobi ile Mücadele Günü" kabul etti. Türkiye ve Pakistan'ın İslam İş birliği Teşkilatı adına sunduğu tasarı, BM Genel Kurulunda kabul edildi.

TCG Ufuk (A-591)

Türkiye'nin ilk istihbarat gemisi "TCG Ufuk" hizmete girdi. Millî imkânlarla üretilen Türkiye'nin ilk istihbarat gemisi TCG Ufuk, ağır iklim ve deniz şartlarında, uluslararası sular dâhil 45 gün kesintisiz seyir yapabilecek.

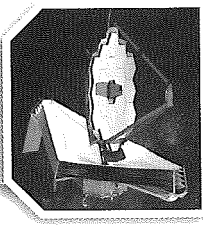

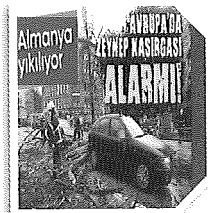
Türksat uydu filosunun en güçlüsü olacak Türksat 5B, ABD'nin Florida eyaletinde bulunan Cape Canaveral Üssü'nden Space X firmasına ait Falcon 9 roketiyle uzaya gönderildi.

Roketsan; karada platform, denizde su üstü araçları ve havada savaş uçağı, SİHA ve helikopterler tarafından atılabilecek yapay zekâ özelliklerine sahip yeni seyir füzesi olan Çakır'ı üretti.

ABD Havacılık ve Uzay Ajansının (NASA), dünyanın en büyük ve en gelişmiş uzay teleskobu James Webb 25 Aralık 2021'de uzaya fırlatıldı.

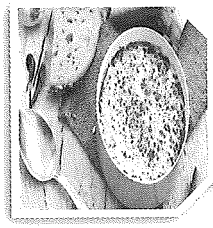

Uluslararası alanda "Eunice" Almanya'da ise "Zeynep" olarak adlandırılan kasırga nedeniyle Avrupa'da çok sayıda kişi hayatını kaybetti.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığına, Marmara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erol Özvar seçildi.

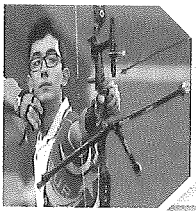

ABD'de yayın organı CNN, dünyanın en iyi çorbalarını sıraladığı listede Türk mutfağından "Yayla Çorbası"na da yer verdi. Yayla çorbası dünyanın en iyi 20 çorbası arasında gösterildi.

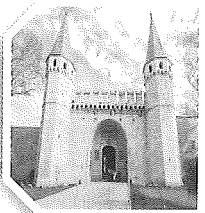
Fotoğrafçılık dünyasının en prestijli yarışmalarından biri olan Sienna Photo Awards, yılın fotoğrafı ödülünü **Mehmet Aslan'ın** "Hayatın Zorluğu" adlı fotoğrafına verdi.

Dünyaca ünlü Brezilyalı roman ve söz yazarı **Paulo Coelho**, Türkçe'ye "Okçu'nun Yolu" (The Archer) adıyla çevrilen son kitabını olimpiyat şampiyonu millî sporcu Mete Gazoz'a adadı. Millî okçu Mete Gazoz, katıldığı 2020 Tokyo Olimpiyatları'nda altın madalya kazanarak tarihî bir başarıya imza atmıştı.

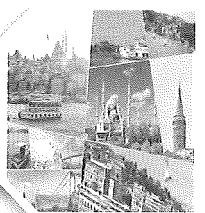
İngiltere'de altın oran göz önünde bulundurularak yapılan bir araştırmada, Topkapı Sarayı dünyanın en güzel sarayı seçildi.

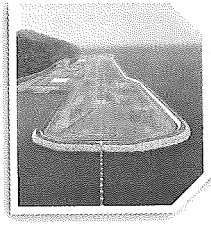

UNESCO tarafından seçilen 2022 Dünya Kitap Başkenti Meksika'nın uluslararası kitap fuarıyla ünlü "Guadalajara" şehri olmuştur.

Türkiye'nin Afrika'ya yönelik ortaklık zirvelerinin üçüncüsü olan Türkiye – Afrika Ortaklık Zirvesi 16 - 18 Aralık 2021 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleşti.

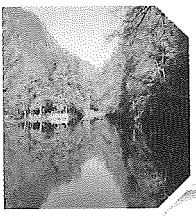

Denize dolgu yapılarak oluşturulan Rize - Artvin Havalimanı hizmete açıldı. **Ordu - Giresun Havalimanı'ndan sonra** ülkenin deniz üzerine inşa edilen ikinci havalimanı Rize – Artvin Havalimanı'dır.

İran, Şangay İş birliği Örgütüne üye oldu. Şangay İş birliği Teşkilatının **Çin, Rusya, Tacikistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Hindistan ve son olarak İran** ile birlikte 9 tam üyesi bulunuyor.

28 Ekim 2021 Resmî Gazete kararıyla Türkiye'nin son Millî Parkı Ankara'nın Nallıhan ilçesi sınırları içerisindeki "Sarıçalı Dağı Millî Parkı" ilan edildi. İlk millî park ise 1958 yılında ilan edilen **Yozgat Çamlık Millî Parkı**'dır.

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın adı "Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı" olarak değiştirildi.

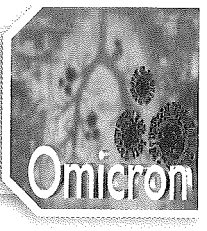
Pop Art akımının öncülerinden olan **ABD'li Ressam Andy Warhol'un** ünlü oyuncu Marilyn Monroe tablosu, müzayedede 195 milyon dolarlık rekor fiyata satıldı. Bu, XX. yüz yılda yapılan bir esere ödenen en yüksek miktar olarak da tarihe geçti.

İtalya'daki uluslararası kısa film festivali "Tulipani di Seta Nera"da (Siyah İpek Laleler) yönetmenliğini Cüneyt Işık'ın üstlendiği "Kuş Olsam", **"En İyi Yabancı Kısa Film"** ödülünü aldı.

Arjantinli futbolcu Diego Armando Maradona'nın 1986 Dünya Kupası çeyrek finalinde **İngiltere'ye** karşı giydiği millî forması, açık artırmada 7,1 milyon sterline alıcı bularak dünyanın en pahalı forması oldu. Efsane oyuncu, o maçta meşhur **"Tanrının eli"** golünü kaydetmişti.

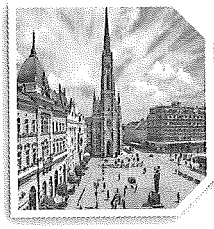
Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Güney Afrika'da ilk kez tespit edilen ve B.1.1.529 olarak da adlandırılan corona virüsünün (COVID-19) yeni mutasyonunu "Endişe Mutasyonu (VOC)" olarak sınıflandırarak mutasyonun yeni adını "Omicron" olarak belirledi.

İngiltere'nin başkenti Londra'da müzayede evi Sotheby's, Hürrem Sultan'ın XVI. yüzyıl sonları veya XVII. yüzyıl başlarında yapıldığı düşünülen portresi100 bin sterline satıldı.

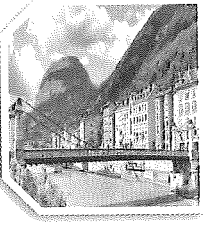

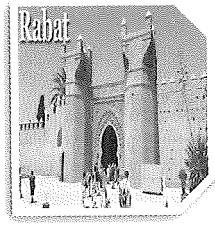
Yönetmen Semih Kaplanoğlu'nun "Bağlılık Hasan" filmi, Türkiye'nin **94'üncü Akademi Ödülleri'ndeki (Oscar)** adayı olarak belirlendi. Film, geçimini babadan kalma meyve bahçesi ve domates tarlasıyla sağlayan Hasan'ın hikâyesini anlatıyor.

Sırbistan'da müzeleri, galerileri ve etkinlikleriyle Sırbistan'ın en önemli kültür merkezlerinden biri olarak öne çıkan Novi Sad şehri, **2022 Avrupa Kültür Başkenti** seçildi.

2022 yılında Avrupa Yeşil Başkenti seçilen şehir Fransa'nın Grenoble şehri olmuştur.

2022 yılı İslami Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu tarafından **2022 İslam Dünyası Kültür Başkenti** ilan edilen şehir Fas'ın başkenti Rabat olmuştur.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Dağlık Karabağ zaferinde büyük rol oynayan SİHA'ların mimarı Baykar Teknik Müdürü Selçuk Bayraktar'a "Karabağ Nişanı" verdi.

ABD'de yapılan yeni başkanlık seçimlerini Joe Biden kazandı. Joe Biden ile birlikte ABD'nin ilk siyahi başkan yardımcısı da "Kamala Harris" oldu.

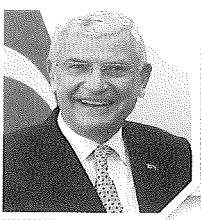
Türkiye'nin Güney Kore'den satın aldığı ilk yüzer doğal gaz depolama ve gazlaştırma gemisi **Ertuğrul Gazi Gemisi**'dir.

ABD Havacılık ve Uzay Ajansının (NASA), keşif aracı **"Perseverance"** ile Mars'a **"Ingenuity"** adlı mini helikopteri de göndererek Mars'ta mini bir helikopter uçuşu gerçekleştirmiştir.

Türkiye'nin ilk kadın taarruz helikopter pilotu Özge Karabulut'tur. Özge Karabulut polis teşkilatı envanterine giren ATAK helikopterini kullanacak.

Birleşmiş Milletler (BM) 75. Genel Kurul Başkanlığına (2020) Türkiye'nin adayı TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Büyükelçi **Volkan Bozkır** seçildi. Volkan Bozkır bu görevi Eylül 2021'e kadar sürdürmüştür.

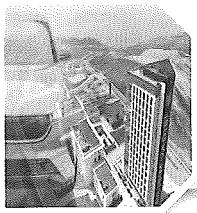

Birleşmiş Milletler'in geleneksel olarak hazırladığı **2022 Dünya Mutluluk Raporu'na** göre **Finlandiya** üst üste beşinci kez dünyanın en mutlu ülkesi olarak listenin ilk sırasında yer aldı.

Uluslararası Polis Teşkilatı'nın (INTERPOL) yeni başkan, başkan yardımcıları ve delegelerinin belirlendiği 89. Genel Kurul Toplantısı 23-25 Kasım 2021 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenmiştir.

Türkiye'nin ilk silahlı deniz aracı "SİDA ULAQ" suya indirildi. SİDA, 400 kilometre seyir menziline, saatte 65 kilometre sürate, gündüz ve gece görüş kabiliyetine, millî kriptolu haberleşme altyapısına sahiptir.

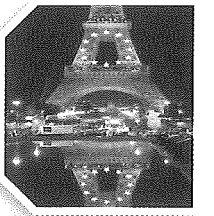
Türkiye'nin yüksek teknolojili ilk yerli otomobili TOGG'un üretileceği fabrikanın temeli, 18 Temmuz 2020'de Bursa'nın (Otomobil Bilişim Vadisi) Gemlik ilçesinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla atıldı.

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan'ın himayesinde yürütülen, **"Sıfır Atık Projesi"**, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye Temsilciliği'nin ilk kez vereceği "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Eylem Ödülü"ne layık görüldü.

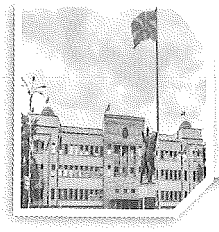

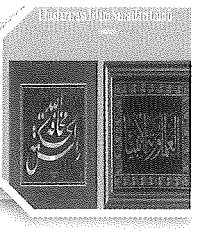
Avrupa Birliği'nin (AB) 2021 için hazırladığı ilham veren olaylar listesinin ilk sırasında koronavirüs aşısını geliştiren Alman biyoteknoloji firması **BioNTech**'in kurucuları Türk bilim insanları Uğur Şahin ile Özlem Türeci'ye yer verildi.

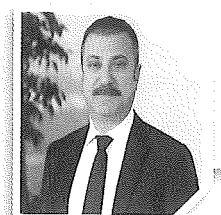
2022 Avrupa Birliği dönem başkanı ülkeler Fransa (1 Ocak 2022'den itibaren) ve Çekya'dır (1 Temmuz 2022'den itibaren).

Yunanistan ile yaşadığı problemler nedeniyle adını değiştiren Kuzey Makedonya **Kuzey Atlantik Anlaşması'nın (NATO)** 30. üyesi oldu.

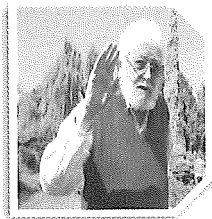
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), 18 Kasım'ı "Uluslararası İslam Sanatları Günü" ilan etti.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Merkez Bankası Başkanlığına Şahap Kavcıoğlu'nu atamıştır.

İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT) Genel Sekreterliğine Çad'ın adayı Hüseyin İbrahim Taha seçildi.

2020'de hayatını kaybeden TEMA Vakfı Kurucusu "Toprak Dede" diye bilinen Hayrettin Karaca tarafından Türkiye'nin ilk özel arboretumu **(ağaç parkı)** Yalova'da kurulmuştur.

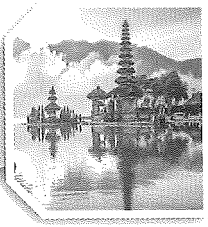
10 Ocak 2021'de Kırgızistan'da yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerini Sadır Japarov kazandı.

Türkiye ve Macaristan arasındaki dostluk anlaşmasının yürürlüğe girişinin 100. yıl dönümü münasebetiyle 2024 yılı Türkiye Macaristan Kültür Yılı olarak kutlanacak.

2022 yılı G20 dönem başkanı Endonezya'dır. Zirve Endonezya'nın Bali Adası'nda yapılacaktır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Adalet Bakanlığı'na Bekir Bozdağ, Tarım ve Orman Bakanlığı'na ise Prof. Dr. Vahit Kirişçi atanmıştır.

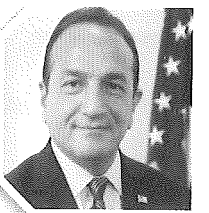

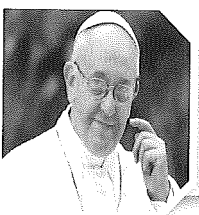
Şarkıcı Bergen'in hayatını anlatan ve başrolünde Farah Zeynep Abdullah'ın ve Erdal Beşikçioğlu'nun yer aldığı Bergen filmi en iyi biyografi filmi açılış rekoru ve tüm zamanların en yüksek drama filmi açılış rekorlarını kırdı.

Her yıl ocak ayında İsviçre'de yapılan **Dünya Ekonomik Forumu (WEF) (Davos Zirvesi)**, 2022 yılında Davos'ta yapılacaktır.

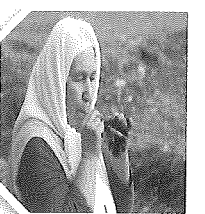
ABD'de ilk defa belediye başkanlığı görevine getirilen Türk asıllı Amerikan vatandaşı Tayfun Selen, New Jersey Morris Bölge Yönetim Kurulu Başkanlığına seçildi.

Katoliklerin ruhani lideri ve Vatikan Devlet Başkanı Papa Franciscus Mart 2021 yılında Irak'ı ziyaret eden ilk Papa olmuştur. Papa Franciscus'un Irak'taki temasları nedeniyle Irak'ta 6 Mart Ulusal Hoşgörü ve Birlikte Yaşama Günü ilan edildi.

Nota bilmeden kınalı elleriyle çaldığı sipsisiyle ün kazanan Halime Özke, **UNESCO'nun 2020 "Yaşayan İnsan Hazinesi"** listesine alındı.

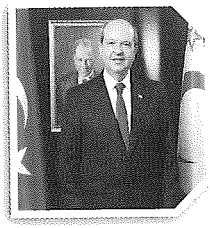

Ülkelerinde artan intihar vakkaları nedeniyle yalnızlık bakanlığı kurulan ülkeler İngiltere (2018) ve Japonya'dır (2020).

15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü anma programları 2021 yılında "Türkiye Geçilmez" temasıyla gerçekleştirildi.

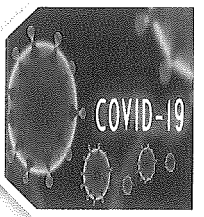
Ekim 2020 yılında yapılan seçimlerde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) beşinci Cumhurbaşkanlığına Ersin Tatar seçilmiştir.

Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde yapılan kazılarda, Anadolu Selçuklu Devleti hükümdarlarından Sultan I. Kılıçarslan ve kızı Saide Hatun'un mezarları bulundu.

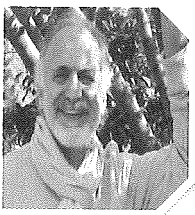

Tarih öncesi dönemlerde bolluğun, bereketin sembolü ve koruyucusu olduğuna inanılan, bin 700 yıllık bir ana tanrıça Kybele Heykeli, yaklaşık 60 yıl sonra Türkiye'ye getirildi.

Bugüne kadar 1 milyon 500 bini aşkın kişinin hayatını kaybetmesine neden olan yeni tip koronavirüsün (COVID-19) Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan kentinde ortaya çıkmıştır.

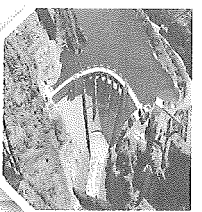
Corona Virüsle mücadelede hayatını kaybeden ilk sağlık çalışanı Prof. Dr. Cemil Taşçıoğlu'nun adı **Ok Meydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesine** verildi.

Zengezur Koridoru, 2020 Dağlık Karabağ Savaşı'nın Azerbaycan tarafından kazanılmasının **Azerbaycan ile eksklav parçası olan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti** arasında bağlantıyı kuracak olan koridordur.

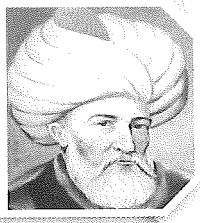

Iğdır Havalimanı'na 15 Temmuz darbe girişiminin ilk şehidi Bülent Aydın'ın adı verilerek havalimanının adı "Iğdır Şehit Bülent Aydın Havalimanı" olarak değiştirilmiştir.

Temelden yüksekliği 275 m, çift eğrilikli beton kemer kategorisinde **Türkiye'nin birinci, dünyanın üçüncü en yüksek barajı** olan Yusufeli Barajı, Artvin'in Yusufeli ilçesinde Çoruh Nehri üzerinde inşa edilmiştir.

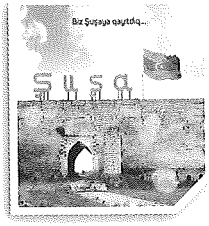
2022 YILINI KİM, NE YILI İLAN ETMİŞTİR?

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY'un "Anma Yılı" uygulaması kapsamında 2022 yılı, doğumunun 100. yılı munasebetiyle Kırgız sanat adamı **Toktobolot Abdumomunov**, doğumunun 100. yılı münasebetiyle Azerbaycanlı besteci **Fikret Amirov** ile ölümünün 600. yıldönümünde **Türk mutasavvıf "Mevlit'in yazarı** "Süleyman Çelebi"yi anma yılı ilan edilmesi kararlaştırıldı.

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulunda 2022 Yılı "Balıkçılık ve Su Ürünleri Yılı" ilan edildi.

Azerbaycan tarafından 2022 yılı "Şuşa Yılı" ilan edilmiştir.

AFAD tarafından 2022 yılı "Tatbikatlar Yılı" ilan edilmiştir.

2022 yılı Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından "Kamu Personeli Eğitim Atılım Yılı" ilan edilmiştir.

- **UNESCO, 2021'de dünyada anılacak Türk büyüklerini şöyle belirlemiştir:**

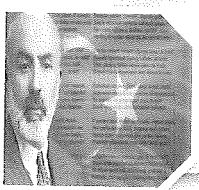
Yunus Emre (1241-1321)
Ölümünün 700. yıl dönümü

Hacı Bektaş Velî (1209-1271)
Ölümünün 750.yıl dönümü

Ahî Evran (d. 1171)
Doğumunun 850. yıl dönümü

Cumhurbaşkanı tarafından 2021 yılı "Mehmet Âkif ve İstiklal Marşı Yılı" ilan edildi.

- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), COVID-19'la mücadelede ön saflarda yer aldıkları gerekçesiyle 2021'i tüm dünyada "Uluslararası Sağlık Çalışanları Yılı" ilan etti.

Türk Devletleri Teşkilatı, ünlü şair ve devlet adamı Ali Şir Nevai'nin doğumunun 580. yıl dönümü dolayısıyla 2021'i "Ali Şir Nevai Yılı" ilan etti.

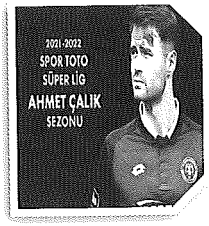

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından "2021 Yılı Uluslararası Sebze ve Meyve Yılı" ilan edildi.

İçişleri Bakanlığı tarafından 2021 yılı "Afet Eğitim Yılı" ilan edilmiştir.

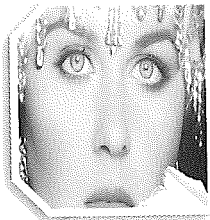

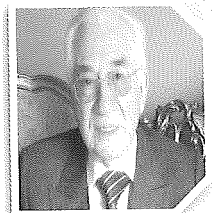

Konyaspor'da forma giyen millî futbolcu **Ahmet Çalık**, Ankara - Niğde otoyolunda geçirdiği trafik kazasında hayatını kaybetti.

Yeşilçam'ın usta oyuncusu Fatma Girik hayatını kaybetti. **Fatma Girik**, Sosyal Demokrat Halkçı Parti'den 1989 - 1994 yılları arasında Şişli Belediye Başkanlığı yaptı.

Oynadığı Bazı Filmler: Keşanlı Ali Destanı, Boş Beşik, Yılanların Öcü, Köroğlu, Kanlı Nigar, Kambur, Kızgın Toprak, Ağrı Dağı Efsanesi, Postacı, Japon İşi, Büyük Yemin, Namus, Ezo Gelin ...

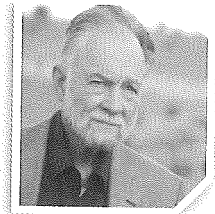

Türk tıp doktoru ve Klasik Türk müziği sanatçısı **Alaeddin Yavaşça** hayatını kaybetti. Prof. Dr. Alaeddin Yavaşça'ya çeşitli dallarda almış olduğu 200'ü aşkın ödülün yanı sıra Türk musikisine yaptığı önemli katkılar nedeniyle müzik dalında **2008 yılı "Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü" ve Sanat dalında 2010 yılı "TBMM Üstün Hizmet Ödülü" de** verilmiştir.

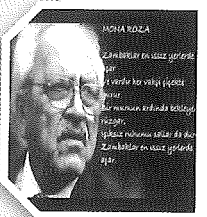
Rumeli türkülerinin duayen yorumcusu **Arif Şentürk** hayatını kaybetti. Makedonya, Kosova, Bulgaristan, Bosna Hersek, Yunanistan gibi bölgelerden derlediği özellikle **"Deryalar", "Ramize", "Safiye"** gibi Rumeli türküleri ile beğeni kazanmıştı.

Türk filozof, mütefekkir, akademisyen ve **2021 Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Ödülleri sahibi** Şaban Teoman Duralı hayatını kaybetti. Felsefe tarihi, biyoloji felsefesi, dil bilim, siyaset felsefesi, savaş felsefesi gibi alanlarda çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır. Ölümünden kısa bir süre öncesine kadar TRT 2 ekranlarında **Felsefe Söyleşileri** başlıklı bir program yapmaktaydı.

Şair, yazar ve fikir adamı Sezai Karakoç hayatını kaybetti Karakoç, 1960 baharında bir siyaset, düşünce ve edebiyat dergisi olarak nitelediği **Diriliş Dergisi'ni** çıkarmaya başladı. Mona Roza şiiri en ünlü şiiridir.

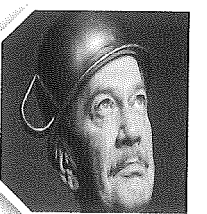
Sezai Karakoç'un Şiirleri: Monna Rosa-ı Aşk ve Çileler, Anneler ve Çocuklar, Donuk Aşk, Kar şiiri, Ben Kandan Elbise Giydim, Balkon, Köse, Sevgi, Adak Işığı, Kara Yılan, Sessiz Müzik, Çocukluğumuz, İnci Dakikaları, Rüzgar, Liliyar.

Sezai Karakoç'un Eserleri (Kitapları): Diriliş Neslinin Amentüsü, İslam'ın Dirilişi, Yitik Cennet, İnsanlığın Dirilişi, Kıyamet Aşisi, Leyla ile Mecnun, Diriliş Muştusu, Ayin Çeşmeler.

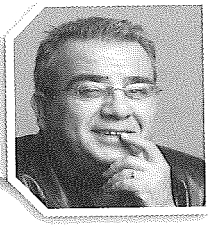
"Karlar Düşer", "Halikarnas" ve **"Aşiyan"** adlı şarkıları ile hafızalarda yer edinen sanatçı "Akrep Nalan" lakaplı sanatçı Füsun Nalan Açın, hayatını kaybetti.

Türk tiyatro, sinema ve televizyon oyuncusu Ferhan Şensoy hayatını kaybetti. Ayrıca roman, deneme, günlük, televizyon dizisi ve film senaryoları yazarı, şair ve Ortaoyuncular tiyatro topluluğunun kurucusudur. Kel Hasan Efendi'den günümüze gelen Ortaoyuncuları Kavuğu'nu Münir Özkul'dan devralmış ve Rasim Öztekin'e devretmiştir.

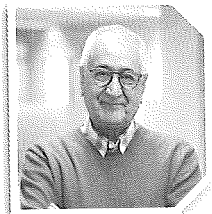

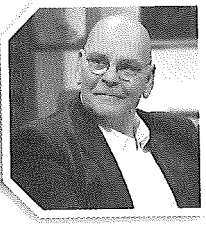
Oyuncu, senarist ve yönetmen Kartal Tibet hayatını kaybetti. Sinemada önce çizgi - roman uyarlamaları olan **Karaoğlan ve Tarkan** macera filmlerinde başrol oynadı. 1970'li yıllarda aralarında Hülya Koçyiğit, Türkan Şoray, Fatma Girik, Hale Soygazi ve Filiz Akın'ın da yer aldığı birçok oyuncu ile başrolü paylaştı. İlk kez 1977'de Tosun Paşa filmiyle yönetmenliğe başlayan Tibet, 56 film çekti. Davaro, Şendul Şaban ve Şabaniye gibi filmlerin senaryosunu yazdı.

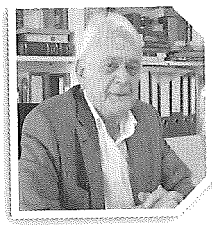
"Ayı Yogi", "Rambo", "Rocky" ve **"Fred Çakmaktaş"** gibi karakterleri seslendirmesi ile tanınan tiyatro, sinema, dizi oyuncusu ve seslendirme sanatçısı Sezai Aydın, hayatını kaybetti.

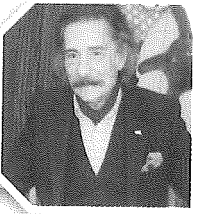
Kişisel gelişim kitapları ile bilinen psikolog, yazar Doğan Cüceloğlu hayatını kaybetti. **"İçimizdeki Çocuk"** en bilinen eseridir. Var Mısın?, Öğretmenim Bir Bakar Mısın?, Evlenmeden Önce, Geliştiren Anne - Baba, Dervişin Aklı, Gerçek Özgürlük, Mış Gibi Yetişkinler, Mış Gibi Yaşamlar, Başarıya Götüren Aile, Öğretmen Olmak, Savaşçı bazı eserleridir.

Dizi, tiyatro ve sinema oyuncusu usta sanatçı Rasim Öztekin hayatını kaybetti. Oynadığı bazı filmler ve diziler: Pardon, Mandıra Filozofu, Düğün Dernek, Gora, Kabadayı ve Seksenler.

Osmanlı iktisat tarihi üzerine yaptığı çalışmalar ile tanınan, tarih ve sosyal bilimler dalında **2015 Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Ödülleri sahibi** tarihçi Dr. Mehmet Genç hayatını kaybetti.

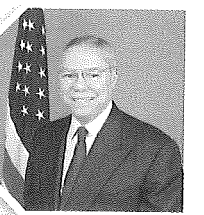

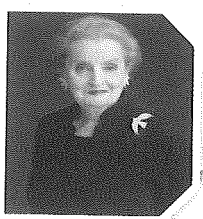
Türk sanat müziği bestecisi Münir Nurettin Selçuk'un oğlu, besteci, piyanist ve yorumcu **Timur Selçuk** hayatını kaybetti. "Ayrılanlar İçin", "Sen Nerdesin", "Beyaz Güvercin" ve **"İspanyol Meyhanesi"** biline en ünlü eserleridir.

AIDS'e neden olan HIV virüsünün keşfiyle 2008 yılında Nobel Tıp Ödülü'ne layık görülen Fransız virolog **Luc Montagnier** 89 yaşında hayatını kaybetti.

ABD'nin ilk siyahi Dışişleri Bakanı **Colin Powell** hayatını kaybetti.

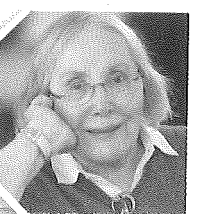

ABD'nin ilk kadın Dışişleri Bakanı **Madeleine Albright** 84 yaşında yaşamını yitirdi.

Türk edebiyatının usta kalemi, roman yazarı **Adalet Ağaoğlu**, 91 yaşında hayatını kaybetti.

Romanları: Ölmeye Yatmak, Fikrimin İnce Gülü, Bir Düğün Gecesi, Yazsonu.

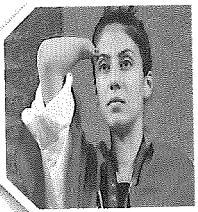

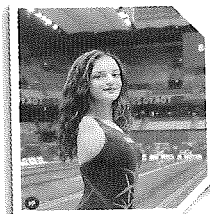
2020 (2021'de gerçekleşti) Tokyo Olimpiyat Oyunları'nda final maçında millî okçu Mete Gazoz, İtalyan Mauro Nespoli'yi 6 - 4 yenerek **Türk okçuluk tarihinin ilk olimpiyat şampiyonu** oldu.

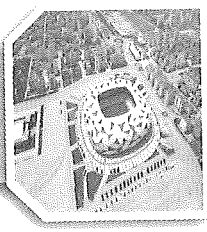
Motorsiklet sporcusu Toprak Razgatlıoğlu, Endonezya'da gerçekleştirilen **2021 Superbike Dünya Şampiyonası'nı** kazanarak Superbike tarihindeki ilk Türk dünya şampiyonu olmuştur.

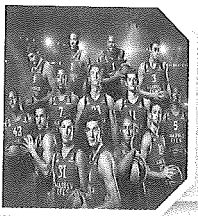
İstanbul'un ev sahipliğinde düzenlenen **9. Dünya Para Taekwondo Şampiyonası'nda** millî sporcu Meryem Betül Çavdar dünya şampiyonu olmuştur.

Millî sporcu Sümeyye Boyacı, **Berlin Para Swimming World Series'te** 50 metre sırtüstü finallerinde 41.41'lik derecesi ile kendi kariyer rekorunu ve Türkiye rekorunu kırarak altın madalya kazandı.

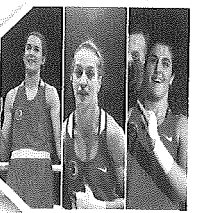

Konya, Avrupa Spor Başkentleri ve Şehirleri Federasyonu (ACES Europe) tarafından 2022 Yılı Ödülleri Töreni'nde "2023 Dünya Spor Başkenti" ilan edildi.

Anadolu Efes basketbol takımı, Turkish Airlines EuroLeague'in final karşılaşmasında Real Madrid'i mağlup ederek 2021-2022 EuroLeague sezonunun şampiyonu oldu. Böylelikle **Anadolu Efes EuroLeague'deki üst üste ikinci şampiyonluğunu** kazandı.

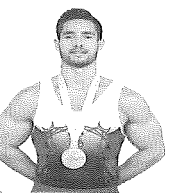
Türkiye'nin ev sahipliğinde İstanbul'da düzenlenen **IBA Dünya Kadınlar Boks Şampiyonası'nda** Türkiye, takım hâlinde şampiyon oldu. Buse Naz Çakıroğlu, Hatice Akbaş, Buse Naz Sürmeneli, Ayşe Çağırır ve Şennur Demir altın madalya kazandı.

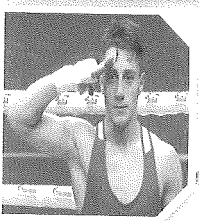

VakıfBank Kadın Voleybol Takımı, CEV Şampiyonlar Ligi Süper Finali'nde İtalya'nın Imoco Volley ekibi 3 - 1 yenerek 2021 - 2022 sezonunun **Avrupa Şampiyonu** oldu.

Millî sporcu İbrahim Çolak, Almanya'nın Cottbus şehrinde düzenlenen **Cottbus Artistik Cimnastik Dünya Kupası'nda** halka aletinde altın madalya kazandı.

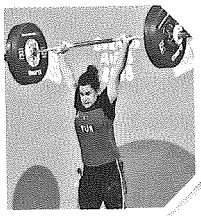

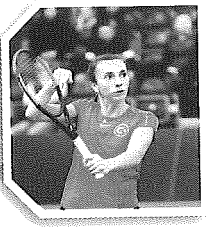
Millî boksör Kerem Özmen, Hırvatistan'ın Porec kentinde düzenlenen **22 Yaş Altı Avrupa Şampiyonası'nda** altın madalya kazandı.

Millî sporcu Emir Erışık, Çekya'da düzenlenen **Uluslararası Aerobik Cimnastik Turnuvası'nda** bireysel erkekler kategorisinde altın madalya kazandı.

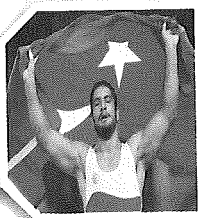
Yunanistan'da düzenlenen **Dünya Gençler Halter Şampiyonası'nda** kadınlar 81 kiloda Dilara Narin, 2 altın, 1 gümüş madalya kazanarak dünya şampiyonu oldu.

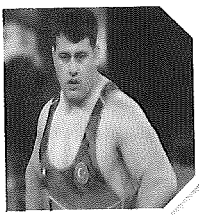
Millî tenisçi İpek Öz, İsveç'te düzenlenen Bastad Turnuvası'nda tek kadınlarda şampiyon oldu.

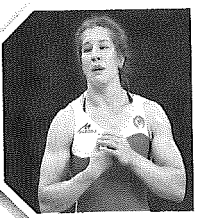
Millî eskrimci Aleyna Ertürk, Birleşik Arap Emirlikleri'nde düzenlenen **Gençler ve Yıldızlar Dünya Şampiyonası'nda** yıldız kadınlar epe kategorisinde altın madalya kazandı.

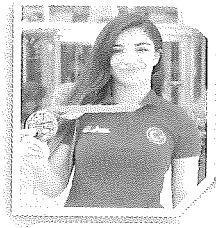
Taha Akgül, Macaristan'da organize edilen **Avrupa Güreş Şampiyonası'nda** altın madalya kazanıp, **9'uncu kez Avrupa Şampiyonu** olmuştur.

Macaristan'da düzenlenen **Avrupa Güreş Şampiyonası'nda** Rıza Kayaalp, altın madalya kazanıp ve **11'inci kez Avrupa Şampiyonu** oldu.

Macaristan'da düzenlenen **Avrupa Güreş Şampiyonası'nda** kadınlar 76 kilo final mücadelesinde Yasemin Adar Yiğit, altın madalya kazanıp 5'inci kez Avrupa Şampiyonu olmuştur.

Macaristan'da düzenlenen **Avrupa Güreş Şampiyonası'nda** kadınlar 50 kiloda Türkiye'yi temsil eden Evin Demirhan Yavuz, altın madalyanın sahibi oldu.

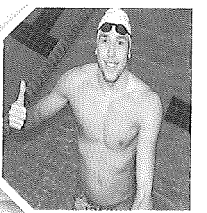
Dubai'de düzenlenen **Para Okçuluk Dünya Şampiyonası'nda** Öznur Cüre ve Sevgi Yorulmaz'dan oluşan makaralı yay kadın takımımız, finalde Rusya Okçuluk Federasyonu'nu 150 - 149 mağlup ederek altın madalya kazandı.

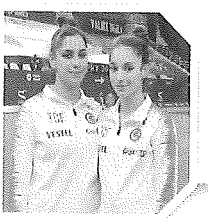

Millî bilardocu Semih Saygıner, Mısır'da düzenlenen 3 Bant Dünya Kupası'nda şampiyon oldu.

Millî yüzücü Emre Sakçı, Gaziantep'te düzenlenen **Türkiye Şehitkamil Arena Kulüpler Arası Kısa Kulvar Genç ve Açık Yaş Yüzme Şampiyonası'nda** mücadele eden sporcu, erkekler 50 metre kurbağalamada 24.95'lik derecesiyle dünya rekoru kırdı.

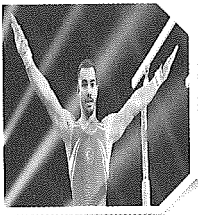

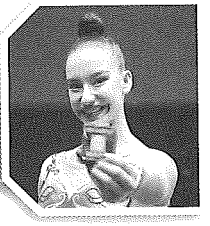
Millî cimnastikçiler Sena Elçin Karakaş ve Sıla Karakuş, Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de düzenlenen Trampolin Cimnastik Dünya Kupası'nda altın madalya kazandı.

Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), Spor Toto Süper Lig'de 2021 – 2022 sezonunun kalan haftalarının "Ahmet Çalık Sezonu" olarak oynatılmasına karar verdi.

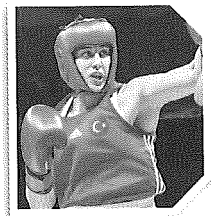

Millî sporcu Ferhat Arıcan, Avrupa Cimnastik Birliği (European Gymnastics) tarafından düzenlenen oylamada **2021 yılının en iyi erkek cimnastikçisi** seçildi.

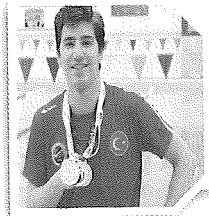
Millî sporcu Ayşe Begüm Onbaşı, Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de gerçekleşen **Aerobik Cimnastik Dünya Şampiyonası'nda** altın madalya kazandı.

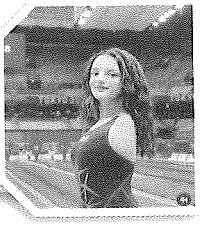
2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları'nda boksta kadınlar 69 kiloda Busenaz Sürmeneli, altın madalya kazandı. Bu başarıyla, Türk boksu, olimpiyat tarihindeki ilk altın madalyasını da elde etmiş oldu.

Şahika Ercümen 100 metreye dalarak dünya rekoru kırdı. Paletsiz ve tüpsüz 100 metre derinliğe 2 dakika 53 saniyede inen Şahika Ercümen, dünya rekorunu Cumhuriyet'in 98. yıl dönümüne ve Mehmetçiğe ithaf etti.

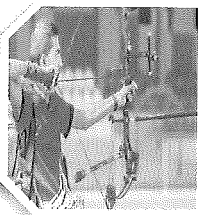
Paletli Yüzme Millî Takım sporcusu Derin Toparlak, Kolombiya'nın Santa Marta kentinde düzenlenen **CMAS Paletli Yüzme Açık Su Dünya Şampiyonası'nda** 5 bin metre su üstü yarışında dünya şampiyonu oldu.

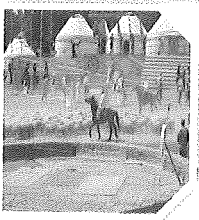
2021 World Para Swimming Series yarışlarında 50 metre sırt üstünde Olimpiyat ve Avrupa Şampiyonası'nda Sümeyye Boyacı, kadınlar 50 metre sırtüstünde 43.83'lük derecesiyle birinci olarak altın madalya kazandı.

A Millî Voleybol takımı Kaptanı **Eda Erdem Dündar**, 2021 Avrupa Voleybol Şampiyonası'nda **"En İyi Orta Oyuncu"** seçildi. Erdem, bu unvanı 4 kere üst üste kazanan tarihteki ilk voleybolcu oldu.

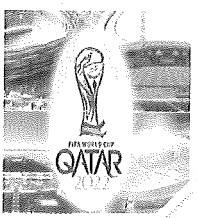
Para Okçuluk Millî Takım sporcusu **Yiğit Caner Aydın**, Çekya'da düzenlenen dünya sıralaması turnuvasında W1 erkekler kategorisinde şampiyon oldu

4. Dünya Göçebe Oyunları Eylül 2022'de **Bursa'nın İznik ilçesinde** yapılacaktır.

COVID – 19 nedeniyle ertelenen **2022 Akdeniz Oyunları**, 19. Akdeniz Oyunları 25 Haziran – 5 Temmuz 2022 tarihleri arasında **Cezayir'in Oran** kentinde düzenlenecek.

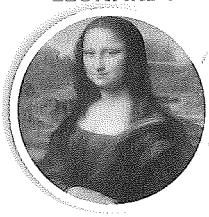
Dünyanın en büyük futbol organizasyonu olan **2022 Futbol Dünya Kupası** 21 Kasım – 18 Aralık tarihleri arasında **Katar**'da yapılacaktır.

Avrupa Atletizm Birliği, **2023 Avrupa Salon Atletizm Şampiyonası**'nın **İstanbul**'da düzenlenmesine karar verdi.

ÜNLÜ YABANCI RESSAMLAR VE ESERLERİ

LEONARDO DA VİNCİ

En Ünlü Eserleri: Mona Lisa, Son Akşam Yemeği

- **Mona Lisa,** Leonardo Da Vinci'nin en ünlü resmi ve belki de dünyanın en ünlü sanat eseridir.
- **Son Akşam Yemeği**, Hazreti İsa'nın bir havarisinden ihanete uğradığı günden önceki akşam yenen yemekte, Hz. İsa ihanetten haberinin olduğunu açıklıyor. Resimdeki havarilerin şaşkınlığı ve korkusu da bu açıklamadan kaynaklanıyor.

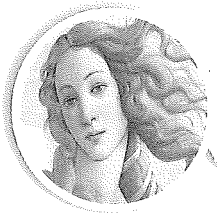
MİCHELANGELO BUONARROTİ

En Ünlü Eseri: Adem'in Yaratılışı, Davut Heykeli, Pieta

- Hristiyanlıkta Tanrı'nın Adem'e hayat üflemesinin betimlendiği sahne olarak gösterilmiştir. Bu önemli eserde Tanrı'nın Adem'i kendi suretinde yarattığına ilişkin gönderme de var.

SANDRO BOTTİCELLİ

En Ünlü Eseri: Venüs'ün Doğuşu

- Botticelli'nin en bilinen iki eserinden biri Venüs'ün Doğuşu (The Birth of Venus). (Diğeri İlkbahar Alegorisi (La Primavera)'dir).

JOHANNES VERMEER

En Ünlü Eseri: İnci Küpeli Kız

- Pek çok kaynakta **"Kuzeyin Mona Lisa'sı"** ya da **"Hollandalı Mona Lisa"** olarak geçer.

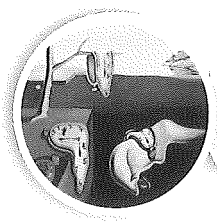
PABLO PİCASSO

En Ünlü Eseri: Guernica

- İspanya İç Savaşı sırasında Nazi Almanya'sına ait 28 bomba tarafından vurulan Guernica şehrinin Picasso'da uyandırdıkları anlatılır.

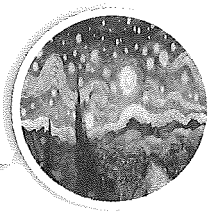
SALVADOR DALİ

En Ünlü Eseri: Belleğin Azmi

- Salvador Dali, Sürrealizmin en önemli temsilcilerindendir. Salvador Dali'nin en ünlü tablolarından olan eser, **Yumuşak Saatler** veya **Eriyen Saatler** olarak da anılmıştır.

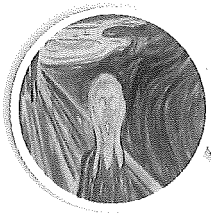
VİNCENT VAN GOGH

En Ünlü Eseri: Yıldızlı Gece

- Yıldızlı Gece, Van Gogh'un kaldığı akıl hastanesindeki odasından görülen Saint-Remyde-Provence şehrinin düşsel bir yorumudur.

EDVARD MUNCH

En Ünlü Eseri: Çığlık

- Doğanın çığlığı olarak da bilinen The Scream (Çığlık), Norveçli ressam Edvard Munch'un yaptığı dört Çığlık tablosundan biridir.

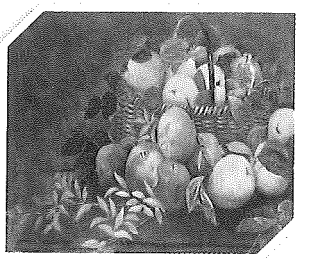
ÜNLÜ TÜRK RESSAMLAR VE ESERLERİ

OSMAN HAMDİ BEY

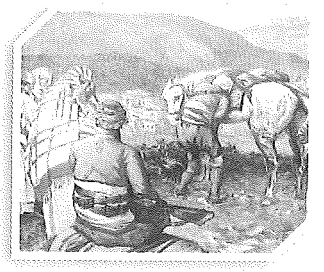
- Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) ve İstanbul Arkeoloji Müzesini kurmuş; arkeolog ve ressamdır.
- **Osman Hamdi Bey'in Eserleri:** Kaplumbağa Terbiyecisi, Arzuhâlci, Kur'an Okuyan Kız, Silah Taciri, Leylak Toplayan Kız, **Şehzadebaşı Camisi Avlusunda Kadınlar**, Feraceli Kadınlar, Mimozalı Kadın, Mihrap...

ŞEKER AHMET PAŞA

- Asker, bürokrat ve Osmanlı ressamıdır. Resme olan ilgisi sonucu Abdülaziz tarafından Paris'e gönderilmiş, yedi yıl Gerome ve Boulanger atölyelerinde çalışmıştır.
- 27 Nisan 1873'te Sultanahmet'te açtığı sergi, **Türk resim sanatında bir sanatçının kendi adına açtığı ilk resim sergisi** olarak kabul edilir.
- **Şeker Ahmet Paşa'nın Eserleri:** Narlar ve Ayvalar, Karpuz Dilimli ve Üzümlü Natürmort, Ağaçlar Arasında Karaca, Manolya ve Meyveler, Talim Yapan Erler, Manzara, Tepe Üzerindeki Kale...

İBRAHİM ÇALLI

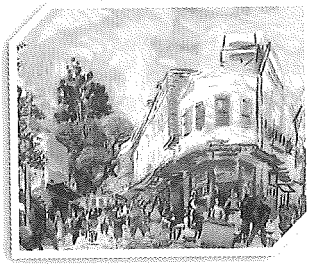
- Vefa İdadisi öğrencileriyle ve Ressam Roben Efendi'den de resim dersleri almış, Şeker Ahmet Paşa'nın önerisi üzerine 1906 yılında şimdiki adı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olan Sanayi-i Nefise Mektebine girmiştir.
- 1910 yılında Maarif Vekâletinin açmış olduğu burs sınavını birinci olarak Çıplak Adam ve Harekat Ordusunun Muhafız Alayı'ndan Maksut Çavuş adlı çalışmalarıyla kazanmış ve Fransa'ya gönderilmiştir.
- **İbrahim Çallı'nın Eserleri:** Üsküdar, Defli Kadın, Zeybekler, Arzuhâlci, Mevleviler, Boğaziçinden Peyzaj, Balıkçı, Gül Koklayan Kadın, Bir Balo Gecesi, Hatay'ın Anavatana Hasreti...

ABİDİN DİNO

- Türk ressam, yazar karikatürist, şair, sanat tarihçisi ve film yönetmenidir. Çağdaş Türk resminin öncülerinden olan Dino, Türkiye ile birlikte ABD, Fransa ve Cezayir gibi ülkelerde sergiler açmıştır.
- **Abidin Dino'nun Eserleri:** Uzun Yürüyüş, İşkence, Atom Korkusu, Savaş ve Barış, Çıplaklar, Dört Kent, Dağ-Deniz...

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU

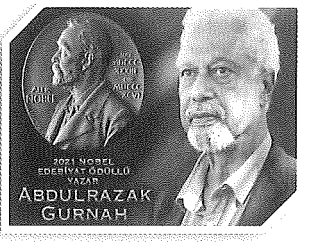
- Resim öğrenimine Güzel Sanatlar Akademisinde başlamış, Paris'te devam etmiştir.
- Yazma, gravür, seramik, heykel, vitray, mozaik, hat, serigrafi, litografi gibi birçok formlarda eser üretmiştir.
- **Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Eserleri:** Tophane, Yazılı Natürmort, Salı Pazarı, Eren, Nallanan Öküz, Düşünen Adam, Ankara'nın Kavakları, Han Kahvesi, Mor Takkeli Hacı, Son Kahve, Anadolu Hisarı, **Çıplak**, Ev İçi ve Han...

NOBEL ÖDÜLLERİ

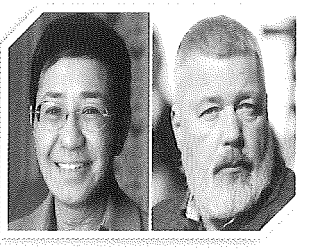
Nobel Ödülleri, İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi, İsveç Akademisi, Karolinska Enstitüsü ve Norveç Nobel Komitesi tarafından kişiler veya kuruluşlara fizik, kimya, edebiyat, barış ve ekonomi ve tıp alanlarındaki olağanüstü başarılarına verilmektedir. Nobel ödülleri her yıl **Alferd Nobel'in (Dinamitin Mucidi)** ölüm yıldönümü olan 10 Aralıkıta verilir.

2021 NOBEL ÖDÜLLERİ

- **Edebiyat Ödülü:** 2021 Nobel Edebiyat Ödülü "kültürler ve kıtalar arasındaki körfezde sömürgeciliğin etkilerine ve mültecinin kaderine nüfuz etmesinden dolayı" Zanzibarlı edebiyatçı **Abdulrazak Gurnah'a** verildi.

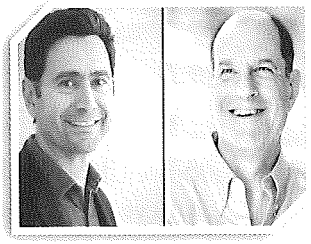
- **Barış Ödülü:** 2021 Nobel Barış Ödülü, Filipinler ve Rusya'da ifade özgürlüğü için mücadele eden gazeteciler **Maria Ressa** ve **Dmitry Muratov'a** verildi.

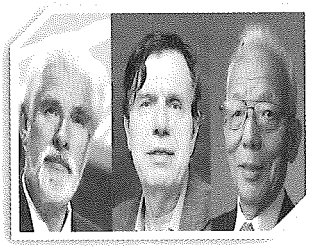
- **Ekonomi Ödülü:** 2021 Nobel Ekonomi Ödülünü "çalışmalarıyla ampirik araştırmayı kökten değiştiren katkılarından ötürü" **David Card** ile **Joshua D. Angrist** ve **Guido W. Imbens** kazandı.

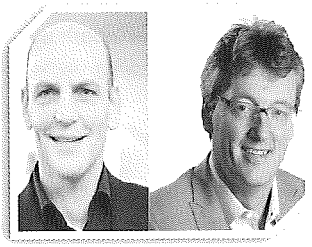
- **Tıp Ödülü:** 2021 Nobel Tıp Ödülü, "ısı ve temas reseptörlerini keşiflerinden" dolayı David Julius ve Ardem Patapoutian'a verildi.

- **Fizik Ödülü:** 2021 Nobel Fizik Ödülü'nün bu yıl ki sahipleri Syukuro Manabe, Klaus Hasselmann ve Giorgio Parisi oldu.

- **Kimya Ödülü:** 2021 Nobel Kimya Ödülü, asimetrik organokataliz çalışmaları yürüten Benjamin List ve David W. C. MacMillan'a verildi.

2022 OSCAR (94.) AKADEMİ ÖDÜLLERİ

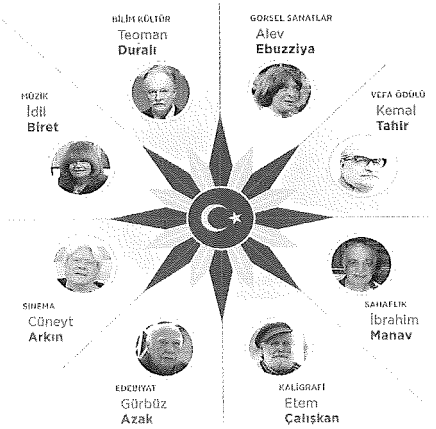
ABD'nin Los Angeles kentindeki Dolby Tiyatrosunda düzenlenmiştir.

- **En İyi Film:** CODA
- **En İyi Yönetmen:** Jane Campion
- **En İyi Film:** CODA (The Power of the Dog)
- **En İyi Erkek Oyuncu:** Will Smith (King Richard)
- **En İyi Kadın Oyuncu:** Jessica Chastain (The Eyes of Tammy Faye)
- **En İyi Belgesel:** Summer of Soul (When The Revolution Could Not Be Televised)
- Tüm aile bireyleri işitme engelli olup ailede duyma yetisine sahip tek kişi olan Ruby'nin müziğe olan ilgisini ve daha sonra ailesinin sorumluluğu ile müzik tutkusu arasında kalmasını anlatan dram filmi **CODA**, gecede en büyük ödülü kazandı. En iyi film ödülünü "CODA"nın kazandığı geceye damga vuran olay, ünlü aktör **Will Smith**'in sunucu Chris Rock'a sahnede canlı yayında attığı tokat oldu.

2021 YILI CUMHURBAŞKANLIĞI KÜLTÜR VE SANAT BÜYÜK ÖDÜLLERİ

Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri sahiplerini buldu

Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri, Türk kültür ve sanat hayatına önemli katkılarda bulunan özgün eserler veya hizmetler veren kişi veya kurumları, devlet adına onurlandırmak ve özendirmek üzere 1995 yılından itibaren verilen ödüllerdir.

- **Bilim Kültür Ödülü:** Teoman Duralı
- **Müzik Ödülü:** İdil Biret
- **Görsel Sanatlar Ödülü:** Alev Ebuzziya
- **Sinema Ödülü:** Cüneyt Arkın
- **Edebiyat Ödülü:** Gürbüz Azak
- **Kaligrafi Ödülü:** Etem Çalışkan
- **Sahaflık Ödülü:** İbrahim Manav
- **Vefa Ödülü:** Kemal Tahir

İdil Biret: 1948 yılında, henüz yedi yaşındayken, özel olarak çıkartılan **"Harika Çocuklar Yasası"** ile Fransa'ya eğitim görmek amacıyla gönderilen dünyaca ünlü Türk piyanisttir.

Kemal Tahir: Anadolu, Kurtuluş Savaşı yılları ve Osmanlı tarihi gibi konuları işleyen şiir, hikâye ve romanlarıyla tanınır. **"Yorgun Savaşçı", "Devlet Ana", "Esir Şehrin İnsanları", "Sağırdere", "Kurt Kanunu", "Köyün Kamburu"** bazı eserleridir.

57. ANTALYA ALTIN PORTAKAL FİLM FESTİVALİ (2021)

- Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde **En İyi Film ödülünü yönetmen Ferit Karahan'ın** "Okul Tıraşı" filmi aldı. Ferit Karahan'ın yönettiği "Okul Tıraşı" filmi yatılı bir okulda hastalanan arkadaşını doktora götürmeye çalışan ancak okul yönetiminin baskısına maruz kalan bir öğrenciyi konu edinmiştir.
- **En İyi Yönetmen ödülü** ise "Kerr" filmiyle Tayfun Pirselimoğlu'na verildi.
- **En İyi Belgesel Film ödülü** ise "Her Şey Dahil" filmiyle Volkan Üce'ye verildi.

54. SİNEMA YAZARLARI DERNEĞİ (SİYAD) ÖDÜLLERİ (2022)

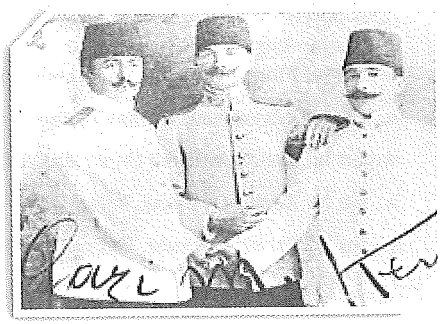

- **En İyi Film:** Aşk, Büyü vs. / Ümit Ünal
- **En İyi Yönetmen:** Erdem Tepegöz / Gölgeler İçinde
- **En İyi Senaryo:** Ümit Ünal / Aşk, Büyü vs.
- **En İyi Kadın Oyuncu:** Selen Uçer / Aşk, Büyü vs.
- **En İyi Erkek Oyuncu:** Oktay Çubuk / Bir Nefes Daha

ATATÜRK'ÜN HAYATI

- Mustafa Kemal Atatürk 1881 yılında Selânik'te doğdu.
- Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitim aldığı okullar baştan sona şöyledir:
  - **İlkokul eğitimini** Mahalle Mektebinde ve Şemsi Efendi Okulunda,
  - **Ortaokul eğitimini** Selânik Askerî Rüştiyesinde,
  - **Lise eğitimini** Manastır Askeri İdadisinde
  - **Üniversite eğitimini** ise İstanbul Harp Okulu ve Harp Akademisinde tamamlamıştır.
- 1893 yılında Askerî Rüştiyede okurken matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Efendi ona Kemal ismini verdi ve böylece ismi Mustafa Kemal oldu.
- 1905 yılında ilk görev yeri olan Şam'daki V. Ordu emrine atandı. Aynı yıl bazı arkadaşlarıyla birlikte gizli olarak Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurdu.

- Mustafa Kemal, 1905 yılında Şam'da 5. Orduda, 1907'de Makedonya'daki 3. Orduda görevlendirildi.
- Manastır ve Selânik'te görevli iken 1909'da İstanbul'daki (31 Mart Vakası) ayaklanmayı bastıran **Hareket Ordusunda** görev aldı.

- 1911'de İtalya'nın Trablusgarp'a asker çıkarması üzerine Tobruk'a gönderildi.
- 1912 - 1913 yıllarında Balkan Savaşı'na katıldı; Edirne'yi Bulgaristan'dan geri alan kolorduda görev yaptı.
- 1913 - 1915 yıllarında Sofya'da ataşe olarak bulundu.
- Birinci Dünya Savaşı'nda 1915'te, 19. Tümen Komutanı olarak Çanakkale Savaşı'na katıldı. Gelibolu'da düşman saldırılarını başarı ile durdurdu; "Anafartalar Kahramanı" olarak ün kazandı.

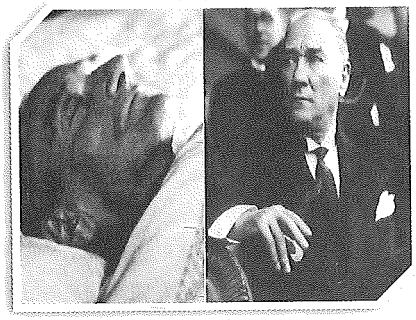

- 1916'da Doğu Cephesi'ne Kolordu Komutanı olarak atandı ve generalliğe yükseltildi. Rus saldırılarını durduran Mustafa Kemal, Bingöl ve Muş'u düşmandan geri aldı.
- 1917'de Filistin ve Suriye'de görevli 7. Ordu Komutanlığına atandı. Aynı yıl Veliaht Vahdettin ile Almanya'ya gitti.
- 1918'de yeniden görevlendirildiği Suriye Cephesi'nde 7. Ordu Komutanı iken, Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İstanbul'a geldi.
- Ülkeyi düşman işgalinden kurtarmak amacını gizli tutarak, 9. Ordu üfettişliği görevi ile İstanbul'dan ayrıldı.
- 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkan Mustafa Kemal, 22 Haziran 1919'da Amasya Genelgesi'ni yayımladı.

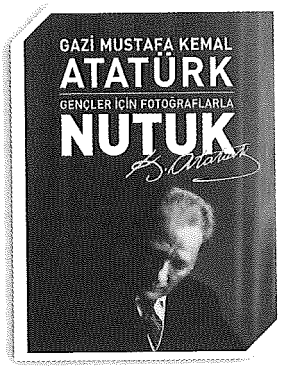

- Amasya Genelgesi'ni yayınlamasının ardından İstanbul'a çağrılınca görevinden ve askerlikten istifa ederek, kendi ifadesiyle "sine-i millete" döndü.

- 23 Temmuz 1919'da Erzurum'da, 4 Eylül 1919'da Sivas'ta toplanan kongrelerin başkanlığını yaptı.
- Büyük Millet Meclisi, onun çabalarıyla 23 Nisan 1920'de Ankara'da tarihî görevine başladı; Mustafa Kemal, Meclis ve Hükûmet Başkanı seçildi.
- Sakarya ve Büyük Taarruz savaşlarında **başkomutanlık sıfatıyla** Türk ordusunun başına geçerek kesin zaferin altına imzasını attı.
- Sakarya Savaşı'nın kazanılmasındaki büyük emeklerinden dolayı Gazilik unvanı ve Mareşallik rütbesi ile şereflendirildi.
- Kurtuluş Savaşı'nın ardından TBMM tarafından 29 Ekim 1923 günü Cumhuriyet ilan edilirken, Mustafa Kemal de Cumhurbaşkanı seçildi.
- 1934 yılında Gazi Mustafa Kemal'e meclis "Atatürk" soyadını verdi.
- Atatürk, **10 Kasım 1938** Perşembe sabahı saat 9'u 5 geçe, İstanbul Dolmabahçe Sarayı'nda hayatını kaybetti.

ATATÜRK'ÜN ESERLERİ

- Tâbiye Meselesinin Halli ve Emirlerin Sureti Tahririne Dair Nesayih Takımın Muharebe Talimi (Almancadan çeviri - 1908)
- Cumalı Ordugâhı - Süvari: Bölük, Alay, Liva Talim ve Manevraları (1910)
- Tâbiye ve Tatbikat Seyahati (1911)
- Bölüğün Muharebe Talimi (Almancadan çeviri – 1912)
- Zabit ve Kumandan ile Hasbihal (1918)
- **Nutuk (1927)**
- Vatandaş İçin Medeni Bilgiler (Manevi kızı Afet İnan ile hazırladı) (1930)

- Geometri (İsimsiz yayımlandı.)
- **Türk Gençliğine Hitabe**
- **Onuncu Yıl Nutku**
- Bursa Nutku
- Balıkesir Hutbesi

ATATÜRK'ÜN SÖZLERİ

- "Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum." (Çanakkale Savaşı)
- "Geldikleri gibi giderler." (Suriye - Filistin Cephesi'nden İstanbul'a döndüğünde)
- "Vatanın bütünlüğü milletin bağımsızlığı tehlikededir. Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." (Amasya Genelgesi)
- "Ya istiklal, ya ölüm!" (Sivas Kongresi)
- "Siz orada yalnız düşmanı değil milletin makus talihini de yendiniz." (II. İnönü Savaşı Sonrası)
- "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır." (Sakarya Savaşı)
- "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!" (Büyük Taarruz)
- "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır fakat Türkiye Cumhuriyet ilelebet payidar kalacaktır." (İzmir Suikastı Girişimi)

MARCO POLO

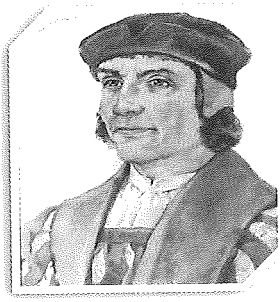
- 1271 yılında 17 yaşında iken ticaret yapan babası ve amcası ile birlikte Uzak Doğu'ya giden Venedikli gezgin sonrasında 17 yıl süren Uzak Doğu yolculuğuna başlamış, Çin, Hindistan, Bengal Körfezi ve Güney Çin Denizi'ni dolaşmıştır. Cenevizlilere esir düştükten sonra arkadaşı olan yazar Rustichello da Pisa'ya Dünya'nın Hikâyeleri adlı eserini yazdırmıştır.

İBNİ BATUTA

- 1341 tarihlerindeki üç büyük yolculuğunda, **Hindistan, Çin, Srilanka, Sumatra, Bengal Körfezi ve Güney Çin Denizi'ni** dolaşan İbni Batuta Fas'ta doğmuştur. Bursa'da Orhan Beyle görüşmüş ve seyahatnamesinde ondan **"Türkmen hükümdarlarının en ulusu"** olarak bahsetmiştir.

BARTELOMEU DİAS

- Portekiz'li denizci 1487 tarihinde Batı Afrika boyunca çıktığı yolculuğunda Afrika kıtasının en güney ucu olan Ümit Burnu'nu keşfetmiştir.

KRISTOF KOLOMB

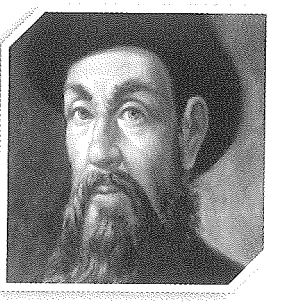
- Cenova'lı denizci Kristof Kolomb, 1492 yılında İspanya Kraliçesi İsabella'nın desteğiyle çıktığı yolculuğunda **Amerika kıtasını keşfetmiştir.**

VASCO DA GAMA

- Portekiz'li denizci **Afrika kıyılarını dolaşarak Hindistan'a ulaşmış** ve Avrupa Hindistan ticaret yolunun açılmasına sebep olmuştur. Bu keşif Avrupa ile Uzak Doğu arasındaki ticareti artırmıştır.

FERDINAND MACELLAN

- 1520 tarihinde Hindistan'a ulaşmak amacıyla yola çıkan Ferdinand Macellan, Amerika'nın güney ucuna ulaştı. Burası **Macellan Boğazı** olarak anılmaktadır.
- Macellan'ı meşhur yapan en önemli özelliği, o zamana kadar dünyanın çevresini dolaşan ilk denizci olmasıdır. Magellan'ın başlattığı bu yolculuk, 1522 yılında **Juan Sebastian del Cano** tarafından tamamlandı.

TÜRKİYE'NİN SINIRLARI VE KOMŞULARI

- Doğu Trakya'da **Yunanistan ve Bulgaristan,** Anadolu toprakları üzerinde kuzeydoğuda **Gürcistan,** doğuda **Ermenistan,** Azerbaycan'a bağlı **Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti** ve **İran,** güneydoğuda **Irak** ve **Suriye**'dir.

Türkiye'nin Sınır Kapıları:

- **Yunanistan İle Olan Sınır Kapıları:** Uzunköprü, İpsala, Karaağaç - Pazarkule
- **Bulgaristan İle Olan Sınır Kapıları:** Aziziye (Dereköy), Kapıkule
- **Gürcistan İle Olan Sınır Kapıları:** Posof (Türkgözü), Sarp
- **Ermenistan İle Olan Sınır Kapıları:** Akyaka (Türkiye - Ermenistan)
- **İran İle Olan Sınır Kapıları:** Gürbulak, Esendere
- **Irak İle Olan Sınır Kapısı:** Habur
- **Azerbaycan / Nahçıvan İle Olan Sınır Kapısı:** Dilucu
- **Suriye İle Olan Sınır Kapıları:** Cizre, Mürşitpınar, Girmeli, Şenyurt, Ceylanpınar, Akçakale, Karkamış, Cilvegözü, Kapıköy, Öncüpınar, İslâhiye, Yayladağı, Çobanbey

Karadeniz'e Kıyısı Olan Ülkeler (6 Ülke)

- Bulgaristan
- Gürcistan
- Romanya
- Rusya Federasyonu
- Türkiye
- Ukrayna

Türkiye'de Akarsular

Karadeniz'e dökülen Kızılırmak 1355 km'lik uzunluğu ile ülkemizin en uzun akarsuyudur.

Türkiye'deki akarsuların büyük bir kısmı kaynağını ülkemizden alır ve yine sınırlarımızda denizlere veya göllere dökülür. Akdeniz'e dökülen Seyhan, Ceyhan, Göksu, Manavgat ve Aksu; Ege'ye dökülen Büyük Menderes, Küçük Menderes, Gediz ve Bakırçay; Marmara'ya dökülen Susurluk, Gönen ve Biga; Karadeniz'e dökülen Sakarya, Kızılırmak ve Yeşilırmak bu tür akarsulardandır.

Doğu Anadolu'daki dağlardan doğan Çoruh'un büyük bir kısmı, Türkiye sınırlarındadır. Çoruh, Gürcistan sınırlarından Karadeniz'e dökülmektedir. Kaynağını Doğu Anadolu'daki dağlardan alan Aras ve Kura nehirleri, Azerbaycan'da birleşerek Hazar Gölü'ne dökülmektedir. Yine Doğu Anadolu'daki dağlardan kaynaklanan Fırat ve Dicle nehirleri, Irak sınırları içinde birleşerek Basra Körfezi'ne dökülmektedir.

Ülkemizdeki akarsulardan bir kısmı da kaynağını başka ülkelerden alarak sınırlarımızdan denizlere dökülür. Bulgaristan'dan doğarak Türkiye ve Yunanistan sınırını çizerek Ege Denizi'ne dökülen Meriç ile Lübnan Dağları'ndan doğup Akdeniz'e dökülen Asi, bu tür akarsulardandır.

Dünya'nın Önemli Boğaz ve Kanalları

İstanbul Boğazı	Ülkemizde bulunan ve Stratejik önemi çok fazla olan bir doğal suyoludur. Marmara Denizi ile Karadeniz'i birbirine bağlar.
Çanakkale Boğazı	Marmara ve Ege denizini birbirine bağlar ve **Akdeniz'e** olan ulaşımın en önemli bağlantı noktasından biridir.
Cebelitarık Boğazı	Stratejik önemi fazladır ve Akdeniz ile Atlantik Denizini birbirine bağlamaktadır.
Bering Boğazı	Amerika Birleşik Devletleri'nin **Alaska eyaleti ve Rusya arasında yer alan bu boğaz, iki ülkenin de birbirine en yakın olduğu noktadır.** Chukchi Denizi (Arktik Okyanusu) ile güneyindeki Bering Denizi'ni (Büyük Okyanus) birbirine bağlamaktadır.
Macellan Boğazı	Pasifik Okyanusunu Atlas Okyanusuna bağlayan boğazdır.
Hürmüz Boğazı	Basra Körfezi ile Hint Okyanusu arasındaki kilit noktadır.
Bab-el Mendeb Boğazı	Kızıl Deniz ile Hint Okyanusu arasında bulunan stratejik bir suyoludur.
Süveyş Kanalı	**Mısır'da bulunan Süveyş Kanalı,** Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlayan **yapay** bir su yoludur.
Kiel Kanalı	Baltık Denizi ile Kuzey Denizi (North Sea) arasındaki ulaşımı sağlayan bir su yoludur.
Panama Kanalı	**Panama Kanalı,** Orta Amerika'nın en güney ülkesi Panama topraklarında yer alır ve Atlas Okyanusu ile Pasifik Okyanusunu birbirine bağlayan bir **yapay** su yoludur.

Coğrafi Bilgiler

- En küçük ülke Vatikan'dır.
- Dünyanın en geniş ülkesi Rusya'dır.
- En kalabalık şehir merkezi Tokyo'dur (Japonya).
- Dünyanın en büyük gölü İran'da bulunan Hazar Gölü'dür.
- Dünyanın en büyük adası Grönland'dır.
- Dünyanın en büyük kıtası Asya Kıtası'dır.
- Dünyanın en büyük çölü Kuzey Afrika'da bulunan Sahra Çölü'dür.
- Dünyanın en yüksek dağı Çin (Nepal)'de bulunan Everest'dir.
- Dünyanın en yüksekten akan şelalesi Venezuela'da bulunan Angel Şelalesi'dir.
- Dünyanın en uzun nehri Nil'dir (Afrika).
- "Sibirya'nın mavi gözü" olarak da anılan, dünyanın en derin ve en eski gölü Baykal Gölü'dür.
- Dünyanın en çok petrol rezervine sahip ülkesi Venezuela'dır.
- Dünyanın en çok doğal gaz rezervine sahip ülkesi Rusya'dır.

Dünyanın Yüzölçümü En Büyük Beş Ülkesi

- **Rusya Federasyonu:** 17.098.242 km²
- **Kanada:** 9.984.670 km²
- **Çin:** 9.706.961 km²
- **ABD:** 9.629.091 km²
- **Brezilya:** 8.515.767 km²

Dünyada En Fazla Nüfusa Sahip Olan Beş Ülke

- **Çin:** 1.441.400.838
- **Hindistan:** 1.384.426.000
- **ABD:** 331.002.651
- **Endonezya:** 273.523.615
- **Pakistan:** 220.892.340

Türkiye'nin Yüzölçümü En Büyük Beş İli

- **Konya:** 40838 km²
- **Sivas:** 28164 km²
- **Ankara:** 25632 km²
- **Erzurum:** 25006 km²
- **Van:** 20921 km²

Türkiye'nin Nüfusu En Fazla Olan Beş İli

- İstanbul
- Ankara
- İzmir
- Bursa
- Antalya

2021 TÜİK NÜFUS VERİLERİ

TÜİK
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Nüfusu En Kalabalık 5 İl		Nüfusu En Az Olan 5 İl	
İstanbul	15 Milyon 860 Bin 900	Tunceli	83 Bin 645
Ankara	5 Milyon 747 Bin 325	Bayburt	85 Bin 42
İzmir	4 Milyon 425 Bin 789	Ardahan	94 Bin 932
Bursa	3 Milyon 147 Bin 818	Kilis	145 Bin 826
Antalya	2 Milyon 619 Bin 832	Gümüşhane	150 Bin 119

Nüfus Yoğunluğu En Yüksek Olan İller (Kilometrekareye düşen kişi sayısı)		Nüfus Yoğunluğu En Az Olan İller (Kilometrekareye düşen kişi sayısı)	
İstanbul	3 Bin 49	Tunceli	11
Kocaeli	563	Ardahan	20
İzmir	368	Erzincan	20

2021 TÜİK TARIM VERİLERİ

SEKTÖR	İLK SIRADA YER ALAN İL
Arıcılık	Adana
Susam ve Avokado	Antalya
Keten ve Haşhaş	Afyon
Aspir ve Nohut	Ankara
Üzüm	Manisa

2021 Yılında Türkiye'nin En Çok İhracat (Dışsatım) Yaptığı Ülkeler		2021 Yılında Türkiye'nin En Çok İthalat (Dışalım) Yaptığı Ülkeler	
1.	Almanya	1.	Çin
2.	ABD	2.	Rusya
3.	İngiltere	3.	Almanya
4.	Irak	4.	ABD
5.	İtalya	5.	İtalya

2021 Yılında En Çok İhracat (Dışsatım) Yapılan 5 Ürün		2021 Yılında En Çok İthalat (Dışalım) Yapılan 5 Ürün	
1.	Motorlu Kara Taşıtları	1.	Mineral Yağlar ve Yakıtlar (Petrol ve Doğal gaz)
2.	Kazan ve Makineler	2.	Kazan ve Makineler
3.	Elektrikli Makine ve Cihazlar	3.	Demir – Çelik Ürünleri
4.	Demir – Çelik Ürünleri	4.	Elektrikli Makine ve Cihazlar
5.	Kıymetli Taşlar ve Metaller	5.	Plastik Eşyalar

2021 Yılı İhracat ve İthalatta En Çok Kullanılan Yollar (Aynı)	
1.	Deniz Yolu
2.	Kara Yolu
3.	Hava Yolu
4.	Demir Yolu

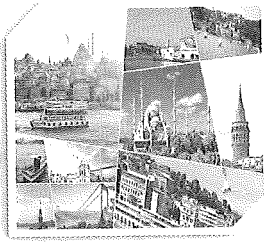
UNESCO DÜNYA MİRAS LİSTELERİNDE TÜRKİYE

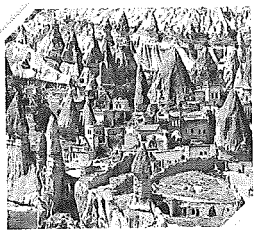
Dünya Mirası, UNESCO tarafından listelenen, özel kültürel veya fiziksel öneme sahip yerlerden her birine verilen addır.

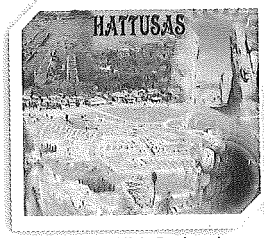
Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas) 1985

İstanbul'un Tarihî Alanları (İstanbul) 1985

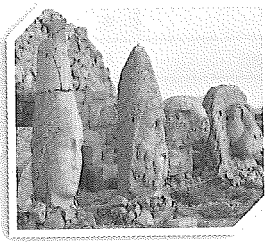

Göreme Vadisi ve Kapadokya (Nevşehir) 1985 (Karma Miras Alanı)

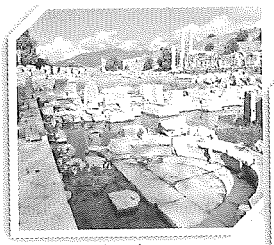
Hattuşaş: Hitit Başkenti (Çorum) 1986

Nemrut Dağı (Adıyaman) 1987

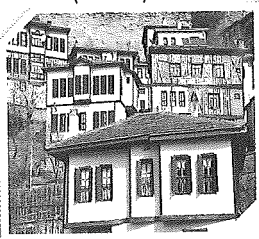

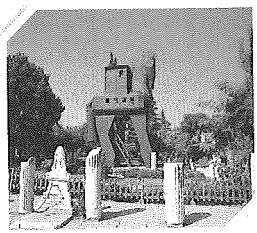
Hierapolis-Pamukkale (Denizli) 1988 (Karma Miras Alanı)

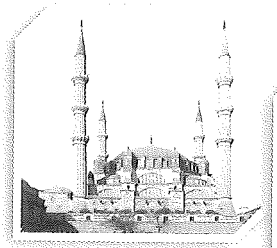
Xanthos-Letoon (Antalya-Muğla) 1988

Safranbolu Şehri (Karabük) 1994

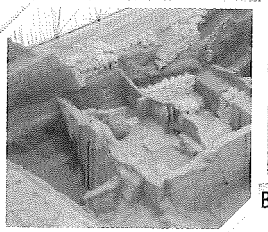

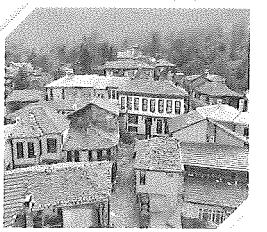
Truva Arkeolojik Alanı (Çanakkale) 1998

Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne) 2011

Çatalhöyük Neolitik Alanı (Konya) 2012

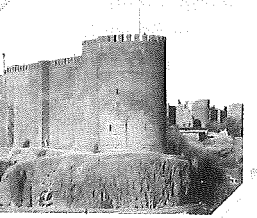

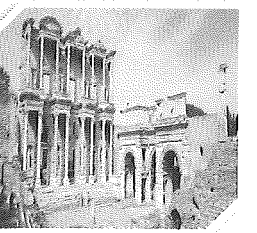
Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu (Bursa) 2014

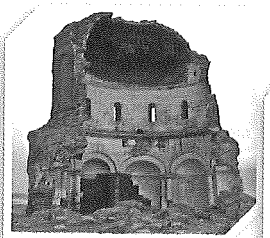
Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir) 2014

Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı (Diyarbakır) 2015

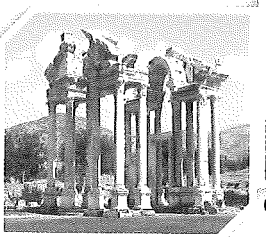

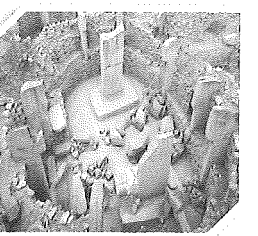
Efes (İzmir) 2015

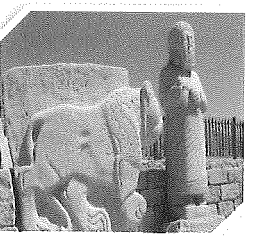
Ani Arkeolojik Alanı (Kars) 2016

Aphrodisias (Aydın) 2017

Göbeklitepe (Şanlıurfa) 2018

Arslantepe Höyüğü (Malatya) 2021

İNSANLIĞIN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASI

- Meddahlık Geleneği (2008)
- Mevlevi Sema Törenleri (2008)
- Âşıklık Geleneği (2009)
- Karagöz (2009)
- Nevruz (2009)
- Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
- Alevi-Bektaşi Ritüeli Semah (2010)
- Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
- Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
- Mesir Macunu Festivali (2012)
- Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
- **Ebru:** Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
- İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka
- Geleneksel Çini Sanatı (2016)
- Bahar Bayramı Hıdırellez (Makedonya ile ortak dosya) (2017)
- **Dede Korkut-Korkut Ata Mirası:** Kültürü, Efsaneleri ve Müziği (2018)
- Geleneksel Türk Okçuluğu (2019)
- Minyatür Sanatı (Azerbaycan, İran ve Özbekistan ile Ortak Dosya) (2020)
- **Mangala/Geleneksel zekâ ve strateji oyunu:** Togyzqumalaq, Toguz Korgool, Mangala / Göçürme (Kazakistan ve Kırgızistan ile Ortak Dosya) (2020)
- **Hüsn-i Hat**, Türkiye'de İslam Sanatında Geleneksel Güzel Yazı (2021)

YARATICI ŞEHİRLER AĞI

Yaratıcı Şehirler Ağı, şehirler tarafından kendi yetenek ve enerjilerini yönlendirecekleri yaratıcı endüstri sektörü tercihlerine göre seçilebilecek yedi tema etrafında şekillendirilmiştir. Bu temalar **edebiyat, film, müzik, zanaat ve halk sanatları, tasarım, gastronomi ve medya sanatları** olarak belirlenmiştir.

UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına Dâhil Edilen Şehirlerimiz

- Gaziantep - Gastronomi (2015)
- Hatay - Gastronomi (2017)
- İstanbul - Tasarım (2017)
- Kütahya - Zanaat ve Halk Sanatları (2017)
- Afyonkarahisar - Gastronomi (2019)
- Kırşehir - Müzik (2019)
- Bursa – Zanaat ve Halk Sanatları (2021)

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) **1950 yılında kabul edilip 1953 yılında yürürlüğe giren uluslararası bir antlaşmadır.** İnsan Hakları konulu ilk **Avrupa Konseyi sözleşmesidir.** Örgüte katılabilmek için devletler Sözleşmeyi onaylamak zorundadır. 1949'da kurulan Avrupa Konseyi merkezi Strazburg'da (Fransa) bulunan uluslararası bir örgüttür.
- **Sözleşme Şu Hakları Korur:**
  - Yaşama, özgürlük ve korunma
  - Özel ve aile yaşamına saygı
  - İfade özgürlüğü düşünce, vicdan ve din özgürlüğü
  - Seçme ve seçilme özgürlüğü
  - Medeni ve cezai hususlarda adaletli yargılanma
  - Mal edinme ve sahibi olduklarını huzur içinde kullanma
- **Sözleşme Bunlarla Sınırlı Kalmamakla Beraber Şunları Yasaklar:**
  - İşkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele, cezalandırma, kölelik, zorla çalıştırma, keyfi ve kanunsuz alıkoyma
  - Sözleşmeyle teminat altına alınan hak ve özgürlüklerin kullanılmasında ayrımcılık
  - Devletin kendi vatandaşlarının ülkeden kovulması veya girişlerine izin verilmemesi
  - Ölüm cezası ve yabancıların toplu hâlde kovulması

Türkiye-Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) İlişkileri

- Türkiye, 1953'te yürürlüğe giren **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin** (AİHS) denetim sürecine ilişkin **bireysel başvuru hakkını 1987'de ve AİHM'nin zorunlu yargı yetkisini 1990'da** kabul etmiştir.
- 2004 yılında Anayasa'nın 90. maddesinde, usulüne göre yürürlüğe giren uluslararası antlaşmaların kanun hükmünde olduğu ve bunlar hakkında anayasaya aykırılık iddiasında bulunulamayacağı, ayrıca **temel hak ve özgürlüklere ilişkin** uluslararası antlaşmaların kanunlarımızla aynı konuda farklı hükümler içermesi hâlinde **uluslararası antlaşma hükümlerinin geçerli olacağı** güvence altına alınmıştır.

- Anayasa Mahkemesi de 7 Şubat 2008 tarihli kararında, Anayasa'nın 90. maddesi çerçevesinde AİHS'nin iç hukukumuzun bir parçası hâline geldiğini, sözleşme hükümlerinin nitelikli yasa hükmünde olduğunu ve AİHM kararlarının bağlayıcı olduğunu belirtmiştir.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurabilmek için başvuru sahibinin iç hukuk yollarını tüketmesi (ilk derece, istinaf, temyiz ve Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru) ve kesin karar tarihinden sonra 4 ay içinde mahkemeye başvurması gerekmektedir.
- **Başvuru / başvuru sahibi mahkeme başvuru çeşitlerini ikiye ayırmaktadır:** Kişisel başvurular (herhangi bir kişi, bir grup, şirket veya STK tarafından yapılan) ve devletlerarası başvurular (bir devlet tarafından diğerine karşı).
- **Mahkemenin hükümleri bağlayıcıdır:** Bir ihlal bulduğu takdirde sorumlu ülke, benzer bir ihlalin tekrar etmemesine yönelik tedbirleri almaya ve kurbanın uğradığı zararları karşılamaya mecburdur. Mahkeme bu devlete, ayrıca başvuru sahibine "hakça tatmin" adı altında bir para ödemesine ve bu paranın tazminat sayılmasına karar verebilir. Eğer tutukluysa başvuru sahibinin salıverilmesi, başvuru sahibinin çocuğuyla görüşmesinin tekrar sağlanması, oturum izni verilmesi gibi diğer bazı tedbirler de gerekli olabilir.
- **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi,** mahkeme kararlarının uygulanmasını izlemekten sorumludur. Komite, devletlere, sorunları çözmek için alınması gereken tedbirleri tanıma ve gerekli çözümleri bulma konusunda yardım eder. Buna ek olarak komite, alınan tedbirlerin etkinliğini hem başvuru sahibi için hem de benzer durumda kalabilecek kişiler için değerlendirir.

NOT

2010 yılında halk oylamasıyla kabul edilen Anayasa değişiklikleri çerçevesinde, AİHM'de ülkemiz aleyhine dava sayısını azaltmak ve sorunları iç hukukta çözmek amacıyla **Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı kabul edilmiştir.** Konuya ilişkin yasal düzenlemenin yürürlüğe girdiği 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren herkes, **Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki** herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla **Anayasa Mahkemesine** başvurabilmektedir.

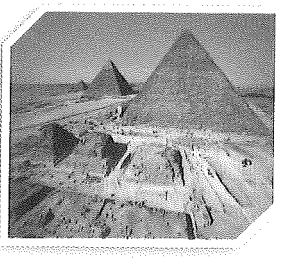
NOT

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi **Fransa'nın Strazburg** kentinde bulunmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde görev yapan Türk yargıç **Saadet Yüksel**'dir.

Eski Yunanlı yazarlardan Makedonyalı Antipatros, MÖ II. yüzyılda dünyada bulunan olağanüstü nitelikteki yedi yapıtı sıralamıştı. Bu yapıtlara **Dünyanın Yedi Harikası** adı verilmişti. Bunlardan piramitlerin dışında hepsi yıkılmıştır.

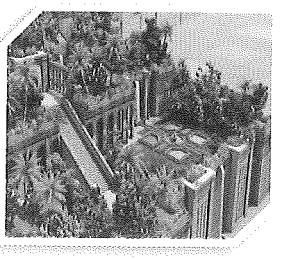
1. PİRAMİTLER

- Mısır Gize'de Keops, Kefren ve Mikerinos için yapılan piramitler dünyanın yedi harikası içerisinde **günümüze ulaşabilen tek yapıdır**.

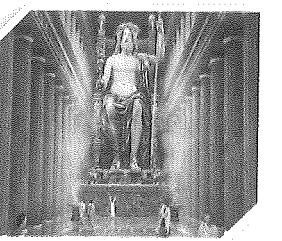
2. BABİL'İN ASMA BAHÇELERİ

- MÖ 600 yıllarında Babil Kralı Nabukadnezar'ın yaptırdığı bahçelerdir. Söylenceye göre kral bu bahçeleri, kraliçelerden birini sevindirmek için yaptırmıştır. Bahçeler, bir piramit oluşturabilecek biçimde taraçalar hâlinde yükselmekteydi ve her taraçaya dünyanın dört bir tarafından getirilen ağaç ve çiçekler dikilmişti.

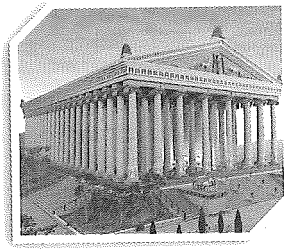

3. ZEUS HEYKELİ

- Ünlü Yunanlı heykelci Phidias (Fidyas)'ın; Yunanistan'da Olympia'daki Zeus Tapınağı için yaptığı 12 metre yüksekliğindeki, görkemli bir heykeldir. Dev bir sandalyeye oturmuş olan Zeus heykelinin başı, tapınağın tavanına erişmiştir.

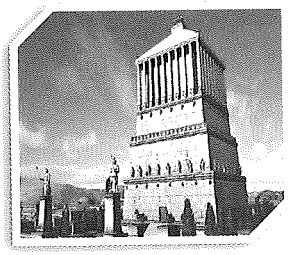

4. ARTEMİS TAPINAĞI

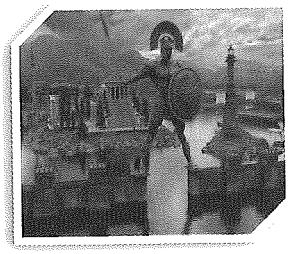
- Tanrıça Artemis adına Efes'te yaptırılan tapınaklardan beşincisidir. MÖ II. yüzyılda yapılan bu tapınağın çatısı 18 metre yüksekliğinde büyük taş sütunların üzerine oturtulmuştu. Tapınak 262'de Gotların saldırısı sonucu yağmalanıp yıkıldı. Sütunlarından kalan bazı parçalar Londra'daki British Museum (Britiş Müzyum)'dadır.

5. MAUSOLEİON (MAVZOLYON)

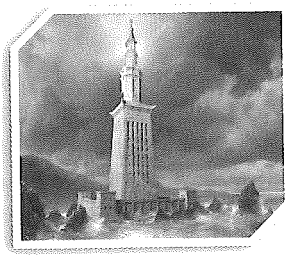
- Bodrum'da MÖ 353'te ölen Karya Kralı Mausolos için eşi Kraliçe Artemisia'nın yüklü bir para ödeyerek yaptırdığı anıt mezardır. XV. yüzyıldan önce bir deprem sonucu çökmüştür.

6. RODOS HEYKELİ

- Güneş Tanrısı Helios (Helyos)'un tunçtan yapılma dev bir heykelidir ve Rodos Limanı'nın ağzında bulunmaktaydı.
- Rodos Heykeli, MÖ 280'den 225'e değin, gemicilere karayı gösteren bir işaret görevini gördü ve daha sonra adayı sarsan bir deprem sonucu yıkıldı.

7. İSKENDERİYE FENERİ

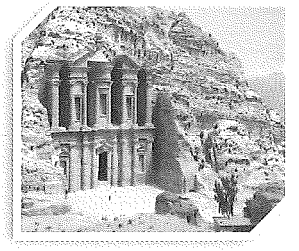

- Büyük deniz feneri, ana kara ile birleşen Pharos (Paros) Adası'nda MÖ 280 yıllarında yapılmıştır.
- Yüksekliği 180 metredir. Tepesinde İskenderiye Limanı'na giren gemilere yol gösteren bir ışık yanmaktadır. Bu fener de 1375'te bir deprem sonucu yıkılmıştır.

DÜNYANIN YENİ YEDİ HARİKASI

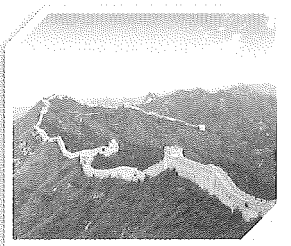
Merkezi Paris'te bulunan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Portekiz'in başkenti Lizbon'da yapılan toplantıda dünyanın yeni yedi harikasını aşağıda belirtildiği gibi ilan etmiştir.

1. ÜRDÜN'DEKİ PETRA ANTİK KENTİ

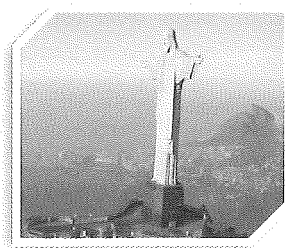
- MÖ 400 - MS 106 yıllarına ait kent, Semud Kavmi'ne aittir. Roma savaşçılarının işgaline kadar varlığını sürdüren kent gülkurusu renkli kayalara oyulmuş, muhteşem yapılarıyla dikkat çeker.

2. ÇİN SEDDİ

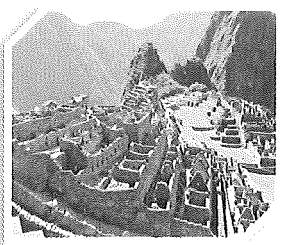
- MÖ 9 bin yıllarına ait settin uzunluğu 10 bin km'den fazladır. Ming Hanedanı Dönemi'nde tuğla, toprak ve taş dolu çuvallardan inşa edilmiştir. Görkemli kuleleri, dik merdivenleri, dalga şeklindeki duvarları ile varlığını sürdürmektedir.

3. BREZİLYA'DAKİ KURTARICI İSA HEYKELİ

- Yapımı beş yıl süren heykel 38 m yüksekliğindedir. Brezilyalı Heito da Silva Costa tarafından tasarlanan heykel Fransız heykeltıraş Paul Landowski tarafından yapılmıştır.

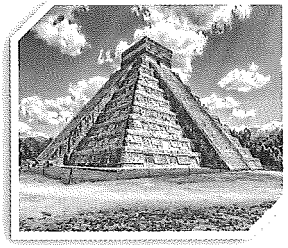
4. PERU'DAKİ MACHU PICCHU ANTİK KENTİ

- İnka İmparatoru Pachacutek tarafından inşa ettirilmiştir. And Dağları'nda "Eski Tepe" denilen yerde kurulan şehir, çiçek hastalığının yayılması ile terk edilmiştir.

5. MEKSİKA'DAKİ CHICHEN ITZA PİRAMİDİ

- Maya medeniyetine ait en büyük tapınaktır. Tapınak dokuz katlı olup her bir yönde de 91 basamaklı merdivenleri bulunmaktadır.

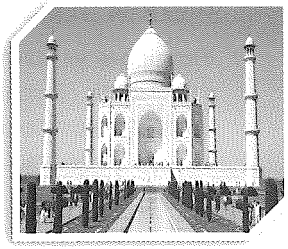
6. İTALYA'DAKİ ROMA COLOSSEUMU

- Yapımına İmparator Vestanianus Dönemi'nde başlanmış Titus Dönemi'nde bitirilmiştir. Dört katlı yapının 80 giriş kapısı ve 55 bin seyirci kapasitesi vardır.

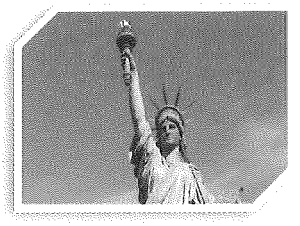

7. HİNDİSTAN'DAKİ TAC MAHAL ANITI (1632 - 1653)

- Babür İmparatoru Şah Cihan'ın genç yaşta ölen eşi Ercümend Bânû Begüm için o zaman ki imparatorluğun başkenti olan Agra'da Yamuna Nehri'nin kıyısında yaptırılmıştır. Mümtaz Mahal'in ve 1666'da ölen imparator Şah Cihan'ın mezarları burada bulunur.

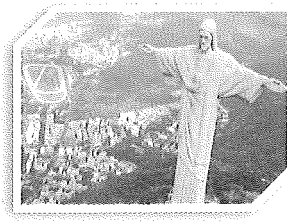

ÖZGÜRLÜK ANITI, ABD

- Fransa'nın 100. kuruluş yılında ABD'ye hediye ettiği ve New York'ta Liberty (Özgürlük) Adası'nda bulunan Özgürlük Anıtı, 1886 yılından itibaren Amerika'nın simgesidir.

KURTARICI İSA, BREZİLYA

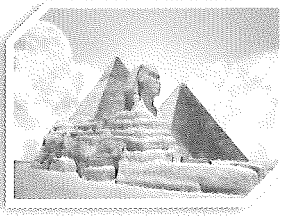
- Rio de Janeiro'da Corcovado Dağı'nda yer alan ve şehrin sembolü olan İsa Heykeli, kaidesiyle birlikte 38 metre yüksekliğindedir. Brezilya'nın kuruluşunun 100. yılı için Heitor Silva Costa tarafından tasarlanan ve Paul Landowski tarafından yapılan heykel, Temmuz 2007'de Dünyanın Yeni Yedi Harikası arasında yer almıştır.

DAVUD HEYKELİ, İTALYA

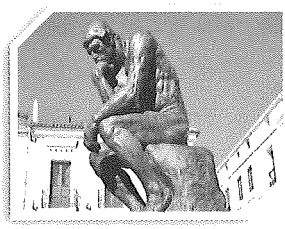
- Michelangelo tarafından 1501 - 1504 yılları arasında yapılan Davud Heykeli, sanatçının ideal insan tasvirlerinin en iyi örneklerinden biridir. Rönesans heykel sanatının başyapıtları arasında sayılan heykel, Floransa'nın sembollerinden biridir.

BÜYÜK GİZE SFENKSİ, MISIR

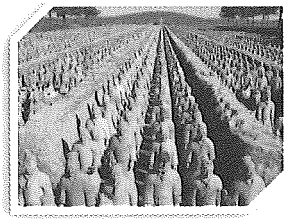
- **Kahire'de** Gize Piramitleri bölgesinde yer alan Büyük Gize Sfenksi, dünyadaki en büyük taş heykeldir.

DÜŞÜNEN ADAM, FRANSA

- Auguste Rodin'in en önemli eserlerinden biri olan Düşünen Adam Heykeli, felsefi düşünceyi simgeler.

TOPRAK ASKERLER, ÇİN

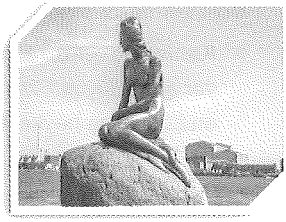
- MÖ 200'lü yıllarda yapılan Terracotta heykeller, ilk Çin İmparatoru Qin Shi Huang'ın mezarındadır. Mezar ve heykeller, 1987 yılında UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirasları Listesi'ne alınmıştır.

VENUS DE MİLO, FRANSA

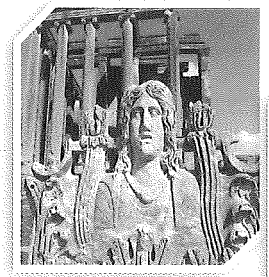
- 203 santimetre yüksekliğinde, mermerden yapılmış **Afrodit / Venüs Heykeli**, 1820'de Milos Adası'nda bulunmuştur. Antik Yunan sanatının en ünlü örneklerinden biri olan heykel, bugün Louvre Müzesinde sergilenmektedir.

KÜÇÜK DENİZ KIZI, DANİMARKA

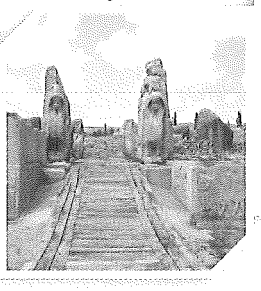

- Langelinie Limanı'nda bir taşın üzerinde, oturur şekilde yapılan Küçük Deniz Kızı Heykeli, Kopenhag'ın simgelerinden biridir. Kopenhang'da bulunan 123 cm'lik bu bronz heykel **Hans Christian Andersen'in Küçük Deniz Kızı** masalından esinlenerek yapılmıştır.

TÜRKİYE'NİN ÖNEMLİ ANTİK KENTLERİ

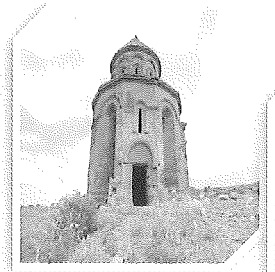
Aizanoi Antik Kenti
Kütahya

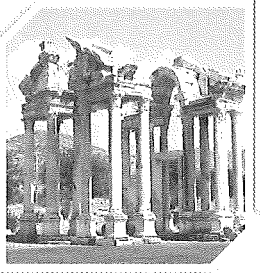
Alacahöyük
Çorum

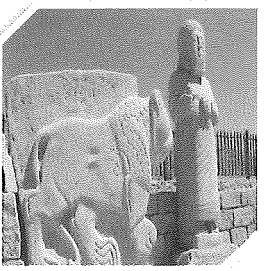
Anavarza Antik Kenti
Adana

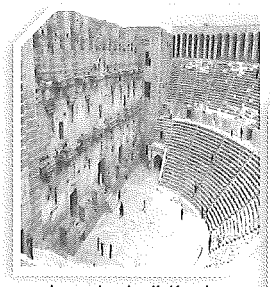
Ani Ören Yeri
Kars

Aphrodisias Antik Kenti
Aydın

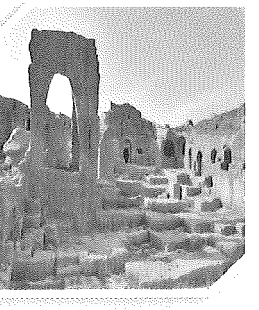
Arslantepe
Malatya

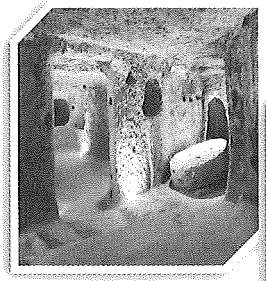
Aspendos Antik Kenti
Antalya

Assos Antik Kenti
Çanakkale

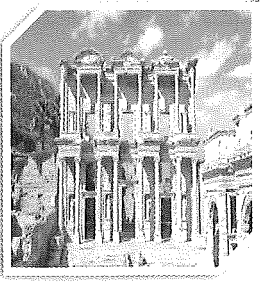

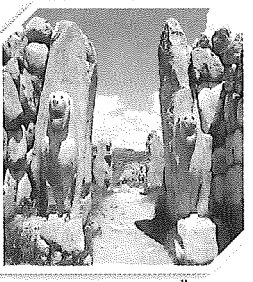
Dara Antik Kenti
Mardin

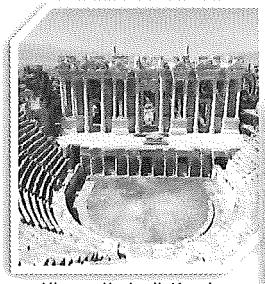
Derinkuyu Yeraltı Şehri
Nevşehir

Efes Antik Kenti
İzmir

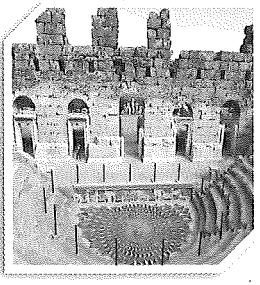

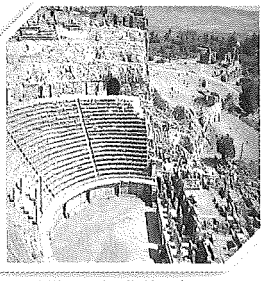
Hattuşa (Boğazköy) Ören Yeri
Çorum

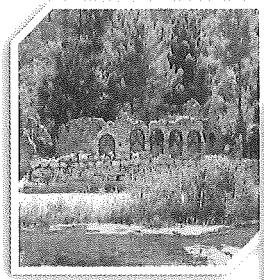
Hierapolis Antik Kenti
Denizli

Kibyra Antik Kenti
Burdur

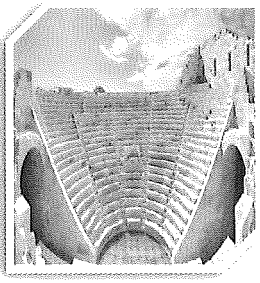

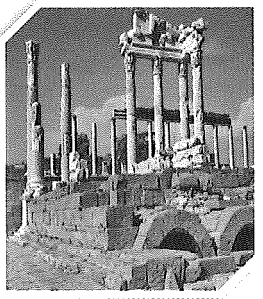
Miletos Antik Kenti
Aydın

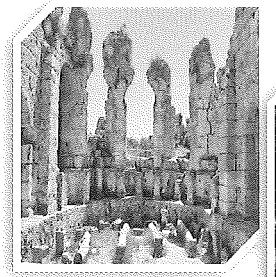
Olympos Antik Kenti
Antalya

Patara Antik Kenti
Antalya

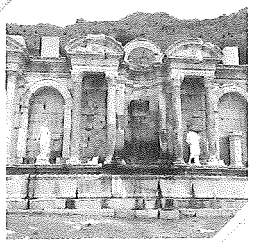
Pergamon Antik Kenti
İzmir

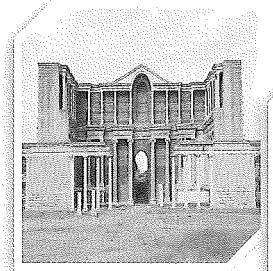
Perge Antik Kenti
Antalya

Priene Antik Kenti
Aydın

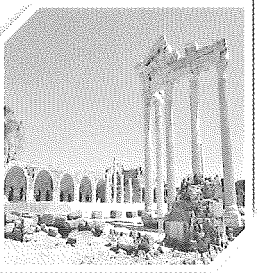

Sagalassos Antik Kenti
Burdur

Sardes Antik Kenti
Manisa

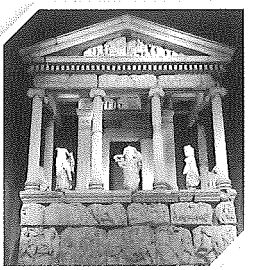
Side Antik Kenti
Antalya

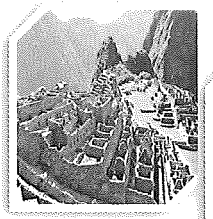

Termessos Antik Kenti
Antalya

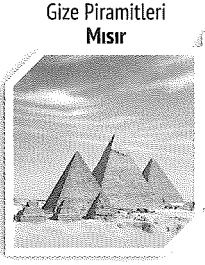
Xanthos
Antalya

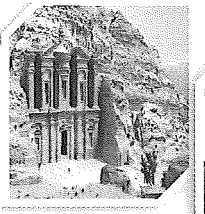
ÖNEMLİ ANTİK KENTLER

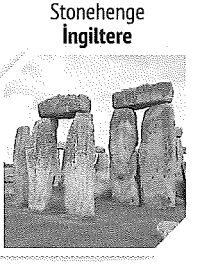
Machu Picchu
Peru

Gize Piramitleri
Mısır

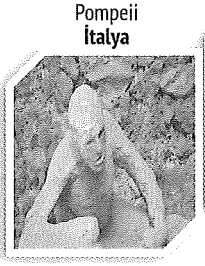
Petra Antik Kenti
Ürdün

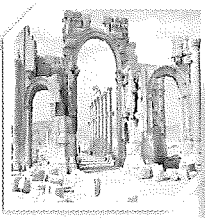
Stonehenge
İngiltere

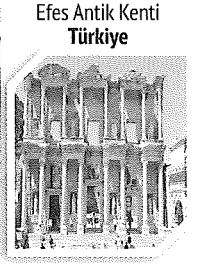
Teotihuacan
Meksika

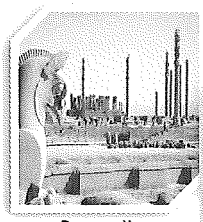
Pompeii
İtalya

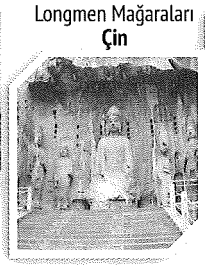
Palmira
(Çölün Kraliçesi)
Suriye

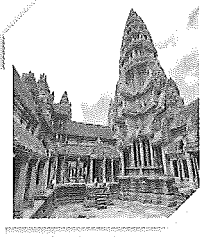
Efes Antik Kenti
Türkiye

Persepolis
İran

Longmen Mağaraları
Çin

Angkor Wat
Kamboçya

- **Maya (Meksika), Aztek (Meksika) ve İnka (Peru) medeniyetleri** Amerika kıtasında kurulan ilk medeniyetler arasında yer alır. **Aztek ve Maya medeniyetleri Orta Amerika'da, İnka medeniyeti ise Güney Amerika'da** kök salmış uygarlıklardır.

- **Mezopotamya**, Orta Doğu'da, Dicle ve Fırat nehirleri arasında kalan bölgedir. Mezopotamya **Sümer (ilk kez yazı bulmuşlardır), Babil, Asur, Akad (tarihteki ilk imparatorluk) ve Elam** gibi en eski ve büyük medeniyetlerin doğduğu ve geliştiği yerdir.

- Anadolu'da yaşayan medeniyetler şunlardır:

  - **Hititler:** Merkezleri Hattuşaş'tır (Çorum). İlk yazılı antlaşma olan **"Kadeş Antlaşması"** Hititler ve Mısırlılar arasında yapılmıştır.

  - **Frigler:** Merkezleri Gordion'dur (Polatlı - Ankara). En ünlü kralları Midas'tır.

  - **Lidyalılar:** Merkezleri Sardes'tir (Manisa). Tarihteki ilk madenî parayı (sikke) icat etmişlerdir.

  - **İyonlar:** Efes (Artemis Tapınağı), Millet, Foça ünlü şehirleridir. Tıpta Hipokrat, tarihte Heredot, felsefede Diyojen, matematikte Pisagor ve Thales gibi bilim insanlarının yetiştiği uygarlıktır.

  - **Urartular:** Merkezleri Tuşpa'dır (Van). Doğu Anadolu'da hüküm sürmüşlerdir. Kral Şamran Su Kanalları Urartulara aittir.

2021 Yılında Türkiye'de En çok Ziyaret Edilen Müze ve Ören Yerleri	
1.	**Konya Mevlâna Müzesi:** Ziyaretçi sayısı: 1 milyon 507 bin 264 kişi
2.	**Denizli Hierapolis Arkeoloji Örenyeri:** Ziyaretçi sayısı: 1 milyon 197 bin 561 kişi
3.	**İzmir Efes Örenyeri:** Ziyaretçi sayısı: 673 bin 544 kişi
4.	**Nevşehir Zelve-Paşabağları Örenyeri:** Ziyaretçi sayısı: 608 bin 742 kişi
5.	**Şanlıurfa Göbeklitepe Örenyeri:** Ziyaretçi sayısı: 565 bin 246 kişi

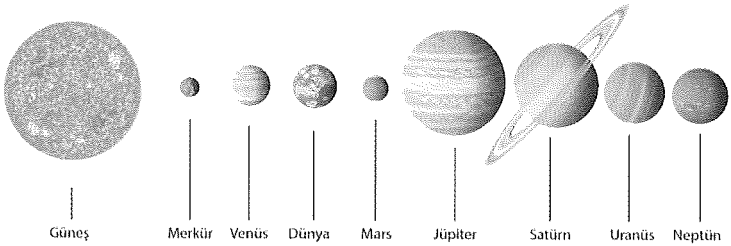
TÜRKİYE'NİN BAZI TARİHÎ VE TURİSTİK YERLERİ

İstanbul	Ayasofya Camii, Sultanahmet Camii, Galata Kulesi, Topkapı Sarayı, Kapalı Çarşı, Kız Kulesi.
Ankara	Hacı Bayram-ı Veli Camii, **Gordion Antik Kenti,** Augustus Tapınağı, Roma Hamamı.
İzmir	Efes Antik Kenti, Allianoi Antik Kenti, Pergamon.
Konya	**Eflatunpınar Hitit Su Anıtı, Çatalhöyük Neolitik Antik Kenti, Karatay Medresesi, Beyşehir Eşrefoğlu Camii.**
Şanlıurfa	Göbeklitepe, Balıklıgöl, Harran Kümbet Evleri, Halfeti.
Gaziantep	Zeugma Arkeolojik Alanı, Rumkale, Bakırcılar Çarşısı, Zincirli Bedesten.
Mersin	Soli Pompeiopolis Antik Kenti, Alahan Manastırı, Kızkalesi, St. Paul Kilisesi, St. Paul Kuyusu ve Tarihi Çevresi, Mamure Kalesi.
Diyarbakır	**Hasan Paşa Hanı,** Ulu Camii, Şeyh Mutahhar Camii (Dört Ayaklı Camii), **Zerzevan Kalesi,** Diyarbakır Surları.
Erzincan	Mama Hatun Türbesi ve Kervansarayı.
Kırşehir	Cacabey Medresesi, Ahi Evran Türbesi.
Karabük	Safranbolu Evleri, Hadrianapolis Antik Kenti.
Burdur	**Sagalassos Arkeolojik Alanı,** Kibyra Antik Kenti, İnsuyu Mağarası, Salda Gölü.
Kars	Ani Harabeleri, Kümbet Camii.
Nevşehir	Göreme Millî Parkı ve Kapadokya, Derinkuyu Yeraltı Şehri, Hacı Bektaş-ı Veli Külliyesi, Ihlara Vadisi.
Edirne	Selimiye Camii ve Külliyesi, **Uzunköprü, Sultan II. Bayezid Han Külliyesi.**
Çorum	**Alacahöyük Tarihî Millî Parkı, Hattuşaş.**
Ağrı	İshakpaşa Sarayı.
Çanakkale	Troya Antik Kenti, Assos Antik Kenti, Kilitbahir Kalesi, Truva, Athena Tapınağı, Aynalı Çarşı.
Kütahya	**Aizanoi Antik Kenti, Çinili Camii.**
Batman	Malabadi Köprüsü, Hasankeyf.
Adıyaman	Nemrut Dağı.

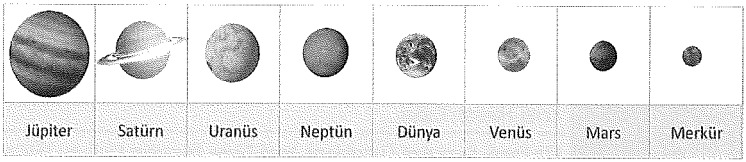
Sivas	Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Buruciye Medresesi, Gök Medrese, Behrampaşa Hanı.
Erzurum	Yakutiye Medresesi, Çifte Minareli Medrese, Üç Kümbetler, Ulu Camii.
Trabzon	Ayasofya Camii Müzesi, Sümela Manastırı.
Malatya	Arslantepe Arkeolojik Alanı, Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı.
Mardin	Dara Antik Kenti, **Deyrüzzeferan Manastırı, Zinciriye Medresesi, Kasımiye Medresesi,** Mor Yakup Kilisesi.
Muğla	Letoon Antik Kenti, Kaunos Antik Kenti, Stratonikeia Antik Kenti, Kaunos Antik Kenti, Hippokome Antik Kenti.
Denizli	Pamukkale, Hierapolis Antik Kenti, Leodikya Arkeolojik Alanı.
Aydın	**Afrodisias Antik Kenti,** Priene Antik Şehri, Magnesia Antik Kenti.
Van	Akdamar Kilisesi, Hoşap Kalesi, Hüsrevpaşa Camii.
Manisa	Sardes Antik Kenti ve Bintepeler Lidya Kral Mezarları.
Hatay	**St. Pierre Kilisesi, Titus Tüneli** ve Beşikli Mağara.
Adana	**Anavarza Antik Kenti,** Taş Köprü, Varda Köprüsü (Tarihî Alman Köprüsü), Aziz Pavlus Kilisesi.
Antalya	Olimpos Antik Kenti, Aspendos Tiyatrosu, **Perge Arkeolojik Alanı**, Noel Baba Kilisesi, Myra Antik Kenti, **Termessos Antik Kenti**, Apollon Tapınağı, **Patara Antik Kenti**, Xanthos, Sillyon Antik Kenti, Simena Antik Kenti, Letton Antik Kenti, Hadrian Kapısı.
Bursa	Ulu Camii, Koza Han, Cumalıkızık, Yeşil Türbe, Muradiye Külliyesi, Hüdavendigar Külliyesi, Emir Sultan Camii.
Aksaray	Ihlara Vadisi, Alay Han, Somuncu Baba Külliyesi, Nora Antik Kenti, Karamanoğlu Mehmet Bey Camii, Yılanlı Kilise.

Özellikleri kesin bir şekilde bilinen dünya dâhil 8 adet gezegen vardır. Bunlar: **Merkür, Venüs, Dünya, Mars, Jüpiter, Satürn, Uranüs** ve **Neptün**'dür.

Güneşe Yakınlık Sırası

Büyüklük Sırası

1. Merkür

- Güneşe **en yakın olan gezegendir.**
- Güneş sistemindeki en küçük gezegendir.
- Güneş sisteminin en hızlı gezegenidir

2. Venüs

- Yapısal ve görünüş olarak Dünya'ya çok benzemektedir. Hatta **"Dünyanın İkizi"** denilmektir.
- Halk arasında **"Çoban Yıldızı"** veya **"Akşam Yıldızı"** olarak bilinmektedir.
- Diğer gezegenlerden farklı olarak **ters yönde dönmektedir.**

3. Dünya

- Güneş sisteminin Güneş'e en yakın üçüncü gezegenidir ve yoğunluğu en yüksek gezegen olan **Dünya büyüklük bakımından da sistemin beşinci gezegenidir.**
- Canlı yaşamı olan tek gezegendir.

4. Mars

- Güneş'e en yakın dördüncü gezegen olan Mars üzerini kaplayan demir oksit tabakası sayesinde kızıl renkte gözükmektedir.
- Bu özelliği nedeniyle Mars'a **"Kızıl Gezegen"** denilir.

5. Jüpiter

- Güneş sisteminin **en büyük gezegenidir.** Diğer tüm gezegenlerin toplamından iki kat daha büyüktür.

6. Satürn

- Güneş sisteminin **en büyük ikinci gezegen**idir.
- Satürn'ü diğer gezegenlerden ayırt edici en büyük özelliği buz ve taşlardan oluşan etrafındaki halkadır. Bu yüzden **"Halkalı Gezegen"** olarak bilinmektedir.

7. Uranüs

- Jüpiter ve Satürn'den sonra üçüncü büyük gezegen olan Uranüs, Dünya gibi mavi renktedir.

8. Neptün

- Kendi etrafında 16 saatte dönen gezegen, Güneş etrafındaki turunu ise 164 yılda tamamlıyor.

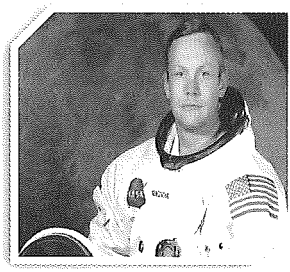
- Sovyetler Birliği'nin 4 Ekim **1957'de Sputnik - 1** yapay uydusunu Dünya'nın yörüngesine göndermesi, insanlığın uzay ile macerasını başlatan en önemli olaylardan biridir.
- Dünya yörüngesine fırlatılan ilk canlı, 3 Kasım 1957'de 2 yaşındaki melez köpek **Layka** oldu. Layka, Sovyet yapay uydusu **Sputnik - 2** ile uzaya gönderildi fakat görevi canlı bitiremedi ve uzay serüveninin ilk kurbanı oldu.
- Rusya'nın bu başarısının ardından ABD de **1958'de Explorer - I** adlı ilk uydusunu Dünya'nın yörüngesine gönderdi.

UZAYA ÇIKAN İLK İNSAN: YURİ GAGARİN

- Bu gelişmenin ardından, Sovyetler Birliği 1959'da Luna - 2 adlı uzay mekiğini Ay'a fırlattı ve yaklaşık 2 yıl sonra 12 Nisan 1961'de Vostok - 1 aldı kapsüle benzer uzay mekiğiyle kozmonot **Yuri Gagarin'i** Dünya'nın yörüngesine gönderdi. Böylelikle **Gagarin, uzaya çıkan ilk insan** oldu.
- Rus kozmonot **Valentina Tereshkova**, 16 Haziran 1963'te Vostok - 6 adlı uzay mekiğiyle uçuşunu gerçekleştirerek **"uzaya çıkan ilk kadın"** unvanına sahip oldu.

AY'A AYAK BASAN İLK İNSAN: NEİL ARMSTRONG

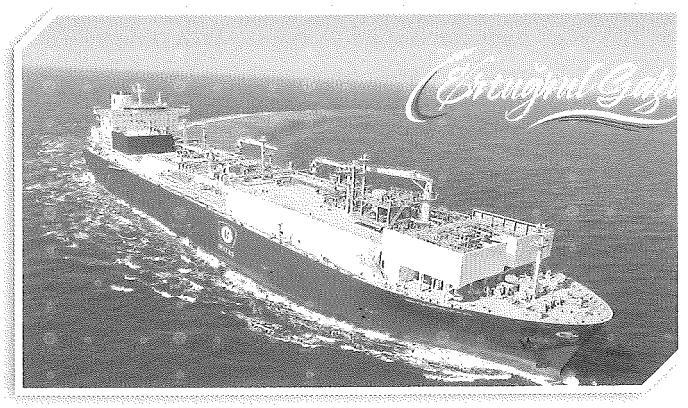

- ABD, Ay'a insan gönderme çalışması olarak adlandırdığı **"Apollo Projesi"** altında 16 Temmuz 1969'da Ay'a iniş yapan ilk uzay aracı Apollo - 11'de astronot Neil Armstrong, Edwin Aldrin ve Michael Collins bulunuyordu.
- Apollo - 11'in 20 Temmuz'da Ay'ın yörüngesine girmesinin ardından astronot **Neil Armstrong, Ay'a ayak basan ilk insan** oldu.
- Ay'a ayak basan ilk insan Armstrong'un, **"Benim için küçük, insanlık için büyük bir adım"** sözü tarihe geçmiştir.

MİLGEM ya da **Millî Gemi**, Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal savaş gemisi programıdır.

- **TCG HEYBELİADA (F-511)** 27 Eylül 2011,
- **TCG BÜYÜKADA (F-512)** 27 Eylül 2013,
- **TCG BURGAZADA (F-513)** 4 Kasım 2018,
- **TCG KINALIADA (F-514)** 29 Eylül 2019 tarihinden itibaren hizmete girmiş ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde görev yapmaya başlamıştır.
- **TCG İSTANBUL (F-515)** 23 Ocak 2021'de denize indirilmiştir. Geminin taş havuzda donatımına müteakip 2022 yılının Mayıs ayında liman kabul testleri ve deniz kabul testlerine başlanarak cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılı olan 2023 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığına teslim edilecektir.

Türkiye'nin Doğal Gaz Depolama ve Sıvılaştırma Gemisi

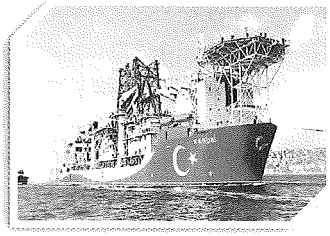
- Türk Denizcilik Sicili'ne kayıtlı ilk yüzer doğal gaz depolama ve sıvılaştırma (FSRU) gemisi **Ertuğrul Gazi** gemisidir.

Türkiye'nin Sondaj Gemileri

- Türkiye'de **Fatih (ilk millî sondaj gemisi) Yavuz ve Kanuni** isimli üç derin deniz sondaj gemisi petrol ve doğal gaz araştırmalarında kullanılıyor.

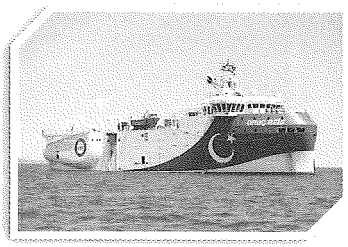

Türkiye'nin Sismik Araştırma Gemileri

- Türkiye'de **Barbaros Hayreddin Paşa** ve **MTA Oruç Reis** olmak üzere iki sismik araştırma gemisi deniz araştırma, arama ve işletme ruhsat alanlarında sismik veri toplama projeleri sürdürmektedir.

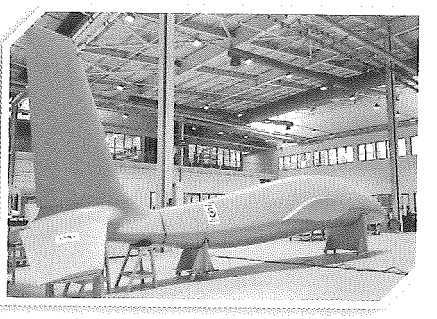

BAYKAR BAYRAKTAR TB2 (Taktik Blok 2)

- **Baykar Bayraktar TB2** (Taktik Blok 2), Baykar Savunma tarafından üretilen silahlı insansız hava aracıdır.

BAYKAR BAYRAKTAR KIZILELMA

- İnsansız hava aracı üreticisi Baykar Teknoloji tarafından tasarım ve geliştirme çalışmaları devam eden, **turbofan motorlu insansız savaş uçağıdır.** Muharip İnsansız Savaş Uçağı (MİUS) 'Bayraktar Kızılelma'nın ilk prototipi üretim hattına girdi.

AKINCI TAARRUZİ İHA

- Türkiye'nin ilk millî üretim taarruz insansız silahlı hava aracı olma özelliği taşıyor. Dünyada sadece 4 ülkenin üretebildiği özelliklere sahip 5,5 tonluk dev insansız hava aracı 40 bin feet yüksekliğe çıkıp 24 saat havada kalabiliyor. F-16 mühimmatlarının yanı sıra millî olarak geliştirilen SOM-J gibi yerli füzelerin de entegre edileceği Akıncı TİHA ile havadan bombardıman icra edilebiliyor.

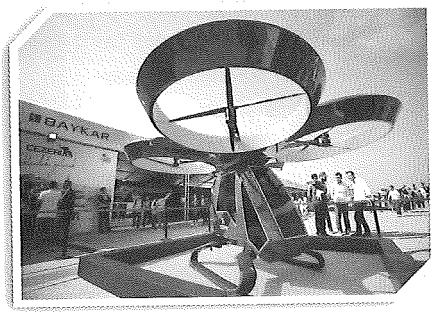
ATMACA Gemisavar Füzesi

- Atmaca, Türkiye'nin ilk deniz füzesi olma özelliğini taşımaktadır.

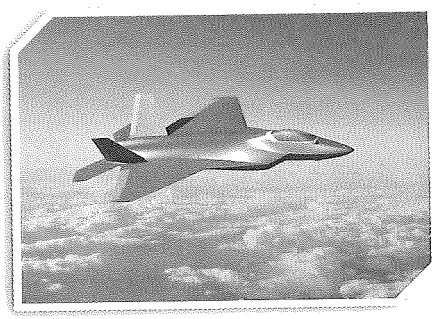
Cezeri Uçan Araba

- Baykar firması tarafından millî imkânlarla geliştirilen, kentsel hava taşımacılığında kullanılacak Uçan Araba Cezeri, şehir içi yolcu ulaşımında, sağlık sektörü ve askerî alanda lojistik destek faaliyetlerine yeni bir çehre kazandırmak için geliştirilmektedir.

Millî Muharip Uçak T-FX Projesi

- Muharip uçak T-FX, Türk Hava Kuvvetleri Komutanlığı envanterinde yer alan ve 2020'li yıllardan itibaren değiştirilmesine ihtiyaç duyulan F-16 Muharip Uçaklarının yerini almak amacıyla başlatılan bir projedir.

HÜRKUŞ Yeni Nesil Temel Eğitim Uçağı

- Yeni Nesil Temel Eğitim Uçağı (HÜRKUŞ) Geliştirme Programı, Mart 2006'da Savunma Sanayi Müsteşarlığı ile TUSAŞ arasında imzalanan anlaşma ile yürürlüğe girmiştir.

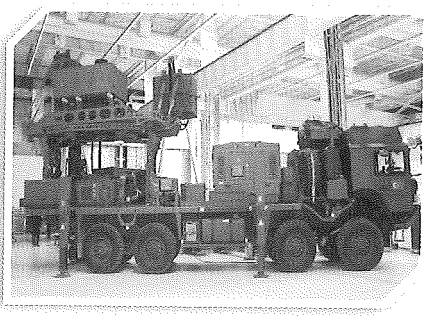
T129 ATAK Taarruz ve Taktik Keşif Helikopteri

- T-129 ATAK, ATAK programı çerçevesinde Türk Silahlı Kuvvetleri için Türkiye'nin coğrafi ve iklim koşullarına göre tasarlanan, taarruz ve taktik keşif helikopteridir.

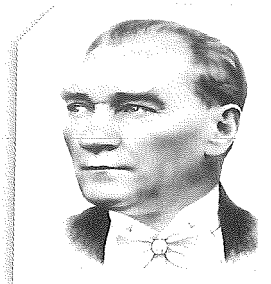
ASELSAN KORAL Mobil Elektronik Harp Sistemi

- KORAL, 88 askerî taktik araç üzerine entegre edilmiş bir adet radar elektronik destek sistemi ve dört adet radar elektronik taarruz sisteminden oluşmaktadır.

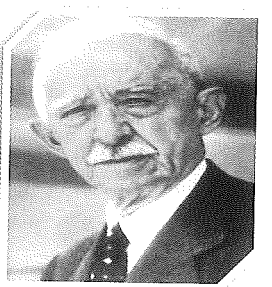
- **İlk yerli tank:** ALTAY
- **İlk yerli temel eğitim uçağı:** HÜRKUŞ
- **İlk yerli acil müdahale gemisi:** NENE HATUN
- **İlk yerli savaş helikopteri:** ATAK
- **İlk yerli genel maksat helikopteri:** GÖKBEY
- **İlk yerli deniz karakol uçağı:** MELTEM
- **İlk yerli araştırma gemisi:** TÜBİTAK MARMARA
- **İlk yerli insansız hava aracı:** ANKA
- **İlk yerli hava gemisi:** KUZGUN
- **İlk yerli denizaltı:** PİRİ REİS
- **İlk yerli baz istasyonu:** ULAK
- **İlk yerli istihbarat gemisi:** TCG UFUK
- **İlk yerli tramway:** İPEKBÖCEĞİ
- **İlk yerli sondaj gemisi:** FATİH
- **İlk yerli savaş gemisi:** HEYBELİADA
- **İlk yerli solunum cihazı:** SAHRA
- **İlk yerli seyir füzesi:** SOM
- **İlk yerli tünel açma makinesi:** LALE
- **İlk yerli mayına karşı dayanıklı askerî araç:** KİRPİ
- **İlk yerli yüksek çözünürlüklü millî yer gözlem uydusu:** GÖKTÜRK - 2
- **İlk yerli tasarım ve üretim alçak yörünge haberleşme uydusu:** TÜRKSAT

1. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

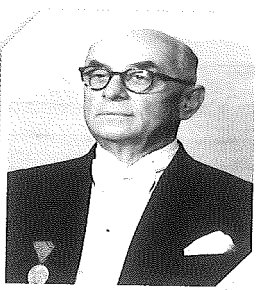
- **Görev Süresi:** 29 Ekim 1923 - 10 Kasım 1938 (15 yıl)
- TBMM tarafından 29 Ekim 1923 günü Cumhuriyet ilan edilirken Mustafa Kemal de Cumhurbaşkanı seçildi. 1938'deki ölümüne dek arka arkaya **4 kez Cumhurbaşkanı seçilen** Atatürk, bu görevi en uzun süre yürüten Cumhurbaşkanı olmuştur.

2. İSMET İNÖNÜ

- **Görev Süresi:** 11 Kasım 1938 - 22 Mayıs 1950 (12 yıl)
- **Cumhuriyet'in ilanından sonra Türkiye'nin ilk başbakanı** olan İnönü, Atatürk'ün ölümünden sonra 1938 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin ikinci Cumhurbaşkanı seçilmiştir.
- CHP'nin 26 Aralık 1938'de toplanan I. Olağanüstü Kurultayı'nda partinin değişmez genel başkanı seçilerek **Millî Şef** unvanını aldı.

3. CELAL BAYAR

- **Görev Süresi:** 22 Mayıs 1950 - 27 Mayıs 1960 (10 yıl)
- Çok partili siyasi yaşamın başlaması üzerine 1946 yılında Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan ile birlikte Demokrat Partiyi kurdu ve başkanlığa getirildi. **Atatürk Dönemi'nin son başbakanı, iktisat vekili ve İş Bankasının kurucusu** Celal Bayar, 22 Mayıs 1950'de Türkiye Büyük Millet Meclisince Türkiye'nin üçüncü Cumhurbaşkanı olarak seçildi.

4. CEMAL GÜRSEL

- Görev Süresi: 27 Mayıs 1960 - 28 Mart 1966 (6 yıl)
- 10 Ekim 1961'de yapılan seçimlerden sonra oluşturulan Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin dördüncü Cumhurbaşkanı olarak seçildi.

5. CEVDET SUNAY

- Görev Süresi: 28 Mart 1966 - 28 Mart 1973 (7yıl)
- Cevdet Sunay, Cemal Gürsel'in rahatsızlığı sebebiyle Cumhurbaşkanlığı görevinin sona ermesi üzerine 28 Mart 1966'da Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin beşinci Cumhurbaşkanı olarak seçildi.

6. FAHRİ KORUTÜRK

- Görev Süresi: 6 Nisan 1973 - 6 Nisan 1980 (7 yıl)
- 1973 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisince Türkiye Cumhuriyeti'nin altıncı Cumhurbaşkanı olarak seçildi. 1980 yılında yedi yıllık hizmet süresi tamamlandığından Cumhurbaşkanlığı görevinden ayrıldı ve 12 Eylül 1980 askerî müdahalesine kadar Cumhuriyet Senatosu tabii üyeliği sürdü.

7. KENAN EVREN

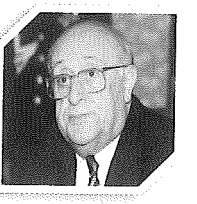
- Görev Süresi: 9 Kasım 1982 - 9 Kasım 1989 (7 yıl)
- 7 Mart 1978'de Genelkurmay Başkanlığı'na atandı. Bu görevi sırasında 12 Eylül 1980'de gerçekleştirilen askerî darbeyle diğer görevlerinin yanı sıra Millî Güvenlik Konseyi ve devlet başkanlığını da üstlendi.
- 7 Kasım 1982'de yapılması kararlaştırılan halk oylaması hem yeni anayasayı hem de Kenan Evren'in cumhurbaşkanlığını halkın onayına sunuyordu. Halkoyuna sunulan ve kabul olunan Anayasa ile Türkiye'nin yedinci Cumhurbaşkanı olarak göreve başladı.

8. TURGUT ÖZAL

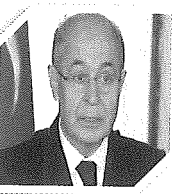
- Görev Süresi: 9 Kasım 1989 - 17 Nisan 1993 (4 yıl)
- 31 Ekim 1989'da Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nin sekizinci Cumhurbaşkanı olarak seçilen Özal 9 Kasım 1989 günü bu görevine başladı. 17 Nisan 1993 günü geçirdiği bir rahatsızlık sonucu görevi sırasında hayatını kaybetti.

9. SÜLEYMAN DEMİREL

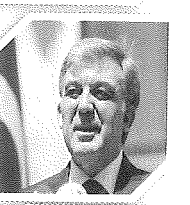
- Görev Süresi: 16 Mayıs 1993 - 16 Mayıs 2000 (7yıl)
- 16 Mayıs 1993'te, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin dokuzuncu Cumhurbaşkanı olarak seçildi. Demirel, 16 Mayıs 2000 günü görev süresini tamamlayarak Cumhurbaşkanlığından ayrıldı.

10. AHMET NECDET SEZER

- Görev Süresi: 16 Mayıs 2000 – 28 Ağustos 2007 (7 yıl)
- 5 Mayıs 2000'de Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin onuncu Cumhurbaşkanı olarak seçildi. 16 Mayıs 2000'de başladığı görevini 28 Ağustos 2007 tarihinde tamamladı.

11. ABDULLAH GÜL

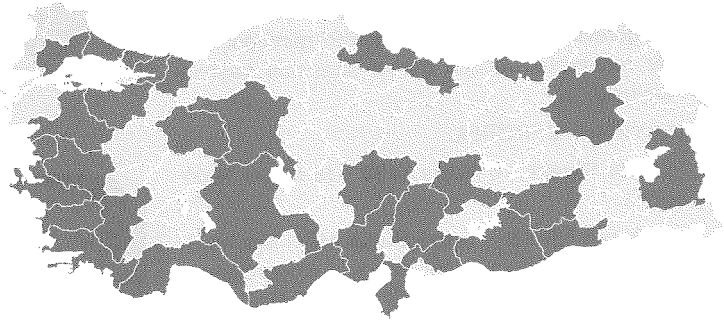
- Görev Süresi: 28 Ağustos 2007 - 28 Ağustos 2014 (7 yıl)
- Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin on birinci Cumhurbaşkanı olarak seçildi.

12. RECEP TAYYİP ERDOĞAN

- Görev Süresi: 28 Ağustos 2014 - ----
- 2007 yılındaki anayasa değişikliği referandumuyla Cumhurbaşkanını halkın seçtiği 2014 seçimlerinde yüzde 51,7 oy alarak on ikinci Cumhurbaşkanı olarak seçildi.
- 24 Haziran 2018 seçimlerinde yüzde 52 oy alarak yeniden cumhurbaşkanı olan Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'nin ilk Cumhurbaşkanı olarak görevine devam ediyor.

TÜRKİYE'NİN BÜYÜKŞEHİRLERİ

Büyükşehir belediyeleri TBMM tarafından kanunla kurulur ve kurulabilmesi için ilin toplam nüfusunun **750.000** ve üzeri olması gerekir. Türkiye'de **30 adet** büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Büyükşehir belediyesi olan ilk üç il İstanbul, Ankara ve İzmir'dir. Büyükşehir belediyesi yapılan son il ise **Ordu**'dur.

- İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Gaziantep, Konya, Kayseri, Antalya, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Mersin, Kocaeli (İzmit), Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Van, Malatya, Erzurum, Trabzon, Muğla, Mardin, Kahramanmaraş, Sakarya, Hatay, Denizli, Balıkesir, Aydın ve Ordu'dur.

TÜRKİYE'NİN SAKİN "CİTTASLOW" ŞEHİRLERİ

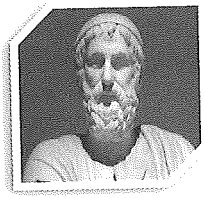
Türkiye'de toplamda 21 adet **"Cittaslow"** yani sakin şehir bulunmaktadır. En son sakin şehir ilan edilen yer ise Erzincan'ın Kemaliye ilçesidir.

1.	Gökçeada, Çanakkale	8.	Arapgir, Malatya	15.	Yalvaç, Isparta
2.	Akyaka, Ula, Muğla	9.	Eğirdir, Isparta	16.	Yenipazar, Aydın
3.	Perşembe, Ordu	10.	Gerze, Sinop	17.	Köyceğiz, Muğla
4.	Halfeti, Şanlıurfa	11.	Göynük, Bolu	18.	Ahlat, Bitlis
5.	Seferihisar, İzmir	12.	Mudurnu, Bolu	19.	Güdül, Ankara
6.	Şavşat, Artvin	13.	Uzundere, Erzurum	20.	İznik, Bursa
7.	Taraklı, Sakarya	14.	Vize, Kırklareli	21.	Kemaliye, Erzincan

İlk kadın romancı	Fatma Aliye Hanım (1892)
İlk kadın tiyatro oyuncusu	Afife Jale (1919)
İlk kadın doktor	Safiye Ali (1923)
İlk kadın avukat	Süreyya Ağaoğlu (1925)
İlk kadın muhtar (seçilmiş)	Gül Esin (1930)
İlk kadın belediye başkanı	Sadiye Hanım (1930)
İlk kadın pilot	Bedriye Tahir Gökmen (1933)
İlk kadın opera sanatçısı	Semiha Berksoy (1934)
İlk kadın savaş pilotu	Sabiha Gökçen (1937)
İlk kadın muhtar (atanmış)	Meliha Manço
İlk kadın arkeolog	Jale İnan (1943)
İlk kadın jet pilotu	Leman Altınçekiç (1958)
İlk kadın bakan	Türkân Akyol (1971)
İlk kadın büyükelçi	Filiz Dinçmen (1982)
İlk kadın vali	Lale Aytaman (1991)
İlk kadın başbakan	Tansu Çiller (1993)
İlk kadın Anayasa Mahkemesi Başkanı	Tülay Tuğcu (2005)
İlk kadın gazeteci	Selma Rıza Feraceli
İlk kadın heykeltıraş	Sabiha Bengütaş
İlk kadın hemşire	Esma Deniz
İlk kadın profesör	Prof. Dr. Fazıla Şevket Giz

ESKİ YUNAN EDEBİYATI

HOMEROS

- Eserleri: **İlyada** ve **Odyssia** destanları ile ünlüdür.

FRANSIZ EDEBİYATI

MONTAİGNE

- **Denemeler** adlı üç ciltlik eseri vardır. Deneme türünün kurucusudur.
- Eserleri: Denemeler

MOLİERE

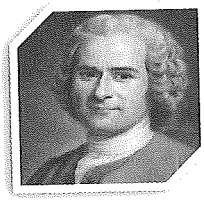
- Dünya edebiyatının en önemli komedya yazarlarındandır.
- Eserleri: **Gülünç Kibarlar, Kibarlık Budalası, Cimri, Hastalık Hastası**

VOLTAİRE

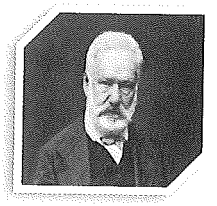
- Eserleri: **Henriade (Destan), Candide (Roman), Brutus (Trajedi), Milletlerin Töre ve Ruhuna Dair (Deneme)**

J. J. ROUESSEAU

- Eşitlik, özgürlük gibi düşünceleriyle Fransız Devrimi'nin hazırlayıcısı olmuştur.
- Eserleri: **Toplum Sözleşmesi**

VİCTOR HUGO

- En büyük ve en ünlü Fransız yazarlarından biri olarak kabul edilir.
- Eserleri: **Sefiller, Notre Dame'ın Kamburu**

STENDHAL

- Realizmin büyük romancısıdır.
- Eserleri: **Kırmızı ve Siyah, Parma Manastırı**

HONORE DE BALZAC

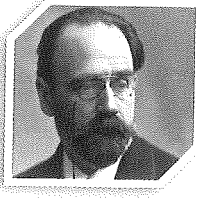
- Eserleri: **Vadideki Zambak, Goriot Baba**

GUSTAVE FLAUBERT

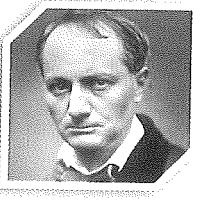
- Eserleri: **Madame Bovary, Salambo**

EMİLE ZOLA

- Eserleri: **Meyhane, Germinal, Nana, Toprak**

CHARLES BAUDELAİRE

- Eserleri: **Kötülük Çiçekleri, Paris Sıkıntısı**

ALBERT CAMUS

- Roman türündeki eserleriyle tanınır.
- Eserleri: **Veba, Yabancı**

JEAN PAUL SARTRE

- Varoluşçuluk akımının öncülerindendir.
- Eserleri: **Duvar, Bulantı**

MONTESQUİEU

- Aydınlanma çağının önemli düşünürlerindendir.
- Eserleri: **Acem Mektupları, Yasaların Ruhu**

JULES VERNE

- Bilim kurgu romanlarıyla tanınır.
- Eserleri: **Denizler Altında Yirmi Bin Fersah, Seksen Günde Devrialem, İki Sene Okul Tatili**

RUS EDEBİYATI

PUŞKİN

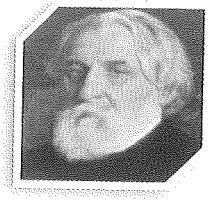

- Modern Rus edebiyatının kurucusu kabul edilmektedir.

Eserleri:

- Şiir: **Çingeneler**
- Roman: **Yüzbaşının Kızı**

TURGENYEV

- Eserleri: **Babalar ve Oğullar, Rudin, Taşralı Kadın, Bir Asilzade Yuvası**

GOGOL

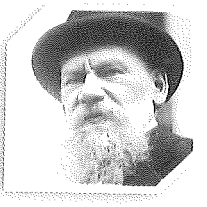
- Rus edebiyatının ilk büyük roman, öykü ve tiyatro yazarıdır.
- Roman: **Ölü Canlar**
- Tiyatro: **Bir Delinin Hatıra Defteri**

DOSTOYEVSKİ

- Dünya edebiyatının büyük realist romancısıdır.
- Eserleri: **Suç ve Ceza, Karamazov Kardeşler, Budala, Kumarbaz, İnsancıklar, Ecinniler, Beyaz Geceler**

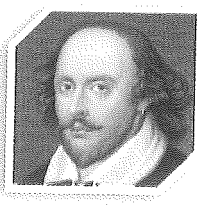
TOLSTOY

- Eserleri: **Savaş ve Barış, Anna Karenina, Diriliş, Hacı Murat, Yaşayan Ölü, İvan İlyiç'in Ölümü, Kazaklar**

İNGİLİZ EDEBİYATI

WİLLİAM SHAKESPEARE

- Dünya edebiyatının büyük tiyatro yazarıdır.

Eserleri:

- Dram: **Romeo ve Juliet, Hamlet, Macbeth, Kral Lear, Othello**
- Komedya: **Yanlışlıklar Komedisi, Venedik Taciri, Windsor'un Şen Kadınları**

DANİEL DEFOE

- Serüven romanlarıyla tanınmıştır.
- Eserleri: **Robinson Crusoe**

GEORGE ORWELL

- **Bin Dokuz Yüz Seksen Dört** adlı romanı ve bu romanda yarattığı Big Brother (Büyük Birader) kavramı ile tanınır.
- Eserleri: **Bin Dokuz Yüz Seksen Dört, Hayvan Çiftliği**

CHARLES DİCKENS

- Otobiyografik romanı olan **David Copperfield**, çocuk edebiyatının önemli eserlerindendir.
- Eserleri: **David Copperfield, Oliver Twist, Antikacı Dükkânı, İki Şehrin Hikâyesi**

OSCAR WİLDE

- Eserleri: **Reading Zindanı Baladı, Salomé, İdeal Bir Koca**

SWİFT

- Eserleri: **Gulliver'in Seyahetleri**

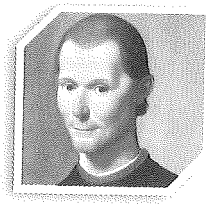
İTALYAN EDEBİYATI

DANTE ALİGHİERİ

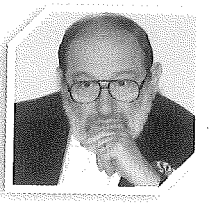
- İlahi Komedya adlı manzum destanı Hristiyanlık öğretisinin ve dünya edebiyatının başyapıtlarındandır.

NİCCOLO MACHİAVELLİ

- En önemli eseri ise iktidarın korunması konusunu işlediği Prens adlı politika kitabıdır.

UMBERTO ECO

- Eserleri: **Gülün Adı, Foucault Sarkacı**

İSPANYOL EDEBİYATI

CERVANTES

- Modern romanın ilk örneği sayılan Don Kişot'un yazarıdır.
- **İnebahtı Deniz Savaşı**'nda Osmanlı Devleti'ne esir düşmüştür.
- Yaşamının sonlarına doğru ünlü eseri Don Kişot'u hapishanede kaleme almıştır ve bu eseri sayesinde tüm dünyada tanınmıştır.

ALMAN EDEBİYATI

GOETHE

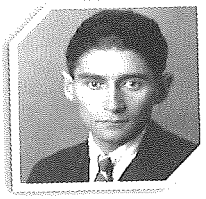
- Eserleri: **Faust:** Bu tiyatroda şeytan Mefisto ile pazarlığa girişen Dr. Faust'un şahsında iyiyle kötünün mücadelesi anlatılır. **Genç Werther'in Acıları.**

SCHİLLER

- Eserleri: **Wilhelm Tell, Haydutlar, Don Carlos**

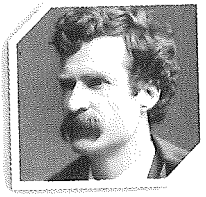
FRANZ KAFKA

- Eserleri: **Kayıp, Dava, Şato, Ceza Sömürgesi**

AMERİKAN EDEBİYATI

MARK TWAİN

- Eserleri: **Tom Sawyer'in Maceraları, Mississipi'de Hayat, Huckleberyy Finn'in Maceraları**

JOCK LONDON

- Eserleri: **Vahşetin Çağrısı, Beyaz Diş, Deniz Kurdu, Demir Ökçe ve Martin Eden**

ERNEST HEMİNGWAY

- **İhtiyar Adam ve Deniz** romanıyla 1954'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü almıştır.
- Eserleri: İhtiyar Adam ve Deniz, **Çanlar Kimin İçin Çalıyor, Silahlara Veda**

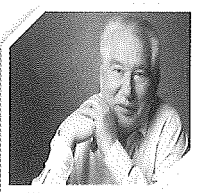
JOHN STEİNBECK

- Eserleri: **Fareler ve İnsanlar, Gazap Üzümleri**

ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI

CENGİZ AYTMATOV

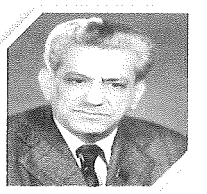

- Kırgız Türk edebiyatının ve dünya edebiyatının tanınmış romancısıdır. Doğa, aşk ve vatan sevgisi başlıca konularıdır.
- Anlatımında Manas Destanı gibi Kırgız destanlarının ve efsanelerin etkisi vardır. "**Selvi Boylum**" adlı öyküsü oldukça sevilmektedir.
- Eserleri: **Gün Uzar Yüzyıl Olur (Gün Olur Asra Bedel), Cemile, Kopar Zincirlerini Gülsarı, Toprak Ana, Kızıl Elma, Cengiz Hana Küsen Bulut, Dişi Kurdun Rüyaları, Sultan Murat**

ŞEHRİYAR

- Şiir: **Heyder Baba'ya Selam, Türkçe Şiirlerinden Seçmeler, Divan (Farsça Şiirleri)**

BAHTİYAR VAHAPZADE

- **"Menim Anam"** şiiriyle tanınmış ve sevilmiştir.
- Şiir: **Menim Dostlarım, Çınar, Kökler ve Budaklar, Gün Var Bin Aya Değer, İnsan ve Zaman**

İSMAİL GASPIRALI

- Kırım Türk edebiyatı yazarıdır. Gazeteci ve fikir adamı kimliğiyle tanınmıştır. Rusya'daki ve tüm dünyadaki Türklerin birliğini savunmuştur.
- Eserleri: **Rusya Müslümanları, Avrupa Medeniyetine Bakış, Atlaslı Cihanname**

CENGİZ DAĞCI

- Sovyet egemenliği altındaki Kırım halkının zorlu yaşamlarını, kendi gözlemlerinden yola çıkarak anlatmıştır.
- Roman: **Korkunç Yıllar, O Topraklar Bizimdi, Onlar da İnsandı, Dönüş, Ölüm ve Korku Günleri, Genç Temuçin, Badem Dalına Asılı Bebekler, Üşüyen Sokak, Yurdunu Kaybeden Adam, Yoldaşlar**

DÜNYA EDEBİYATINDA İLKLER

- **Dünya Edebiyatında Deneme Türünün ilk Örneği:** Denemeler - Montaigne
- **Dünya Edebiyatında İlk Modern Roman Örneği:** Don Kişot - Cervantes
- **Dünya Edebiyatında ilk Realist Roman Örneği:** Madame Bovary - Gustave Flaubert
- **Dünyanın Bilinen İlk Destanı:** Gılgamış Destanı – Sümerler
- **Bilinen ilk Fabl Örneği:** Pança Tantra (Kelile ve Dimne) - Hint Edebiyatı

DÜNYACA ÜNLÜ DESTANLAR

Gılgamış Destanı (Sümerler)

- MÖ 3000 yıllarında Mezopotamya'da Uruk kentinde hüküm süren, ölümsüzlüğü arayan bir kralın öyküsünü anlatır.

İlyada ve Odysseia Destanı (Yunan)

- Homeros tarafından yazılan İlyada hem de Oysseisa, Truva Savaşı ve bu savaşta yer alan insanlarla ilgili söylenceleri dile getiren, koşukla yazılmış destanlardır.

Şehname Destanı (İran)

- Firdevsi'nin kaleme aldığı, tarihte yaşanan İran-Turan ilişkilerine ve savaşlarını anlatmaktadır.

Nibelungen Destanı (Alman)

- Ren Nehri kıyısında, eski Worms şehri etrafında geçen dönemi ve dönemin insanlarını konu almıştır.

İgor Destanı (Rus)

- 1185 yılında Novgorod-Seversk prensi İgor Svyatoslaviç'in **Kuman Türklerine** karşı giriştiği, ancak başarısız olduğu seferini anlatan bir destandır.

Oğuz Kağan Destanı (Hun)

- **Hun Hükümdarı Mete'nin doğuşu**, kağan oluşu, Türk birliğini kuruşu ve ölmeden önce oğulları arasında ülkeyi paylaştırması anlatılmaktadır.

Manas Destanı (Kırgız)

- **Dünyanın en uzun destanı** özelliğini taşıyan ve dünya edebiyatının şaheserleri arasına giren Manas Destanı, Kırgız Türklerinin millî destanıdır.

ULUSAL KURULUŞLAR

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

- 1930 yılında kurulmuştur.
- Merkez Bankasının başkanı **4 yıllığına Cumhurbaşkanı kararıyla** seçilmektedir.

Merkez Bankasının Temel Görev ve Yetkileri

- Fiyat istikrarını sağlamak
- Açık piyasa işlemleri yapmak
- Ülkenin altın ve döviz rezervlerini yönetmek
- Türk lirasının iç ve dış değerlerini korumak

Merkez Bankasının başkanı **4 yıllığına Cumhurbaşkanı kararıyla** seçilmektedir.

Merkez Bankasının Organları

- Genel Kurul
- Banka Meclisi
- Para Politikası Kurulu
- Denetleme Kurulu
- Başkanlık
- Yönetim Komitesi

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU (RTÜK)

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye'de faaliyet gösteren tüm radyo ve televizyonların yayınlarını denetleyen kamu kuruluşudur.
- RTÜK, **TBMM Genel Kurulu tarafından** siyasi partilerin adayları arasından seçilen 9 üyeden oluşur.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevlidir.

TÜRK İŞ BİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI (TİKA)

- 1991'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) dağıldıktan sonra birçok Türk devleti bağımsızlığını kazanmış, Türkiye Cumhuriyeti'nin bu devletlere sosyal, ekonomik ve kültürel alanda sağlayacağı destekleri uygulayacak ve koordine edecek bir organizasyona ihtiyaç duyulması amacıyla 1992 yılında TİKA'yı kurmuştur. Merkezi Ankara'dır.

YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, yurt dışında yaşayan Türkler, soydaş ve akraba toplulukları ile Türkiye'de öğrenim gören uluslararası burslu öğrencilere yönelik çalışmaları koordine etme, bu alanlarda verilen hizmetleri ve yapılan faaliyetleri geliştirme görevini yerine getiren kuruluştur.
- Merkezi Ankara olan kurum 2010 yılında kurulmuştur.

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ

- Yunus Emre Vakfı; Türkiye'yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak, bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak, Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek, Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 2007 yılında kurulmuş bir kamu vakfıdır.

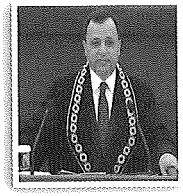
ULUSAL KURULUŞLARIN BAŞKANLARI

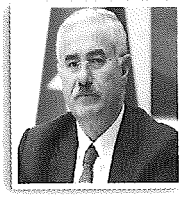
T.C Cumhurbaşkanı Yardımcısı
Fuat OKTAY

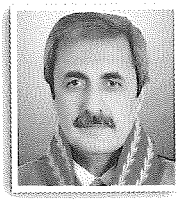
T.C Merkez Bankası Başkanı
Şahap KAVCIOĞLU

Anayasa Mahkemesi Başkanı
Zühtü ARSLAN

Yargıtay Başkanı
Mehmet AKARCA

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı
Bekir ŞAHİN

Sayıştay Başkanı
Metin YENER

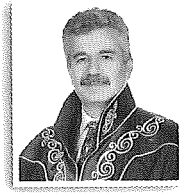
Yükseköğretim Kurulu Başkanı
Erol ÖZVAR

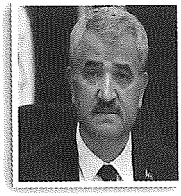
Kamu Başdenetçisi
Şeref MALKOÇ

Diyanet İşleri Başkanı
Prof. Dr. Ali ERBAŞ

Danıştay Başkanı
Zeki YİĞİT

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı
Muharrem AKKAYA

ÖSYM Başkanı
Prof. Dr. Halis AYGÜN

ULUSLARARASI KURULUŞLAR

Türkiye'nin Kurucusu Olduğu Kuruluşlar

- Birleşmiş Milletler (BM), 1945
- Avrupa Konseyi (CE), 1949
- Avrupa İş Birliği ve Güvenlik Teşkilatı (AGİT), 1975
- Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Teşkilatı (OECD), 1960
- D - 8 Ülkeleri (8 İslam Ülkesi), 1997
- İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT), 1969
- Ekonomik İş Birliği Örgütü (ECO), 1985
- Karadeniz Ekonomik İş Birliği Konseyi (KEİ), 1992
- Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY), 1993
- Türk Dili Konuşan Ülkeler Birliği (Türk Keneşi), 2009
- G-20

1. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM)

- Birleşmiş Milletler II. Dünya Savaşı'ndan sonra **24 Ekim 1945 yılında** kurulmuş uluslararası bir örgüttür.

Birleşmiş Milletler Hakkında Bilinmesi Gerekenler

- Türkiye Birleşmiş Milletlerin kurucu ülkeleri arasındadır.
- Birleşmiş Milletler örgütünün genel merkezi **New York**'tur.
- **BM'nin Ana Organları:** Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi, Uluslararası Adalet Divanı ve Genel Sekreterliktir.
- **Sürekli veto yetkisi olan ülkeler:** ABD, İngiltere, Fransa, Çin ve Rusya'dır.
- **Birleşmiş Milletlerin resmî dilleri:** Fransızca, Rusça, Arapça, Çince, İngilizce ve İspanyolca'dır.
- **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi** 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Günümüzde **10 Aralık tarihi İnsan Hakları Günü** olarak kutlanmaktadır.
- Merkezi Hollanda'nın **Lahey kenti olan Uluslararası Adalet Divanı** BM içerisinde kurulmuştur.

Birleşmiş Milletler Örgütüne Bağlı Uzmanlık Kuruluşları

- Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)
- Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)
- Dünya Bankası (WB)
- Uluslararası Para Fonu (IMF)
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)
- Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)
- Dünya Gıda Programı (WFP)
- Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)
- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)
- Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD)
- Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA)

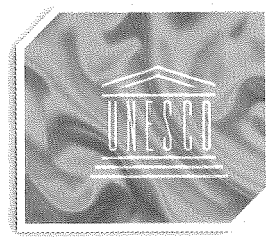
Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF)

- UNICEF, **dünyada çocuk haklarını savunmayı amaçlayan bu doğrultuda hükumetler ile çalışmalar yapan bir organizasyondur.**
- Merkezi New York'tadır.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)

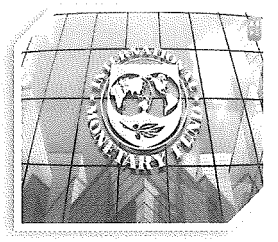
- UNESCO Birleşmiş Milletlerin bir özel kurumu olarak, II. Dünya Savaşı'ndan sonra, 1946 yılında kurulmuştur.
- Örgüt merkezi Fransa'nın başkenti Paris'tedir.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

- Birleşmiş Milletlerin gıda yardım programı ve açlıkla mücadele ile gıda güvenliği alanında dünyanın en büyük insani yardım kuruluşudur.
- Örgütün merkezi İtalya'nın **Roma** kentindedir.

Uluslararası Para Fonu (IMF)

- IMF'nin 1944 yılında 44 ülke temsilcisinin bir araya gelerek imzaladıkları daha sonra **Bretton Woods Sistemi** olarak da adlandırılan, Birleşmiş Milletler Para ve Maliye Konferansı'nda kurulması kararlaştırılmıştır.
- Merkezi **Washington**'dur.

Dünya Bankası (WB)

- Amacı genellikle yoksul ülkelere kredi vererek destek olmak olan bir çatı kurumdur. **1944'te ABD'de Bretton Woods'ta** Uluslararası Para Fonu (IMF) ile birlikte kuruldu.
- Merkezi **Washington**'dur.

NOT

Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası (WB) Bretton Woods İkizleri olarak tanımlanır.

2. AVRUPA KONSEYİ

- Avrupa çapında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla 5 Mayıs 1949'da 10 Avrupa ülkesi, Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç, İtalya, Lüksemburg ve Norveç Avrupa Konseyini kuran anlaşmayı imzalamışlardır.
- **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**, Avrupa Konseyi bünyesinde oluşturulmuştur ve bu amaçla **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi** kurulmuştur.
- Merkezi **Fransa'nın** Strazburg kentindedir.

3. AVRUPA GÜVENLİK VE İŞ BİRLİĞİ TEŞKİLATI (AGİT)

- "Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı" (AGİK) adı altında 1970'li yılların başında soğuk savaş koşullarındaki Avrupa'nın bölünmüşlüğüne son verilmesi, güvenlik ve istikrarın sağlanması ve katılan devletlerarasında bu amaca yönelik iş birliğinin geliştirilmesi düşüncesiyle kurulmuştur.
- Merkezi Viyana'dır.

4. EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ VE KALKINMA ÖRGÜTÜ (OECD)

- 1961 yılında hükûmetlerin deneyimlerini paylaşmaları, ortak ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm aranması amaçlanarak kurulmuştur.
- **Marshall Planı'nı uygulamak için** 1948'de kurulmuş olan OEEC'nin yerini aldı.
- Merkezi Paris'tir.

5. D – 8 ÜLKELERİ (GELİŞMEKTE OLAN 8 ÜLKE)

- D-8'in resmî olarak kuruluşu 15 Haziran 1997 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen Devlet /Hükûmet Başkanları zirvesinde İstanbul Deklarasyonu ile ilan edilmiştir.
- **Üye ülkeler:** Endonezya, Malezya, Bangladeş, Pakistan, İran, Mısır, Türkiye, Nijerya'dır.
- Merkezi İstanbul'dur.

6. İSLAM İŞ BİRLİĞİ TEŞKİLATI (İİT)

- 21 Ağustos 1969 tarihinde İsrail'in işgali altında bulunan **Kudüs'teki, El-Aksa Mescidi'nin yakılmasının üzerine, 1969 tarihinde Rabat'ta** ilk kez düzenlenen İslam Zirvesi Konferansı'nda alınan bir kararla kurulmuştur.
- Merkezi, **Suudi Arabistan** Cidde'de yer alır.

7. EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ ÖRGÜTÜ (ECO)

- **İran, Pakistan** ve **Türkiye**'nin kuruculuğunda 1985'te kurulmuştur.
- Merkezi İran'ın başkenti Tahran'dır.
- **Üye ülkeler:** Afganistan, Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Pakistan, Türkiye, Türkmenistan, Özbekistan ve Tacikistan.

8. KARADENİZ EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ ÖRGÜTÜ (KEİ)

- Karadeniz Ekonomik İş Birliği (KEİ) **25 Haziran 1992 tarihinde İstanbul Zirvesi sırasında** yayımlanan deklarasyonla kurulmuştur.
- Merkezi İstanbul'dur.
- **Üye ülkeler:** Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Romanya, Rusya Federasyonu, Türkiye, Ukrayna, Yunanistan, Sırbistan ve Kuzey Makedonya'dır.

9. ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI (TÜRKSOY)

- 1993 yılında Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye tarafından kurulmuştur.
- Merkezi Ankara'dır.
- **Üye ülkeler:** Türkiye, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Kazakistan'dır.

10. TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI

- **3 Ekim 2009'da** Nahçıvan Anlaşması ile **Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan** ve **Türkiye** arasında kurulmuş merkezi İstanbul olan uluslararası örgüttür.
- **Üye ülkeler:** Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye, Özbekistan, Macaristan'dır. (Gözlemci Üye)

11. G-20 ÜLKELERİ

- G-20 (Ekonomisi Gelişmiş ve Gelişmekte Olan 20 Ülke) Küresel ekonomi ve mali sistemin daha fazla geliştirilmesini sağlamak ve küresel krizlere karşı önlem almak amacıyla 1999 yılında kurulmuştur.
- **Üye ülkeler:** Arjantin, Brezilya, Kanada, Çin, Fransa, Almanya, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore, Türkiye, İngiltere, ABD, AB Komisyonudur.

Türkiye'nin Üyesi Olup Kurucusu Olmadığı Kuruluşlar

- Kuzey Atlantik Örgütü (NATO)

1. KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASI (NATO)

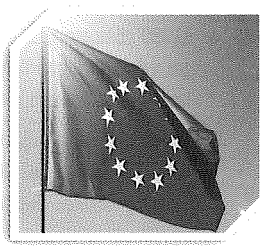
- Soğuk Savaş Dönemi'nde başını Sovyetler Birliği'nin çektiği Doğu Bloku'na karşı; başını ABD'nin çektiği Batılı ülkeler tarafından kurulan güvenlik örgütüdür.
- 4 Nisan 1949'da Fransa, İngiltere, İtalya, Portekiz, Norveç Danimarka, Belçika, İzlanda, Hollanda, Lüksemburg, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'nın katılımı sonucu, toplam 12 ülkenin imzaladıkları bir antlaşma ile kurulmuştur.
- Günümüzde 30 ülke NATO üyesidir.
- Son üye olan ülke **Kuzey Makedonya**'dır.
- Türkiye 1950 yılında katıldığı Kore Savaşı'ndan sonra NATO'ya girmiştir.
- Türkiye, 1952 yılında Yunanistan ile birlikte üye olmuştur.
- Örgütün merkezi **Brüksel**'dir.

Türkiye'nin Üyesi Olmadığı Kuruluşlar

- Avrupa Birliği (AB)
- G -7 Ülkeleri (Gelişmiş 7 Ülke)
- Petrol İhraç Eden Ülkeler Birliği (OPEC)
- Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA)
- Latin Amerika Serbest Ticaret Bölgesi (LAFTA)
- Şanghay İş Birliği Örgütü (ŞİÖ)

AVRUPA BİRLİĞİ (AB)

- Schuman Deklarasyonu'nun bir sonucu olarak, 1951 yılında, Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda'dan oluşan 6 üye ile kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu örgütün temelidir.

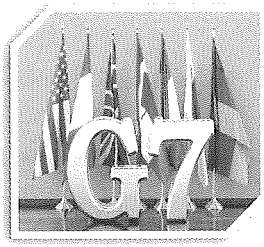

- Avrupa ortak para birimi olan avro, 1 Ocak 2002 tarihinde resmen tedavüle girerek, 12 ülkede kullanılmaya başlandı.
- İngiltere 2016'da referandum **(BREXİT)** ile Avrupa Birliği'nden ayrılma kararı almıştır. 1 Ocak 2020'den itibaren de tamamen ayrılmıştır.
- AB'nin genel merkezi Belçika'nın başkenti Brüksel'dir.
- AB serbest dolaşım antlaşması Schengen Antlaşması'dır.
- AB Dönem Başkanlığını (6'şar aylık dönemler hâlinde) üye ülkeler yapar.
- **Üye Ülkeler:** Almanya, Avusturya, Belçika, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Hırvatistan'dır.
- **Aday ülkeler:** Türkiye, Karadağ, Sırbistan, Kuzey Makedonya ve Arnavutluk'tur.
- **Potansiyel aday ülkeler:** Bosna Hersek ve Kosova'dır.

Türkiye – AB İlişkileri

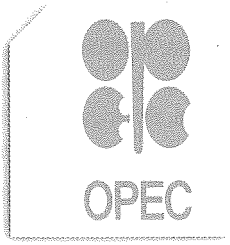
- Türkiye, 31 Temmuz 1959'da topluluğa ortaklık başvurusunda bulunmuştur. (Adnan Menderes)
- Türkiye, 12 Eylül 1963'te üyelik koşulları gerçekleşinceye kadar geçerli olacak ortaklık antlaşması (Ankara Antlaşması) imzalanmıştır.
- 1973 yılında yürürlüğe giren Katma Protokol ile hazırlık dönemi bitmiş, geçiş dönemi başlamıştır.
- Türkiye, 14 Nisan 1987'de tam üyelik başvurusunda bulunmuştur.
- 1 Ocak 1996'da Avrupa Birliği ile Türkiye arasında imzalanan **gümrük birliği** yürürlüğe girdi.
- 11 Aralık 1999'da Helsinki'de gerçekleştirilen **Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye adaylık statüsü** tanınmıştır.
- Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterli derecede karşıladığı belirtilerek **3 Ekim 2005**'te müzakerelere başlanması kararı alınmıştır.

G – 7 ÜLKELERİ (GELİŞMİŞ 7 ÜLKE)

- Dünyanın ekonomisi en büyük yedi ülkesi arasında kurulan bir birliktir.
- Grup; **Almanya, ABD, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya ve Kanada** olmak üzere yedi ülkeden oluşmakta olup Avrupa Birliği de G-7 içinde temsil edilmektedir.

PETROL İHRAÇ EDEN ÜLKELER ÖRGÜTÜ (OPEC)

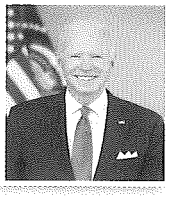
- Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü olan OPEC 1960 yılında Irak'ın başkenti Bağdat'ta toplanan 12 ülkenin birleşerek meydana getirdiği ve dünya üzerindeki petrol rezervlerinin üçte ikisini elinde bulunduran dünyaya petrol ihraç eden bir konfederasyondur.
- Örgütün merkezi ilk beş yıl Cenova'da iken 1965'te Viyana'ya taşınmıştır.
- **Kurucu üyeleri; Suudi Arabistan, İran, Kuveyt, Irak ve Venezuela**'dır. (1960)
- Kuruluşa, daha sonra Libya, Cezayir, Nijerya, Ekvator, Gabon, Angola, Endonezya ve Birleşik Arap Emirlikleri katılmışlardır.

ŞANGAY İŞ BİRLİĞİ ÖRGÜTÜ (ŞİÖ)

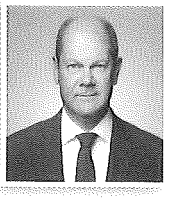

- 1996 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin Şanghay kentinde "Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Çin ve Tacikistan"ın katılımıyla "Şanghay Beşlisi" adıyla kurulmuştur.
- 2001 yılında Özbekistan da bu oluşuma katılınca ismi **"Şanghay İş Birliği Örgütü"** olarak değiştirildi.
- Merkezi Çin'in **Şanghay** şehridir.
- **Üye ülkeler:** Çin, Rusya, Kırgızistan, Tacikistan, Kazakistan, Özbekistan, Hindistan, Pakistan ve İran'dır.

ÖNEMLİ BAZI İSİMLER

ABD Başkanı
Joe BİDEN

Almanya Başbakanı
Olaf SCHOLZ

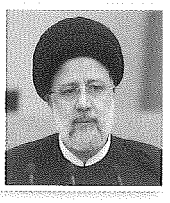
Rusya Devlet Başkanı
Vladimir PUTİN

Fransa Cumhurbaşkanı
Emmanuel MACRON

Yunanistan Başbakanı
Ekaterini SAKELLAROPULU

İran Cumhurbaşkanı
İbrahim REİSİ

Azerbaycan Cumhurbaşkanı
İlham ALİYEV

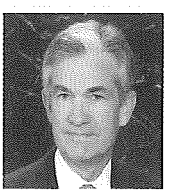
KKTC Cumhurbaşkanı
Ersin TATAR

BM Genel Sekreteri
Antonia GUTERRES

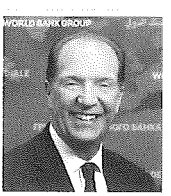
Avrupa Merkez Bankası Başkanı
Christine LAGARDE

Amerikan Merkez Bankası (FED) Başkanı
Jerome POWELL

IMF Başkanı
Kristalina GEORGİEVA

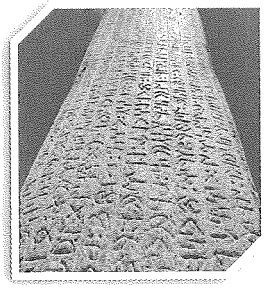

Dünya Bankası Başkanı
David MALPASS

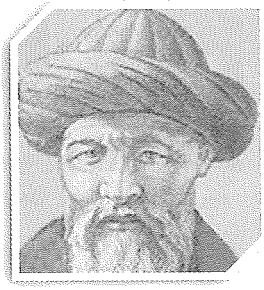
NATO Genel Sekreteri
JENS STOLTENBERG

ORHUN ABİDELERİ

- Türklerin bilinen ilk alfabesi olan Orhun alfabesi ile Göktürkler tarafından yazılmış yapıtlardır.
- Bilge Kağan ve Kül Tigin yazıtlarını Yolluğ Tigin yazmıştır.
- Yazıtlara bu abidelerin sonsuzluğa kadar kalması temennisi ile "Bengü Taşlar" denmiştir.
- Bu yazıtlar II. Göktürk Kağanlığı'na aittir. Tonyukuk Yazıtı 731 yılında yazılıp dikilmiş olan Orhun Yazıtlarının ilkidir. Kül Tigin Yazıtı 732 yılında, Bilge Kağan Yazıtı ise 735 yılında yazılmışlardır.
- 1893 yılında Danimarkalı dil bilimci Vilhelm Thomsen tarafından çözülmüştür.

YUSUF HAS HACİP

- **Kutadgu Bilig:** İnsanlığa iki dünyada da yol gösterme amacıyla yazılmış olup türü **siyasetname**dir.
- Yusuf Has Hacip bu eserini Doğu Karahanlı hükümdarı **Tabgaç Buğra Han**'a sunmuştur.
- Kutadgu Bilig kelime anlamı olarak **"Kutlu olma bilgisi, Mutluluk veren bilgi"** demektir.
- Eserde geçen Küntogdi yasayı ve adaleti, Aytoldi vezirlik görevi ile mutluluğu, Aytoldi'nin oğlu akıl ve bilimi ve Aytoldi'nin diğer oğlu Odgurmuş ise geleceği temsil eder.

KAŞGARLI MAHMUD

- Kaşgarlı Mahmud, Türk dil bilimiyle ilgili dünyaca ünlü çalışması "Divanü Lügati't-Türk" ile tanınır.
- Kaşgarlı Mahmud eserini **Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin Arapçadan zengin bir dil olduğunu göstermek amacıyla yazmıştır.**
- Divanü Lügati't - Türk'te **"Dünya haritası, on iki hayvanlı Türk takvimi, Nevruz, boy adları ve yer adları"** yer almaktadır.
- Kaşgarlı Mahmud bu eserini Bağdat'ta tamamlamış ve Halife **El-Muktedi Biemrillah**'a sunmuştur.

EDİP AHMET YÜKNEKİ

- **Atabetü'l Hakayık**, Edip Ahmet Yükneki tarafından yazılmıştır. **Eser** kelime anlamı olarak **"Hakikatlerin Eşiği"** demektir. Bu eser **Sipehsalar Mehmet Bey**'e sunulmuştur.

AHMET YESEVİ

- **Divanı Hikmet**'in yazarıdır.
- Aynı zamanda **Hoca Ahmet Yesevi**, Türkistan bölgesinin İslamlaşmasını sağladığından dolayı **"Piri Türkistan"** olarak da bilinir.
- Ahmet Yesevi bu eserini **Satuk Buğra Han**'a sunmuştur.
- Divan-ı Hikmet, Ahmet Yesevi'nin **halka İslamiyet'i öğretme amacıyla** yazdığı **"Hikmet"** adı verilen şiirlerini topladığı bir kitaptır.

FİRDEVSİ

- **Şehname**'nin yazarıdır. Bu **eser** de **Gazneli Mahmut'a** sunulmuştur.
- **Firdevsi**, Şehname'sinde **İran - Turan** mücadelesini anlatmıştır.
- **Alper Tunga, Şehname'de Afrasiyap** olarak geçmektedir.

ALİ ŞİR NEVAİ

- Muhakemetü'l Lügateyn'in yazarıdır.
- Eserin yazarı Timur Zamanı'nda yaşayan ve **Çağatay Türkçesinin en büyük şairi olarak kabul edilen Ali Şir Nevai'dir.**
- Ali Şir Nevai bu eseri **Türkçenin Farsça ve Hintçeden daha zengin bir dil olduğunu belirtmek amacıyla** yazmıştır.

NİZAMÜLMÜLK

- Siyasetname'nin yazarıdır. Nizamiye Medreselerinin **kuruluşunda etkili olan vezir Nizamülmülk bu eserini Sultan Melikşah'a sunmuştur.**
- Siyasetname'de **"Devlet nasıl yönetilir?"** sorusuna cevap aranmıştır.

İBN-İ HALDUN

- Modern tarihçiliğin, sosyolojinin ve iktisatın öncülerinden kabul edilen XIV. yüzyıl düşünürü, devlet adamı ve tarihçisidir.
- "Adaletsizlik medeniyeti mahveder." ve "Coğrafya kaderdir." sözlerinin sahibidir.
- En çok Mukaddime adlı eseriyle tanınır. **Mukaddime,** İbn-i Haldun'un en ünlü eseridir. Eser tarih, iktisat, sosyoloji ve siyaset gibi birçok sosyal bilim için temel teşkil eden görüşleri içinde barındırır.

MEVLÂNA

- I.Alaeddin Keykubat Dönemi'nde Konya'ya yerleşen Mevlâna tasavvuf edebiyatının önde gelen isimlerinden biridir.
- Eserleri: **Mesnevi, Divan-ı Kebir, Mektubat,** Fihi Mafi, Mecalis-i Seba'dır.

HACI BEKTAŞ VELİ

- Bektaşilik tarikatının kurucusu sayılan Hacı Bektaş Veli Ahiliğin de manevi önderi olarak kabul edilmektedir.
- En önemli eseri olan Makalat'ta tasavvufun esaslarını anlatmıştır.
- Eserleri: **Makalat, Kitabul-Fevaid**, Şerh-i Besmele, Fevaid, Şathiye'dir.

YUNUS EMRE

- Millî tasavvuf edebiyatının en büyük şairi olarak kabul edilen Yunus Emre, Anadolu'da Türkçe şiirin öncülüğünü yapmıştır.
- **Eserleri:** Risaletün-Nushiyye ve Divan'dır.

EVLİYA ÇELEBİ

- **Seyahatname** en önemli eseridir.
- Bu eser yazıldığı dönemin Türk kültür tarihi hakkında bilgi veren önemli bir yapıttır.

İBRAHİM MÜTEFERRİKA

- Osmanlı Devleti'nde basımevi kurarak kitap yayımlayan ilk kişidir.
- **Vankulu Lügatı**, Osmanlı İmparatorluğu'nda, Müteferrika Matbaasında basımı yapılan ilk eserdir.

ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI

- **Marifetname** en önemli eseridir.
- Tıp, kozmoğrafya ve matematik alanlarından da çalışmalar içeren **Marifetname**'de dönemin önemli astronomik bilgileri yer alır.

ŞİNASİ

- Agâh Efendi ile birlikte ilk özel gazete **Tercüman-ı Ahval**'i çıkarmıştır. Kâmus-ı Osmaniye adlı sözlük İbrahim Şinasi'ye aittir.
- **Tiyatro:** Şair Evlenmesi
- **Sözlük:** Kâmus-ı Osmani
- **Gazete:** Tercüman-ı Ahval, Tasvir-i Efkâr

NAMIK KEMAL

- Sahnelenen **ilk tiyatro eseri Vatan Yahut Silistre,** Namık Kemal'e aittir. En ünlü eseri Hürriyet Kasidesi'dir. İlk edebî roman İntibah Namık Kemal'e aittir. İlk tarihî roman Cezmi Namık Kemal tarafından yazılmıştır.
- **Roman:** İntibah, Cezmi
- **Tiyatro:** Vatan yahut Silistre

ŞEMSETTİN SAMİ

- **Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat** adlı roman Türk harfleriyle yazılan ilk Türkçe roman olarak kabul edilir.
- Robinson Crusoe ve Sefiller adlı romanları Şemsettin Sami Türkçeye çevirmiştir.
- İlk Türkçe sözlük **Kamus-ı Türki**, Şemseddin Sami tarafından yazılmıştır.

RECAİZADE MAHMUT EKREM

- **Araba Sevdası**, Türk edebiyatında ilk realist (gerçekçi) roman kabul edilir.

ABDÜLHAK HAMİT TARHAN

- **Sahra** adlı eseri Türk edebiyatındaki ilk pastoral şiirdir.
- Eşi Fatma Hanım'ın ölümü üzerine **Makber** adlı şiiri yazmıştır.

SAMİ PAŞAZADE SEZAİ

- **Sergüzeşt** ilk realist roman sayılır.
- Roman: Sergüzeşt
- Öykü: Küçük Şeyler

NABİZADE NAZIM

- Köy konulu ilk natüralist roman **Karabibik**, Nabizade Nazım'a aittir.
- Roman: Karabibik, Zehra

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL

- Türk romancılığının babası olarak nitelendirilir.
- Roman: Nemide, Bir Ölünün Defteri, Ferdi ve Şürekâsı, **Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu**, Kırık Hayatlar

MEHMET RAUF

- Türk edebiyatının ilk psikolojik romanı **Eylül**, Mehmet Rauf'a aittir.
- **Roman:** Eylül, Bir Gün, Genç Kız Kalbi, Karanfil ve Yasemin, Böğürtlen, Define

AHMET HAŞİM

- Şiir hakkındaki görüşlerini Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar başlığı ile anlatmıştır.
- **Şiir:** Göl Saatleri, Piyale

ZİYA GÖKALP

- Türk milliyetçiliğinin fikir babasıdır.
- **Şiir:** Kızılelma, Yeni Hayat, Altınışık
- **Düzyazı:** Türkleşmek İslamlaşmak Muasırlaşmak, Türkçülüğün Esasları, Türk Töresi, Doğruyol, Türk Medeniyet Tarihi

FUAT KÖPRÜLÜ

- Türk edebiyat ve uygarlık tarihinin incelenmesinde büyük katkı sağlamıştır.
- **Eserleri:** Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Türk Edebiyatı Tarihi, Türkiye Tarihi, Divan Edebiyatı Antolojisi, Türk Saz Şairleri

YUSUF AKÇURA

- **Üç Tarz-ı Siyaset** adlı kitabı Türkçülüğün başyapıtı olarak kabul edilir.

AHMET HAMDİ TANPINAR

- **Romanları:** Huzur, Mahur Beste, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Sahnenin Dışındakiler
- **Öyküleri:** Yaz Yağmuru, Abdullah Efendi'nin Rüyaları, Hikâyeler
- **Deneme: Beş Şehir:** Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, hayatının tesadüfleri olan Ankara, Erzurum, Konya, Bursa, İstanbul şehirlerini anlattığı deneme türü eseridir.

AHMET MUHİP DIRANAS

- En tanınmış şiirleri arasında "Fahriye Abla, Serenat, Olvido, Kar" sayılabilir.

NECİP FAZIL KISAKÜREK

- Şiirleri: **Kaldırımlar,** Örümcek Ağı, Ben ve Ötesi, Sonsuzluk Kervanı, Çile
- Tiyatroları: Künye, Sabır Taşı, Bir Adam Yaratmak, Para, Tohum, Reis Bey
- Roman: **Aynadaki Yalan**

CAHİT SITKI TARANCI

- Şiirleri: **Otuz Beş Yaş,** Düşten Güzel, Ömrümde Sükût, Sonrası, **Memleket İsterim**

NAZIM HİKMET RAN

- Şiirleri: Memleketimden İnsan Manzaraları, 835 Satır, Jakond ile Siyau, Sesini Kaybeden Şehir, Taranta Babu'ya Mektuplar, Benerci Kendini Niçin Öldürdü, Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı, Kurtuluş Savaşı Destanı
- Tiyatroları: Kafatası, Ferhat ile Şirin, Yusuf ile Menofis, Demokles'in Kılıcı, İnek, Kadınların İsyanı, İvan İvanoviç Var mıydı, Yok muydu

AHMET KUTSİ TECER

- Şiirler: **Orda Bir Köy Var Uzakta**, Nerdesin

ORHAN ŞAİK GÖKYAY

- **"Bu Vatan Kimin"** şiiriyle ünlenmiştir.

ARİF NİHAT ASYA

- **"Bayrak"** şairi olarak bilinir. "Fetih Marşı" da en bilinen eserlerindendir.
- **"Bayrak, Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor"** ünlü şiirleridir.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

- Şiirleri: Erciyes'ten Kopan Çığ, Burada Bir Kalp Çarpıyor, Benden İçeri...

FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL

- **"Onuncu Yıl Marşı"nı Behçet Kemal Çağlar** ile birlikte kaleme almıştır.
- Şiirleri: Şarkın Sultanları, Gönülden Gönüle, Dinle Neyden, Çoban Çeşmesi, Suda Halkalar, Bir Ömür Böyle Geçti, **Han Duvarları,** Heyecan ve Sükûn, Tatlı Sert, **Zindan Duvarları,** Akıncı Türküleri

ENİS BEHİÇ KORYÜREK

- **"Ordunun Duası, Çanakkale Şehitliğinde"** ünlü şiirleridir.

ORHAN VELİ KANIK

- **Garip** adlı şiir hareketinin kurucusudur.
- Şiir: **Garip, Vazgeçemediğim,** Destan Gibi, Yenisi, Karşı, Nasrettin Hoca Fıkraları

OKTAY RİFAT HOROZCU

- Şiir: **Garip (Orhan Veli ve M.Cevdet'le beraber),** Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler, Şiirler, Güzelleme

MELİH CEVDET ANDAY

- Şiir: Ölümsüzlük Ardında Gılgamış, Göçebe Denizin Üstünde, Garip, Kolları Bağlı Odysseus, Yan Yana, Rahatı Kaçan Ağaç, Telgrafhane

RIFAT ILGAZ

- Şiir: Yarenlik, Sınıf, Yaşadıkça, Devam, Üsküdar'da Sabah Oldu, Soluk Soluğa, Karakılçık
- Roman: **Hababam Sınıfı,** Pijamalılar, Karartma Geceleri, Sarı Yazma, Apartman Çocukları, Karadeniz'in Kıyıcığında, Yıldız Karayel

AZİZ NESİN

- Şiir: Aziziname, Sondan Başa, Sevgiye On Ölüme Beş Kala
- Hikâye: Geriye Kalan, İt Kuyruğu, Yedek Parça, Fil Hamdi, Toros Canavarı
- Roman: Erkek Sabahat, **Zübük,** Şimdiki Çocuklar Harika, **Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz**, Tatlı Betüş, Gol Kralı

BEHÇET NECATİGİL

- Şiir: Kapalı Çarşı, Çevre, Evler, Eski Toprak, Dar Çağ, Yaz Dönemi, Divançe, Sevgilerde, İki Başına Yürümek, Encam, Zebra, Kareler Aklar, Beyler, Arada

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

- Edebiyat dünyasında adını "**Yavaşlayan Ömür**" adlı şiiriyle duyurmaya başlamıştır.
- "**Türkçe Katında Yaşamak**" adlı şiirinde geçen "**Türkçem benim ses bayrağım**" mısrasıyla tanınmış, "**Türkçenin ses bayrağı**" olarak ünlenmiştir.
- Şiirleri: Çocuk ve Allah, Çakır'ın Destanı, Üç Şehitler Destanı, Yedi Memetler, Çanakkale Destanı, Toprak Ana, Havaya Çizilen Dünya, İstanbul Fetih Destanı, Malazgirt Ululaması, 19 Mayıs Destanı

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU

- "**Ressam şair**" olarak tanınır.
- Şiir: Yaradana Mektuplar, Dol Karabakır Dol, Karadut, Tuz, Üçü Birden

ATTİLA İLHAN

- Şiir: **Duvar, Sisler Bulvarı**, Yağmur Kaçağı, **Ben Sana Mecburum,** Bela Çiçeği, Elde Var Hüzün, Korkunun Krallığı, Ayrılık Sevdaya Dâhil, Böyle Bir Sevmek

CAHİT ZARİFOĞLU

- Şiir: İşaret Çocukları, **Yedi Güzel Adam, Menziller, Korku ve Yakarış**

CEMAL SÜREYA

- Şiir: Üvercinka, **Göçebe**, Güz Bitiği, Sevda Sözleri, Sıcak Nal, Beni Öp Sonra Doğur Beni, **Gül, Öyle Uzaktan Seviyorum Seni, Fotoğraf, Hüznün Kuşları, Sizin Hiç Babanız Öldü Mü**
- Düz yazı: Günübirlik, Şapkam Dolu Çiçekle, Üstü Kalsın, 99 Yüz, 999. Gün, On Üç Günün Mektupları

EDİP CANSEVER

- Şiir: İkindi Üstü, Dirlik Düzenlik, Yerçekimli Karanfil, Şairin Seyir Defteri, Umutsuzlar Parkı

ECE AYHAN

- Şiir: Yort Savul, Bakışsız Bir Kedi Kara, Kınar Hanım'ın Denizleri, Zambaklı Padişah, Sivil Şiirler, Ortodoksluklar, Bir Şiirin Bakır Çağı

SEZAİ KARAKOÇ

- Şiir: Leyla ü Mecnun, Körfez, Şahdamar, Sesler, Hızırla Kırk Saat, Zamana Adanmış Sözler, Taha'nın Kitabı, Gül Muştusu

CAN YÜCEL

- Şiir: Yazma, Sevgi Duvarı, Şiir Alayı, Bir Siyasinin Şiirleri, Canfeda, Kısa Devre, Kuzgunun Yavrusu

AHMED ARİF

- Şiirlerinin toplandığı kitabı "**Hasretinden Prangalar Eskittim**"dir.

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

- Roman: Çalıkuşu, **Dudaktan Kalbe**, Yeşil Gece, Gizli El, Akşam Güneşi, **Yaprak Dökümü**, Acımak, Damga Değirmen, Gökyüzü, Ateş Gecesi, Eski Hastalık, Kızılcık Dalları, Kavak Yelleri, Son Sığınak, **Kan Davası, Miskinler Tekkesi,** Bir Kadın Düşmanı

HALİDE EDİP ADIVAR

- Romanlarında konular genellikle; İstanbul'da geçer. Kurtuluş Savaşı Dönemi'ni anlatan romanları Anadolu'da da geçer.
- Roman: **Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye**, Handan, **Sinekli Bakkal**, Heyula, Seviye Talip...
- Hikâye: Harap Mabetler, **Dağa Çıkan Kurt...**
- Anı: **Türk'ün Ateşle İmtihanı**, Mor Salkımlı Ev

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL

- İlk büyük Türk romanı olarak kabul görmüş Aşk-ı Memnu'nun yazarıdır.
- Roman: **Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu**, Kırık Hayatlar

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU

- İlk romanı **"Kiralık Konak"tır.**
- Roman: Kiralık Konak, **Yaban, Nur Baba, Sodom ve Gamore,** Hüküm Gecesi, Ankara, Panoroma, Bir Sürgün, Hep O Şarkı

ÖMER SEYFETTİN

- **Ömer Seyfettin** Türk edebiyatının önemli hikâye yazarlarından biridir.
- Romanları: **Kaşağı, Yalnız Efe, Efruz Bey** ve Pembe İncili Kaftan

MİTHAT CEMAL KUNTAY

- Tek romanı **"Üç İstanbul"**la büyük başarı kazandı.
- **Kemal", "Yirmi Sekiz Kânun-ı Evvel"** gibi oyunlarında yurt sevgisi konusunu işledi.

KEMAL TAHİR

- **"Göl İnsanları"** adlı uzun öyküsünden sonra **"Sağırdere"** romanıyla adını duyurmuştur.
- Romanları: **Yorgun Savaşçı, Devlet Ana, Sağırdere, Esir Şehrin İnsanları**, Esir Şehrin Mahpusu, Yol Ayrımı, Körduman, Rahmet Yolları Kesti (Eşkıya Düzeni), Yediçınar Yaylası, Köyün Kamburu, Bozkırdaki Çekirdek (Köy Enstitüleri), Karılar Koğuşu, Hür Şehrin İnsanları

ORHAN KEMAL

- İlk yapıtlarında kendi hayatından, gözlemlerinden yararlanmıştır. (Baba Evi, Avare Yıllar, Cemile, Dünya Evi)
- Romanları: **Baba Evi, Avare Yıllar**, Murtaza, Bereketli Topraklar Üzerinde, **Eskici ve Oğulları, Gurbet Kuşları,** Evlerden Biri, Kötü Yol, El Kızı, Vukuat Var, **Hanımın Çiftliği**, Kaçak (Son üç eser üçlemedir.)

YAŞAR KEMAL

- İlk öykü kitabı "**Sarı Sıcak**", ilk romanı "**İnce Memed**"dir.
- Öyküleri: Sarı Sıcak
- Efsane Derlemeleri: Üç Anadolu Efsanesi, Binboğalar Efsanesi, Ağrı Dağı Efsanesi
- Romanları: Teneke, **İnce Memed**, Çakırcalı Efe, Al Gözüm Seyreyle Salih
- Akçasazın Ağaları Serisi: Demirciler Çarşısı Cinayeti, Yusufçuk Yusuf
- Dağın Öte Yüzü Serisi: Ortadirek, Yer Demir Gök Bakır, Ölmez Otu
- Bir Ada Hikâyesi - Dörtleme: Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana, Karıncanın Su İçtiği, Tanyeri Horozları, Çıplak Deniz Çıplak Ada

SABAHATTİN ALİ

- Eserlerinde köyde ve kentte ezilen insanın sıkıntılarını bütün açıklığı ile dile getirdi.
- Roman: **Kuyucaklı Yusuf, Kürk Mantolu Madonna,** İçimizdeki Şeytan

FAKİR BAYKURT

- **Köy romanının öncülerindendir.**
- Roman: **Yılanların Öcü**, Irazca'nın Dirliği, Kara Ahmet Destanı (üçleme) Tırpan, Kaplumbağalar, **Onuncu Köy**

NECATİ CUMALI

- Yapıtlarında Anadolu ve özellikle Ege yöresindeki köy ve kasabalarda yaşayanların sorunlarını işledi.
- Hikâye: Yalnız Kadın, Değişik Gözle, **Susuz Yaz,** Ay Büyürken Uyuyamam
- Roman: **Tütün Zamanı,** Yağmurlar ve Topraklar, Acı Tütün...

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR

- Kendi hayat hikâyesini **"Suyu Arayan Adam"** romanında anlatmıştır.
- **"Toprak Uyanırsa"** romanında bir Anadolu köyünün bir aydının öncülüğünde kalkınmasını anlatmıştır.
- **"Tek Adam, İkinci Adam, Menderes'in Dramı, Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa"** biyografileridir.

PEYAMİ SAFA

- **Server Bedi** takma adını kullanmıştır.
- Romanları: **Sözde Kızlar**, Canan, Mahşer, **Fatih - Harbiye**, **Yalnızız,** Şimşek, **9. Hariciye Koğuşu,** Bir Tereddüdün Romanı, Biz İnsanlar...

TARIK BUĞRA

- Romanları: Siyah Kehribar, **Küçük Ağa, Küçük Ağa Ankara'da**, Firavun İmanı, Dönemeçte (Çok partili döneme geçiş yılları), Yağmur Beklerken (Serbest Fırka Dönemi), Yalnızlar, Osmancık (Kuruluş adıyla dizi çekilmiştir).

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL

- Romanları: **Ayaşlı ve Kiracıları, Miras, Vassaf Bey**

HALİKARNAS BALIKÇISI (Cevat Şakir Kabaağaçlı)

- **Sanatçı deniz öyküleriyle tanınmıştır.** Yapıtlarında genellikle Ege, Akdeniz kıyı ve açıklarında gelişen, denize bağlı olayları işlemiştir.
- Romanları: Ötelerin Çocuğu, Uluç Reis, Turgut Reis, Deniz Gurbetçileri, Aganta Burina Burinata

MEHMET ÂKİF ERSOY

- "Vatan Şairi" ve "Millî Şair" unvanları ile anılır.
- Eserleri: "İstiklal Marşı", **"Safahat"**, "Asım"

MEHMET EMİN YURDAKUL

- Türk Millî Edebiyat akımının öncü şairleri arasında yer almıştır.
- Şiirler: **"Tan Sesleri", "Ey Türk Uyan",** "Türkçe Şiirler", "Ordunun Destanı"

ORHAN PAMUK

- İlk romanı **"Cevdet Bey ve Oğulları"** roman yarışmasını kazandı.
- 2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.
- Roman: Beyaz Kale, **Kara Kitap, Benim Adım Kırmızı**, Cevdet Bey ve Oğulları, Yeni Hayat, Sessiz Ev, **Kar** (Politik romanı kabul edilir.) **Masumiyet Müzesi,** Kafamda Bir Tuhaflık, Veba Geceleri
- Anı: İstanbul: Hatıralar ve Şehir, **Babamın Bavulu**

OĞUZ ATAY

- İlk romanı olan **"Tutunamayanlar"** da küçük burjuva sınıfını, Türk aydınının acıklı durumunu irdelemiştir.
- Roman: Tutunamayanlar, **Bir Bilim Adamının Romanı, Tehlikeli Oyunlar**

SAİT FAİK ABASIYANIK

- **"İstanbul Öykücüsü"** olarak tanınır.
- Öyküleri: **Semaver,** Şahmerdan, Sarnıç, Havada Bulut, Son Kuşlar, **Alemdağ'da Var Bir Yılan**
- Romanları: Medar-ı Maişet Motoru, Kayıp Aranıyor

HALDUN TANER

- Keşanlı Ali Destanı Türk tiyatrosundaki epik tiyatronun ilk örneğidir.
- Fazilet Eczanesi ve Huzur Çıkmazı adlı oyunları Türk edebiyatında en bilinen eserleridir.

RASİM ÖZDENÖREN

- "**Denize Açılan Kapı**" adlı hikâyesiyle ve "**İki Dünya**" adlı deneme kitabıyla ödül almıştır.
- "**Çok Sesli Bir Ölüm** ve **Çözülme**" adlı hikâyeleri ayrıca TV filmi yapılmıştır.

YUSUF ATILGAN

- "Aylak Adam" (ilk romanı) ve "Anayurt Oteli" adlı romanlarında psikolojik yabancılaşma ve yalnızlık temasını başarıyla işlemiştir.

ADALET AĞAOĞLU

- İlk romanı "**Ölmeye Yatmak**" tır. Burada Cumhuriyet Dönemi'nin getirdiklerinin toplumun değişik kesimlerindeki bireyler üzerindeki etkisini işlemiştir.
- Roman: Ölmeye Yatmak, **Fikrimin İnce Gülü**, Bir Düğün Gecesi, Yaz Sonu...

İNCİ ARAL

- İlk romanı "**Ölü Erkek Kuşlar**"dır. "**Kıran Resimleri**" adlı öykü kitabında Kahramanmaraş'taki toplumsal olayları anlatmıştır.
- Roman: Mor, Ölü Erkek Kuşlar, Yeni Yalan Zamanlar, Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm, İçimden Kuşlar Göçüyor, Safran Sarı

TURGUT ÖZAKMAN

- "**Şu Çılgın Türkler, Diriliş - Çanakkale, Cumhuriyet - Türk Mucizesi**" önemli romanlarıdır.

NURULLAH ATAÇ

- Türk edebiyatında çeviri, deneme, eleştiri ve günlük türünde yazıları ile tanınmıştır.
- Deneme Eleştiri Söyleşi: Günlerin Getirdiği, Sözden Söze, Karalama Defteri, Ararken, Diyelim, Söz Arasında, Okuruma Mektuplar, Günce

CEMİL MERİÇ

- **Eserleri:** Hint Edebiyatı, Saint - Simon, **Bu Ülke,** Umrandan Uygarlığa, Bir Dünyanın Eşiğinde, Mağaradakiler, **Kırk Ambar,** Bir Facianın Hikâyesi, Işık Doğudan Gelir, Kültürden İrfana

AYŞE KULİN

- **Roman:** Adı: Aylin, (biyografik roman), Sevdalinka, (roman), Füreya, (biyografik roman), Köprü, Veda
- **Araştırma:** Kardelenler

İHSAN OKTAY ANAR

- **Roman:** **Puslu Kıtalar Atlası**, Kitab-ül Hiyel, Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri, Amat, Suskunlar, Yedinci Gün

EDEBİYATIMIZDA BAZI ESERLER

- **Taaşşuk-u Talat ve Fitnat** (Şemsettin Sami): Edebiyatımızdaki ilk yerli romandır.
- **Araba Sevdası** (Recaizade Mahmut Ekrem): Türk edebiyatının ilk realist (gerçek) romanıdır.
- **İntibah** (Namık Kemal): Türk edebiyatının ilk edebî romanıdır.
- **Cezmi** (Namık Kemal): Türk edebiyatının ilk tarihî romanıdır.
- **Vatan yahut Silistre** (Namık Kemal): Türk edebiyatının Batılı anlamda yazılıp oynanan ilk tiyatro yapıtıdır.
- **Eylül** (Mehmet Rauf): Türk edebiyatının ilk psikolojik romanıdır. Roman "yasak aşkı" anlatır.
- **Zehra** (Nabizade Nazım): Edebiyatımızın ilk tezli romanıdır. İlk psikolojik roman denmesi de sayılır.
- **Karabibik** (Nabizade Nazım): Edebiyatımızda ilk köy romanı olarak kabul edilir.
- **Ateşten Gömlek** (Halide Edip Adıvar): Yazar bu romanında, İzmir'in işgali üzerine şehri kurtarmayı amaçlayan Millî Mücadele Hareketi'nin hedeflerine nasıl ulaştığını anlatır.
- **Vurun Kahpeye** (Halide Edip Adıvar): İstanbul'dan Anadolu'ya gönderilen öğretmen bir kızın düşmanla iş birliği yapan kişilerce iftiraya uğraması ve bunun sonucunda linç edilmesi anlatılır.
- **Sinekli Bakkal** (Halide Edip Adıvar): Roman; yazarın en ünlü romanıdır.
- **Türk'ün Ateşle İmtihanı** (Halide Edip Adıvar): Kurtuluş Savaşı ve yakın tarihin şartlarını, bu şartlar içerisinde nasıl bir zaferin kazanıldığını konu alan o günlerin anılarının dile getirildiği bir eserdir.
- **Yaban** (Yakup Kadri Karaosmanoğlu): Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu'nun zor durumunu anlatır. Romanda Türk aydını ile Türk köylüsü arasındaki kopukluk sergilenir.
- **Hüküm Gecesi** (Yakup Kadri Karaosmanoğlu): İstanbul'un I. Dünya Savaşı yıllarındaki durumunu ve Meşrutiyet Dönemi parti kavgalarını anlatır.

- **Zeytindağı** (Falih Rıfkı Atay): Osmanlı saltanatının son günlerinden, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadarki olaylar anlatılmaktadır.
- **Çankaya** (Falih Rıfkı Atay): Atatürk'ün doğumundan ölümüne kadar olan hayatı, harp zamanında düşmana ve Cumhuriyet Zamanı'nda yaptığı inkılaplarla gericilere karşı verdiği savaşı anlatmaktadır.
- **Üç İstanbul** (Mithat Cemal Kuntay): Adnan Bey'in hayatı çerçevesinde İstanbul'un üç dönemini -Abdülhamit Dönemi, İttihat ve Terakki Dönemi, Mütareke Dönemi- anlatarak Osmanlının çöküş yıllarına tanıklık etmiştir.
- **Devlet Ana** (Kemal Tahir): Eser, Bizans çökerken Osmanoğullarının Anadolu'da güçlenişlerinin bir destanıdır.
- **Yorgun Savaşçı** (Kemal Tahir): Osmanlı Devleti'nin mütarekeyi imzalamasından 1920 ortalarında Millî Mücadele'nin güçlendiği döneme kadarki olayları bir Osmanlı yüzbaşısı ve İttihat ve Terakki üyesi olan Yüzbaşı Cemil'in hikâyesi üzerinden anlatır.
- **Esir Şehrin İnsanları** (Kemal Tahir): Mütareke yılları romanı olan eser I. Dünya Savaşı sırasında İstanbul'daki aydınların durumunu konu edinir.
- **Kurt Kanunu** (Kemal Tahir): Atatürk'e karşı düzenlenmek istenen İzmir suikastını anlatır.
- **Kalpaklılar** (Samim Kocagöz): Kurtuluş Savaşı'nın İzmir işgalinden başlanarak destansı bir dille anlatıldığı belgesel bir romandır.
- **Küçük Ağa** (Tarık Buğra): Kitapta, bir Anadolu kasabası olan Akşehir'den yola çıkılarak Kurtuluş Mücadelesi'nin bir bölümü anlatılmaktadır.

EDEBİYATIMIZDA İLKLER

- **İlk yerli tiyatro eseri:** Şinasi / Şair Evlenmesi
- **İlk yerli roman:** Şemsettin Sami / Taaşşuk-u Talat ve Fitnat
- **Batı tekniğine uygun kusursuz ilk roman:** Halit Ziya Uşaklıgil / Aşk-ı Memnu
- **İlk çeviri roman:** Yusuf Kâmil Paşa / Fenelon'dan Telemak
- **İlk köy romanı:** Nabizade Nazım / Karabibik
- **İlk psikolojik roman:** Mehmet Rauf / Eylül
- **İlk realist roman:** Recaizade Mahmut Ekrem / Araba Sevdası
- **İlk resmî Türkçe gazete:** Takvim-i Vekayi
- **İlk yarı resmî gazete:** Ceride-i Havadis
- **İlk tarihî roman:** Namık Kemal / Cezmi
- **İlk özel gazete:** Tercüman-ı Ahval / Şinasi ile Agâh Efendi
- **İlk şiir çevirisini yapan, ilk makaleyi yazan ve noktalama işaretlerine ilk kez kullanan ilk Türk gazeteci:** Şinasi
- **İlk bibliyografya:** Keşfü'z Zünun / Kâtip Çelebi
- **İlk hatıra kitabı:** Babürşah / Babürname
- **İlk mizah dergisi:** Diyojen / Teodor Kasap
- **Türkçe yazılan ilk kitap:** Kutadgu Bilig
- **İlk siyasetname:** Kutadgu Bilig
- **Sahnelenen ilk tiyatro:** Namık Kemal / Vatan yahut Silistre
- **Şarkıyı icat eden:** Nedim
- **İlk sözlüğümüz:** Divan-ü Lügatit Türk
- **İlk Türkçe sözlük:** Şemsettin Sami - Kâmus-ı Türkî
- **Türk adının geçtiği ilk Türkçe metin:** Orhun Abideleri
- **İlk kadın romancımız:** Fatma Aliye Hanım
- **Dünyanın bilinen ilk destanı:** Sümerlerin Gılgamış Destanı
- **Dünyanın hâlen yaşayan, en büyük ve ilk Müslüman Türk Destanı:** Kırgızların Manas Destanı
- **Kurtuluş Savaşı'mızı doğrudan işleyen roman:** Ateşten Gömlek

ARŞİMET

- Suyun kaldırma kuvveti ile ün yapmıştır. Buna göre cismin batan hacmi, içinde bulunduğu sıvının yoğunluğu ve yer çekimi ivmesinin çarpımına eşittir.
- **Ünlü sözü:** Eureka, Eureka! (buldum, buldum)

NİCOLAUS COPERNİCUS

- Kopernik zamanında Batlamyus'un Dünya Merkezli Evren Teorisi kabul görüyordu. Ama bu teori matematiksel hesaplamalar yapılırken işi çok zorlaştırıyordu.
- Kopernik, Dünya'nın ve diğer gezegenlerin Güneş etrafında döndükleri kuralını açıklamıştır. Heliosentrik yani Güneş Merkezli Evren Teori'si bugün Kopernik teorisi olarak da adlandırılır.

GALİLEO GALİLEİ

- İlk astronomik teleskop ile uzayı teleskop ile gözlemleyen ilk kişidir.
- Aristo'nun evrenin yapısı tanımına karşı çıkarak Kopernik'in Güneş Merkezli Evren Teorisi'ni benimsemiştir. Bu sebeple engizisyonda yargılandı, ev hapsine mahkûm edildi.

NEWTON

- Newton denilince akla ilk Evrensel Çekim Kanunu gelir.
- Newton'un en önemli bilim eseri Doğa Felsefesinin Matematiksel İlkeleri'dir.

CHARLES DARWİN

- İnsan dâhil tüm canlı türlerinin doğal seçilim yoluyla bir ya da birkaç ortak atadan evrildiğini öne sürmüş ve o günün şartlarına göre bu teoriyi destekleyen pek çok kanıt sunmuştur.
- En önemli eserleri, "Türlerin Kökeni Üzerine" ve "İnsanın Türeyişi"dir.

ALEXANDER GRAHAM BELL

- **Telefonun** mucididir.
- Annesi işitme engelli olduğu için asıl amacı işitme engellilerin duyma problemini ortadan kaldırmaktı. Bu çalışmaları neticesinde telefonu icat etti.

LEONARDO DA VİNCİ

- Leonardo da Vinci, Rönesans Dönemi'nde yaşamış İtalyan hezârfen, döneminin önemli bir filozofu, astronomu, mimarı, mühendisi, mucidi, matematikçisi, anatomisti, müzisyeni, heykeltıraşı, botanisti, jeoloğu, kartografı, yazarı ve ressamıdır.
- En tanınmış yapıtları **Vitruvius Adamı, Mona Lisa** ve **Son Akşam Yemeği**'dir.
- 1502 yılında II. Beyazıt'a **Haliç ve Boğaz üzerinde** köprü yapmayı önermiştir.

EVANGELİSTE TORİCELLİ

- **Barometreyi** bulmasıyla ünlüdür.

BLAİSE PASCAL

- **İlk mekanik hesap makinesinin** (toplama ve çıkarma) mucididir.

SAMUEL MORSE

- **İlk elektrikli telgrafı** icat etti. Osmanlı Devleti ilk defa 1855 senesinde **Kırım Savaşı** esnasında Morse telgraf sistemini kullanmıştır.

LOUİS PASTEUR

- **Şarbon aşısı** ve **kuduz aşısını** buldu.
- Mayalanma olayından ve bulaşıcı hastalıklardan mikroorganizmaların sorumlu olduğunu kanıtlamış, **"kendiliğinden üreme"** kuramını çürütmüş, pastörizasyon yöntemini bulmuştur.

THOMAS EDİSON

- Elektrikli **ampulü / lambayı** icat etti.

NİKOLA TESLA

- Günümüzde alternatif akım (AC), elektrik kaynağı sistemine verdiği katkılarıyla bilinmektedir.
- Edison doğru akımı Tesla ise alternatif akımı savunur.

JAMES WATT

- Modern buhar makinesinin geliştiricisidir.
- Güç birimi Watt (W) onun adını taşır.
- Sanayi Devrimi'nin oluşmasında önemli bir rol oynamıştır.

ALEXANDER FLEMING

- İngiliz bakteriyoloji bilginidir.
- Bakterilerden ileri gelen hastalıkların tedavisinde çığır açan antibiyotiklerin ilk örneği olan penisilini bulmuştur.

MARİE CURİE

- Radyoaktivite alanında öncü araştırmalar yapmış ve bu araştırmaları sonucu Nobel Ödülü'ne layık görülmüştür.
- 1903 Nobel Fizik ödülü, 1911 Nobel Kimya ödülü sahibi ve **radyoloji** biliminin kurucusudur.
- Çalışmalarıyla bir çığır açan Curie, **Nobel Ödülü'nü alan ilk kadın, bu ödülü iki kere alan ilk bilim insanı** olmuştur.

MİCHAEL FARADAY

- Elektrik üzerine önemli çalışmalar yapmıştır. Elektromanyetik indüklemeyi, manyetik alanın ışığın kutuplanma düzlemini döndürdüğünü buldu. Elektrolizin temel ilkelerini belirledi.

FLORANCE NIGHTINGALE

- Modern hemşireliğin kurucusudur.
- 1854 yılında Selimiye Kışlası'nda, Kırım Savaşı sırasında yaralı İngiliz askerlerin tedavi ve bakımını yapmıştır. Savaştan sonra Londra'da hemşirelik okulu açmıştır.
- 1907 yılında Liyakat Nişanı alan ilk kadın olmuştur.
- Doğum günü olan 12 Mayıs tüm dünya **Hemşireler Günü** olarak kutlanır.

ALBERT EINSTEIN

- 4 Mart 1879 Almanya doğumlu teorik fizikçidir. Yaptığı devrim niteliğindeki fizik ve matematik çalışmaları sayesinde Einstein,1921 yılında Nobel Fizik Ödülü'ne layık görülmüştür.
- $E = mc^2$ denklemi ile formüle ettiği kütle - enerji eş değerliği ile yıldızların nasıl enerji oluşturduğuna açıklama getirmiş ve nükleer teknolojinin önünü açmıştır.

SİGMUND FREUD

- Psikanaliz öğretisini geliştirerek kişiliğin beş farklı dönemden geçerek geliştiğini öne süren Psikanalitik Kuram'ın kurucusudur.

STEPHEN HAWKİNG

- Stephen Hawking kuantum fiziği ve kara deliklerle ilgili iddialarıyla, bilim insanları arasında dünyada en çok tanınan isimdir.
- Bir fenomen hâline gelen ve milyonlarca satan "Zamanın Kısa Tarihi: Büyük Patlamadan Karadeliklere" kitabı, Hawking'e asıl şöhreti getirmişti.
- Kitap kara delikler, büyük patlama (Big Bang) ve ışık konileri gibi kozmik konularla ilgili çok sayıda bilgi içeriyor.

İBNİ SİNA

- Tıp ve felsefe alanına ağırlık verdiği değişik alanlarda 200 kitap yazmıştır. Batılılarca modern Orta Çağ biliminin kurucusu, hekimlerin önderi olarak bilinir ve **"Büyük Üstat" (Avicenna)** ismi ile tanınır.
- Eserlerinin en ünlüleri felsefe ve fen konularını içeren çok geniş bir çalışma olan Kitabü'ş-Şifa (İyileşme Kitabı) ile El-Kanun fi't-Tıb'dır (Tıbbın Kanunu).

FARABİ

- Yorumları ve incelemeleri sayesinde Farabi Orta Çağ islam aydınları arasında Muallim-i Sânî (İkinci Üstad) olarak bilinir. Hace-i Evvel (Birinci Üstad) ise Aristo'dur.
- Eserlerinin ünlüleri "İlimlerin Sayımı" (İhsa'ül Ulum) ve "Faziletli Şehir"dir (El Medinetü'l Fâzıla).

İBNİ RÜŞD

- Batı dünyasında "Averroes" ismiyle anılmakta ve Aristotales'in Orta Çağ'daki en büyük yorumcusu olarak kabul edilmektedir.
- "El Külliyat Fi't Tıbb", adlı eserinde hastalıkları tek tek ele alarak, bu eserinde hiçbir insanın hayatında ikinci bir defa çiçek hastalığına yakalanmayacağını belirterek, sebeplerini en ince ayrıntısına kadar izah etti.

İMAM GAZALİ

- İmam Gazali Büyük Selçuklular döneminde yaşamış **İslam alimi, mutasavvıf, baş müderris ve ünlü filozoftur**. Bağdat'ta açılan **"Nizamiye Medresesi"**nde "müderrislik" yapmıştır.
- İhya-u Ulumi'd-din: Gazali'nin en çok bilinen ve en büyük eseridir. Bu kitapta fıkıh ve tasavvuf konuları ele alınmıştır.

ÖMER HAYYAM

- **Matematikte Binom Açılımını** ilk kullanan bilim insanıdır.
- Celâli takvimini hazırlamıştır.
- Edebiyat tarihinde ise "Rubaileri" ile ünlenmiştir.

HAREZMİ

- Harezmi'nin matematiğe katkıları içerisinde en büyük keşfi, 0 rakamını açıklaması ve ondalık sayı sistemini geliştirmesidir.
- Cebir ismi, Harizmî'nin "Hisab el-cebir ve el-mukabala" adlı eserinden gelmektedir.

EL CEZERİ

- Cizre'de doğmuştur. Sibernetiğin kurucusu kabul edilen, fizikçi, robot ve matrix ustası olan bilim insanıdır.
- Sibernetik biliminin babası sayılan **El Cezeri**'nin yaptığı otomatik saat, su pompaları ve otomatik abdest alma makinesi tarihteki ilk **robotlar** olarak kabul edilir.
- Diyarbakır Ulu Camii avlusunda yer alan **güneş saati**, sibernetiğin babası olarak kabul edilen ünlü bilgin ve alim (İmam Cezeri) El Cezeri'nin yaptığı bir eserdir.

İBNİ HEYSEM

- Optik tarihinin büyük bir ismi ve "Modern Optiğin Babası" olarak tanınmaktadır.
- En önemli eseri Kitab'el Menazir'dir.

ULUĞ BEY

- Timur İmparatorluğu'nun dördüncü sultanı, **matematikçi ve astronomi** bilginidir. Semarkant'ta bir medrese ve rasathane yaptırmıştır.

AKŞEMSETTİN

- II. Murat'ın isteği ile Hacı Bayram-ı Veli tarafından Edirne'ye Fatih Sultan Mehmet'e hocalık yapmak üzere gönderilmiştir.
- En önemli eseri Maddetü'l-Hayat, Akşemseddin'in tıp ilmini dair kaleme aldığı bilinen bir eseridir.
- Akşemseddin, bitkilerin eczacılıkta yerini ve bitkilerin hastalıkların tedavisindeki önemini anlatan bu eserde, aynı zamanda mikrobun kalıtımını ve bulaşmasını ele almıştır.

ALİ KUŞÇU

- Astronom, matematikçi ve kelam âlimi olan Ali Kuşçu, 1403'te Semerkand'da doğdu. Uluğ Bey Rasathanesinde çalışmıştır. Daha sonra Akkoyunlu Uzun Hasan'ın himayesine girmiştir.
- **Fatih Sultan Mehmet Zamanı'nda** İstanbul'a gelmiş ve Ayasofya Medresesine müderris olmuştur.

ALTUNİZADE

- Altunizade, üroloji – idrar yolları alanında başarılı çalışmalar yapmış **Fatih Dönemi'nin** ünlü bilim insanıdır.

SABUNCUOĞLU ŞERAFETTİN

- Tıp alanında ilerlemiştir.
- Kitâbü'l-Cerrahiyyeti'l- İlhaniyye adlı eseri vardır.

PİRİ REİS

- II. Bayezit, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni devirlerinde Osmanlı Devleti'nde denizcilik faaliyetlerinde bulunmuştur. Tarihte ilk kez "Dünya Haritası"nı çizen coğrafyacı ve haritacı olarak tanınır.
- En önemli eserleri, Kitabı Bahriye ve Piri Reis Haritası'dır.

MİMAR SİNAN

- Kanuni Sultan Süleyman Devri'nin en büyük mimarıdır.
- Mimar Sinan, Edirne'deki Selimiye Camii için **"Ustalık eserim"** yakıştırmasını yapmıştır. Mimar Sinan'ın **"Çıraklık eserim"** dediği cami Şehzadebaşı Camii, Mimar Sinan'ın **"Kalfalık eserim"** dediği cami ise Süleymaniye Camii'dir.

KÂTİP ÇELEBİ

- Kâtip Çelebi tarih, coğrafya, bibliyografya alanlarında önemli eserler vermiş bir Osmanlı bilginidir.
- En önemli eserleri, **Keşf ez-Zunûn (bibliografya)** ve **Cihannümâ** (coğrafya)

SEYDİ ALİ REİS

- Deniz coğrafyası alanında çalışmalarda bulunmuştur.
- **"Miratü'l Memalik (Memleketlerin Aynası)"** adlı eseri vardır. Bu eserde Hindistan ile Osmanlı ülkesi arasında yaptığı yolculuğu anlatır.

TAKİYÜDDİN

- Takiyüddin, **Osmanlının ilk ve tek gözlemevinin** (İstanbul Rasathanesi) kurucusu, klasik İslam astronomisinin de en önemli ve son temsilcisidir.

Hezarfen AHMED ÇELEBİ

- Osmanlı Devleti Dönemi'nde geliştirdiği **takma kanatlarla uçmayı başaran ilk Müslüman Türk** bilgindir.
- Galata Kulesi'nden hazırlamış olduğu kuş kanatlarına benzer bir ekipmanı takıp kendisini boşluğa bırakmış ve uçarak Üsküdar'a inmeyi başarmıştır.

LAGARİ HASAN ÇELEBİ

- IV. Murad Dönemi'nde **ilk roket örneğini icat ederek** uçmayı başarmıştır.

HULUSİ BEHÇET

- 1937 yılında, bir kan damarı enflamasyonu (vaskülit) hastalığı olan ve bugün kendi adıyla anılan **Behçet Hastalığını** tarif eden ilk bilim insanı olmuştur.

CAHİT ARF

- Cahit Arf, cisimlerin kuadratik formlarının sınıflandırılmasında ortaya çıkan ve kendi adıyla anılan **"Arf Sabiti"**, **"Arf Halkaları"** ve **"Arf Kapanışları"** gibi terimleri bularak, matematik ve bilim dünyasına önemli katkılarda bulundu.

OKTAY SİNANOĞLU

- Kurumsal kimya mühendisi ve moleküler biyologdur.
- 1975 yılında çıkarılan özel kanunla **ilk ve tek Türkiye Cumhuriyeti Profesörü unvanı** verilen bilim insanıdır.
- 1963 yılında 50 yıldır çözülemeyen bir matematik kuramını bilim dünyasına kazandırarak 28 yaşında "tam profesör" unvanını aldı.
- XX. yüzyılda Yale Üniversitesinde **tam profesör unvanı kazanan en geç bilim insanı** olmuştur.

HALİL İNALCIK

- Tarih alanındaki üstün çalışmaları ve yetiştirdiği öğrenciler sebebiyle **Şeyh-ül Müverrihin (Tarihçilerin şeyhi)** ve **Tarihçilerin Kutbu** gibi isimlerle de anılmıştır.
- Tüm Balkan dillerine ve Arapçaya çevrilmiş olan "The Ottoman Empire The Classical Age 1300-1600" ve "An Economic and Social History of the Ottoman Empire" gibi kitapları dünya üniversitelerinde başlıca ders kitabı olarak kullanılmaktadır.

FUAT SEZGİN

- **İslam bilim tarihçisidir.**
- 1982 yılında Goethe Üniversitesi **Arap – İslam Bilimleri Tarihi Enstitüsünü** ertesi yıl ise bu enstitü bünyesinde, tarih boyunca Müslüman bilim insanlarının icat ettiği 800'den fazla bilimsel alet ve düzeneğin modellerinin sergilendiği **İslam Bilim ve Teknoloji Müzesini** kurdu.

GAZİ YAŞARGİL

- Dünyada modern **beyin ve mikro sinir cerrahisinin** kurucusu olan, **"Yüzyılın Beyin Cerrahı"** olarak da tanımlanan bilim insanıdır.

AZİZ SANCAR

- Hücrelerin hasar gören DNA'ları nasıl onardığını ve genetik bilgisini koruduğunu haritalandıran araştırmaları sayesinde **2015 Nobel Kimya Ödülü'nü** kazanmıştır.
- Sancar "Beni ödüle götüren, Atatürk'ün ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yaptığı eğitim devrimidir. Dolayısıyla bu ödülün sahibi, Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil eden Anıtkabir Müzesidir." diyerek Nobel Ödülü ile madalya ve sertifikasını Anıtkabir'e teslim etmiştir.
- Ödül, Anıtkabir'deki Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesinde kendisine ayrılan özel alanda sergilenmektedir.

VECİHİ HÜRKUŞ

- Türk pilot, mühendis ve müteşebbistir. Türkiye'nin **ilk uçak tasarımcısı ve üreticisi** olan Hürkuş, Türkiye'nin ilk yerli uçağını üretmiştir. 1917'de Kafkas Cephesi'nde görev almış ve burada düşman uçağı düşüren ilk Türk pilotu olmuştur. TBMM'den 3 defa takdirname alarak Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası sahibi olmuştur. 1933'te **ilk özel Türk uçuş okulunu kurmuş** ve ilk sivil pilotları **ücretsiz** yetiştirmiştir.

SOKRATES

- İlk Çağ'ın en büyük düşünürlerinden biridir. Sokrates, insan hayatının pratik sorunlarıyla ilgilenmiştir. Akla ve düşüncenin objektif değerine inanırdı. Ona göre, bilimsel çalışmanın amacı, duyularla edinilen tek tek algılar değil, kavramdır.

AFİFE JALE

- **İlk Müslüman Türk kadın tiyatro oyuncusudur.** Cumhuriyet'in ilan edilmesinden önce **Darülbedayiye** girdi (1918). İki yıl sonra ilk kez Apollon Tiyatrosu'nda "Yamalar" adlı oyunda sahneye çıktı (1920).

PLATON (EFLATUN)

- **Platon, akıl hocası Sokrates ve öğrencisi Aristoteles ile birlikte Batı felsefesinin temellerini atmıştır.**
- (Eflatun) Platon; Eflatun'un felsefesini, beş önemli kuram içerisinde toplamak mümkündür. Bunlar, "bilgi", "idealar", "ruhun ölümsüzlüğü", "evrendoğum" (Cosmogony - Evren'in oluşumunu inceleyen bilim dalı) ve "devlet" ile ilgili kuramlarıdır.
- Platon'un en ünlü eserleri **Devlet ve Şölen**'dir.

İDİL BİRET

- **Piyanist İdil Biret**, XX. yüzyılın en iyi piyanistlerinden biri olarak tanınmaktadır. Üç yaşında piyanoya büyük istidat gösteren İdil Biret, TBMM'nin 1948 yılında çıkardığı özel kanunla **(Harika Çocuklar Yasası)** sekiz yaşında Fransa'ya gönderildi. Beş kıtayı kapsayan iki bine yakın konser verdi ve birçok festivale katıldı.

ARİSTOTALES

- En büyük Antik Yunan filozofudur. Bir bakıma felsefe tarihinin en büyük ismidir. **Aristoteles** ayrıca hocası **Platon** ile Batı düşüncesinin en önemli iki filozofundan birisidir.
- Aristo, hocası Eflatun'un idealar fikrinden hareket etmiştir. Eflatun ideaları bir gerçek kabul ederken, Aristo bunu kabul etmemiştir. Ona göre sadece elimizle tutup, gözümüzle gördüğümüz varlıklar gerçektir.
- Fizik, gök bilim, ilk felsefe, zooloji, mantık, siyaset ve biyoloji gibi birçok konuda pek çok eser vermiştir.

SUNA KAN

- Türk sanat tarihinde "Harika Çocuk" olarak yeteneği küçük yaşlarda fark edilen sanatçı, **Türkiye'nin ve dünyanın en iyi keman virtüözlerinden birisi olarak** bilinmektedir. **1948 yılında** "Harika Çocuklar Yasası" kapsamında İdil Biret ile beraber öğrenim görmek üzere Fransa'ya gönderildi. **1971 yılında** "Devlet Sanatçısı" unvanıyla onurlandırıldı.

THOMAS HOBBES

- Thomas Hobbes, felsefede materyalizmi, etikte haz ahlakını, siyasette monarşiyi benimseyen bir İngiliz filozoftur. En tanınmış eseri Leviathan, en ünlü sözü de "İnsan insanın kurdudur."

SEMİHA BERKSOY

- İlk Türk kadın opera sanatçısıdır. Atatürk tarafından 19 Haziran 1934 tarihinde takdir edilen Berksoy, **ilk Türk operası olan Adnan Saygun'un bestelediği** "Özsoy"da Ayşim **başrolünü oynadı.**

RENE DESCARTES

- Descartes, bir Fransız matematikçisi, bilim insanı ve filozofudur. **Modern felsefenin babası** olarak bilinir. Meşhur "Düşünüyorum öyleyse varım." sözü ona aittir. Descartes, akılcı bir filozof olarak bilinir. Metotlu bir şüpheden yola çıkarak şüphelenmenin bir çeşit düşünmek olduğunu ve düşünen birinin varlığını gerektirdiğini söyler.

LEYLA GENCER

- XX. yüzyılın en önemli sopranolarından biri olarak görülür. Dünyanın birçok büyük operasında başrol söyleyen ve kariyerinde birçok zirve yaşayan sanatçı "La Diva Turca" olarak anılmış ve birçok eleştirmence XX. yüzyılın son büyük divası olarak kabul edilmiştir.

ERASMUS

- Rönesans ile birlikte ortaya çıkan hümanizm akımının öncülerinden ve en büyük temsilcilerinden biri olan Erasmus, Avrupa'nın ortak bir sanat ve bilim çatısı altında birleşmesine katkıda bulunarak **Avrupa Birliği'nin temellerini** atmıştır.
- Erasmus'un en önemli eseri **"Deliliğe Övgü"**, günümüzde de geçerliliğini korumakta ve bağnazlığa karşı kaleme alınmış en önemli yapıtlardan biri sayılmaktadır.

GÜL ESİN

- 1930 yılından itibaren çıkarılan yasa ile belediye seçimlerine katılma, sonra 1933'te köylerde muhtar olma ihtiyar meclislerine seçme ve seçilme hakkına sahip olan kadınların en cesuru olan **Gül Esin, 1933 yılında Türkiye'de seçilmiş ilk kadın muhtardır.**

WILLIAM SHAKESPEARE

- "Olmak ya da olmamak, işte bütün mesele bu!" - Hamlet. Shakespeare, İngiliz dilinin en önde gelen yazarı olarak değer görmektedir. Shakespeare, sıklıkla "Ulusal Şair" ve "Avonlu Ozan" şeklinde de anılmaktadır. **Romeo and Juliet, Hamlet, Othello, Kral Lear, Macbeth bazı eserleridir.**

KERİMAN HALİS ECE

- 31 Temmuz 1932 tarihinde **Türkiye'nin ilk dünya güzeli seçildi.** Keriman Halis, 1932 yılında Belçika'da düzenlenen güzellik yarışmasında birinci seçildi ve Kâinat Güzeli, Zarafet Güzeli unvanları ile anılmaya başladı. Keriman Halis'e, Atatürk tarafından da "Ece" soyadı verildi.

WOLFGANG AMADEUS MOZART

- Klasik Batı Müziği'nde Klasik Dönem'in etkili ve üretken bestekârlarından biridir. Türklerin Avrupa'da moda olduğu o yıllarda, Mehter Marşı'ndaki ritimlerden esinlenerek **Rondo Alla Turca, yani Türk Marşı'nı** besteledi. **"Saraydan Kız Kaçırma"** operası büyük ses getirdi. Operada söz edilen saray Topkapı Sarayı'ydı ve opera da Türkiye'de geçiyordu. Diğer bazı eserleri, **"Figaro'nun Düğünü", "Sihirli Flüt", "Don Juan"**dır.

FATMA ALİYE HANIM

- Türk edebiyatının **ilk kadın romancısı olarak kabul görmektedir.** Ahmet Mithat Efendi ile yazdığı **Hayal ve Hakikat'in** dışında tek başına kaleme aldığı dört romanı vardır. Bunlar, Muhadarat, Refet, Udi ve Enin adlı eserlerdir.

LUDWİG VAN BEETHOVEN

- XIX. yüzyıl klasik müziğinin dehası olan, besteci ve piyanisttir. 9 senfonisi, 5 piyano konçertosu, 32 piyano sonatı, 16 yaylı dörtlüsü ve hayatı boyunca yazdığı tek opera olan **FİDELİO** en çok bilinen eserlerindendir. **9. Senfoni** ise en çok bilinen ve bugün **Avrupa Birliği Marşı** da olan en çarpıcı senfonisidir.

REFET ANGIN

- **Cumhuriyet tarihinin ilk kadın öğretmeni kabul edilir.** Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulüyle normal eğitime devam etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, Refet Angın'ı matematik öğretmeni olma hayalinden vazgeçirerek tarih öğretmeni olması yönünde ikna etmiştir.

KARL MARX

- XIX. yüzyılda yaşamış Alman filozof, politik ekonomist ve bilimsel sosyalizmin kurucusudur. En bilinenleri **Komünist Manifesto** ve **Kapital**'dir. Marx'ın toplum, ekonomi ve siyaset hakkındaki teorileri diğer adıyla bir bütün olarak Marksizm, insan toplumlarının sınıf savaşını, üretimi kontrol eden yönetici sınıf ile üretim için gereken emeği sağlayan mülksüz bir emekçi sınıf arasındaki çatışma ile ilerlediğini iddia etmektedir.

HALİDE EDİP ADIVAR

- İlköğretimi sonrası Amerikan Kız Lisesine devam etmiş ve **lisede lisans derecesi alan ilk Müslüman kadın** olmuştur. Halide Onbaşı olarak da bilinen Adıvar siyasetçi, akademisyen, Türk yazar ve öğretmendir. Kurtuluş Savaşı sırasında cephede görev yapan Halide Edip'e; Sakarya Savaşı'nda **onbaşı**, İzmir'in kurtuluşunun ardından da **başçavuş** rütbesi verildi.
- **Bazı Romanları:** Handan, **Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye, Sinekli Bakkal**

ADAM SMİTH

- Modern iktisadın babası olarak bilinen Adam Smith" "Yaratılışın Sorgulanması" ve "Ulusların Zenginliği" adlı kitapların yazarıdır.

AFET İNAN

- **Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi** kızıdır. Cumhuriyet'in ilk tarih profesörlerinden olan Âfet İnan, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde ilk Türk devrim tarihi kürsüsünü kurmuştur. Türk Tarih Kurumunun kuruluş çalışmalarında yer almış ve orada uzun yıllar asbaşkanlık yapmıştır.
- **Bazı Eserleri:** Türk Tarihinin Ana Hatları, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları, İzmir İktisat Kongresi, Eski Mısır Tarihi ve Medeniyeti, Türkiye Halkının Antropolojik Karakterleri ve Türkiye Tarihi

JOHN MAYNARD KEYNES

- Makroekonominin temellerini atan ve Keynesyen İktisat olarak da bilinen iktisadi düşüncenin kurucusudur. 1936 yılında yayımlamış olduğu "İstihdam Faiz ve Paranın Genel Teorisi" adlı kitabı ile birlikte iktisat literatüründe büyük bir değişimin başladığı söylenebilir.

HASAN ÂLİ YÜCEL

- 28 Aralık 1938'de, II. Celal Bayar Hükûmetinde Millî Eğitim Bakanlığına getirildi. Köy Enstitülerinin kurulması, dünya klasiklerinin Türkçeye tercüme edilmesi ve ilk resmî Türkçe ansiklopedisinin ön çalışmaları onun bakanlığı döneminde gerçekleşti. Devlet Konservatuvarının kurulmasında, Türkiye'nin UNESCO'ya girişinde ve Üniversiteler Yasası'nın çıkartılmasında da önemli katkıları oldu.

NİCCOLO MACHİAVELLİ

- Rönesans felsefesinin siyaset felsefesi açısından en önemli düşünürüdür. Niccolo Machiavelli "Prens veya Hükümdar" adlı eserinde hükümdarların sahip olması gerektiğini düşündüğü ahlaki değerleri ele almıştır. Temellendirmesi ise "Amaca ulaşmak için her yol mübahtır."

RAUF DENKTAŞ

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk cumhurbaşkanıdır. 1983'ten 2005'e kadar toplamda 21 yıl 5 ay 9 gün cumhurbaşkanlığı yapmıştır. 1955'te ENOSİS ile mücadelede ve EOKA karşısında Kıbrıs Türklerinin mücadelesine yön veren Rauf Denktaş, Türk Mukavemet Teşkilatını kurmuştur.

JOHN LOCKE

- Avrupa'daki aydınlanma ve Akıl Çağı'nın gerçek kurucusu olarak kabul edilir. Düşünce özgürlüğünü, insan eylemlerini akla göre düzenlemek anlayışını en geniş ölçüde yayan ilk düşünür olmuştur.
- **John Locke**'a göre insan zihni doğuştan boş bir levhadır (tabula rasa). Daha sonra bu zihin deneyimle (tecrübe) birlikte dolar.

ZEKİ MÜREN

- Şarkıcı, besteci, söz yazarı, oyuncu ve şairdir. "Sanat Güneşi" ve "Paşa" olarak anılan Zeki Müren, klasik Türk müziğinin en büyük isimlerinden biri olarak kabul edilir. Sanata olan katkılarından dolayı 1991 yılında "Devlet Sanatçısı" unvanıyla ödüllendirilmiş, Türkiye'de ilk kez verilmeye başlanan Altın Plak Ödülü'nün de ilk sahibidir.

MONTESQUİEU

- Fransız düşünür ve siyaset kuramcısıdır. Yönetim biçimlerini sınıflandırması ve güçler ayrılığı kuramıyla siyaset biliminin ve çağdaş anayasa hukukunun öncülerindendir.
- Montesquieu, 20 yıl üzerinde çalıştığı "Kanunların Ruhu Üzerine" adlı kitabında yasama, yürütme ve yargıyı birbirlerinden ayırmanın önemini vurgulamıştır.

MÜZEYYEN SENAR

- Müzeyyen Senar, Türk sanat müziği sanatçısıdır. "Cumhuriyetin Divası" olarak da anılır. 1936 - 1938 yılları arasında 5 kez Atatürk'ün huzurunda konser veren sanatçı, ilk konserini 19 Aralık 1936'da İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı'nda gerçekleştirdi.

JEAN-JACQUES ROUSSEAU

- Fikirleriyle Fransız Devrimi'nin, buna paralel olarak da Aydınlanma Çağı Avrupa'sında demokrasinin olgunlaşmasını sağlayan XVIII. yüzyılın önemli siyaset teorisyenlerindendir.
- **Bazı Eserleri:** Toplum Sözleşmesi, İtiraflar, İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı ve Temelleri Üzerine, Yalnız Gezenin Düşleri

ORHAN PAMUK

- 2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanarak bu ödülü alan en genç iki kişiden biri olmuştur. Kitapları altmış dile çevrildi, yüzü aşkın ülkede yayımlandı ve 11 milyon baskı yaptı. 2006 yılında TIME dergisi tarafından dünyanın en etkili 100 kişisinden biri seçilen Pamuk, Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan ilk ve tek Türk'tür. Babamın Bavulu, Orhan Pamuk'un 2006 yılında Nobel Ödül Töreni'nde yaptığı konuşma metninin başlığıdır.

MAHATMA GANDİ

- Hindistan'da alınan Britanya tuz vergisine karşı 1930'da yaptığı 400 kilometrelik Gandi Tuz Yürüyüşü ile ülkesinin Britanya'ya karşı bağımsızlığına öncülük etti.
- Hindistan'da resmî olarak Ulus'un Babası ilan edilmiştir ve doğum günü olan 2 Ekim Gandhi Jayanti adıyla ulusal tatil olarak kutlanır.
- 15 Haziran 2007'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu oy birliği ile 2 Ekim gününü "Dünya Şiddete Hayır Günü" olarak ilan etmiştir.

SERTAB ERENER

- Şarkıcı Sertab Erener 2003 yılında Eurovision Şarkı Yarışması'na **"Everyway That I Can"** şarkısı ile katıldı. Dört ülkeden tam puan alarak 167 puana yükseldi ve Türkiye'ye yarışma tarihindeki ilk birinciliğini getirdi.

MARTİN LUTHER KİNG

- Amerika Birleşik Devletleri'nde **(ABD) siyahi yurttaşların beyaz Amerikalılarla eşit olması için hayatı boyunca ırkçılıkla mücadele etti.** 1964 yılında Nobel Barış Ödülü'nü kazanmıştır. 1963'te 'Washington'a Yürüyüş' esnasında yaptığı 'Bir Hayalim Var' (I have a dream) konuşmasından 5 yıl sonra, 4 Nisan 1968'de suikasta uğrayarak öldürüldü.

NURİ BİLGE CEYLAN

- Nuri Bilge Ceylan 2014 yılında **Caness Film Festivali**'nde, yönettiği "Kış Uykusu" adlı filmi ile **Altın Palmiye Ödülü** kazanmıştır.

NELSON MANDELA

- Irk ayrımcılığına karşı uzun yıllar süren mücadelede sonunda zafere ulaşmış ve Güney Afrika'daki Abertheid yaklaşımını tamamen ortadan kaldırmıştır. Yıllarca hapis yattıktan sonra özgürlüğüne kavuşan Mandela, **Güney Afrika'nın ilk siyahi lideri** olarak seçilmiş ve **"Ulusun Babası"** olarak nitelendirilmiştir. 1993 yılında Nobel Barış Ödülü'ne layık görüldü.

YAŞAR ERKAN

- Olimpiyatlardaki ilk birinciliğimiz, **1936 Berlin Olimpiyat Oyunlarında güreş dalında,** grekoromen stilde altın madalya kazanan "Yaşar Erkan"dır.

LEONARDO DA VİNCİ

- Rönesans Dönemi'nde yaşamış İtalyan hezârfen, döneminin önemli bir filozofu, astronomu, mimarı, mühendisi, mucidi, matematikçisi, anatomisti, müzisyeni, heykeltıraşı, botanisti, jeoloğu, kartografı, yazarı ve ressamıdır.
- **Tabloları:** Mona Lisa, Vitruvius Adamı, Son Akşam Yemeği, Kayalıklar Meryemi(Bakiresi), Salvator Mundi

SÜREYYA AYHAN

- Dünya Atletizm Şampiyonası'nda finale kalan, madalya kazanan ve Avrupa Atletizm Şampiyonası'nda altın madalya kazanan ilk Türk atlet Süreyya Ayhan Kop'tur.

NAİM SÜLEYMANOĞLU

- Bulgaristan - Kırcaali doğumludur. Tüm zamanların en iyi haltercisi olarak kabul edilir. Yapıca ufak tefek ancak çok güçlü olması nedeniyle "Cep Herkülü" olarak anılır. **Naim Süleymanoğlu**'nun kazandığı altın madalya, Türkiye'nin halter dalında ve güreş dışında bir sporda kazanılan ilk altın madalyasıdır. Süleymanoğlu 1988 Seul'de 60 kiloda bu madalyayı alırken 6 dünya, 9 olimpiyat rekoru kırmıştır.

MİCHELANGELO

- İtalyan Rönesans Dönemi ressam, heykeltıraş, mimar ve şairidir.
- **Davut Heykeli**, Michelangelo'nun (Pietà ile birlikte) en iyi iki heykelinden biri ve Rönesans heykel sanatının bir başyapıtı kabul edilmektedir.
- **Adem'in Yaratılışı**, Michelangelo tarafından yapılan bu resimde Hristiyanlık'ta Kitab-ı Mukaddes'in Yaratılış bölümünde, Tanrı Baba'nın ilk insan Âdem'e hayat üflemesi konusu betimlenir.

AZİZ SANCAR

- Hücrelerin hasar gören DNA'ları nasıl onardığını ve genetik bilgisini koruduğunu haritalandıran araştırmaları sayesinde **2015 Nobel Kimya Ödülü'nü** kazanmıştır.

MUHAMMED ALİ CİNNAH

- Tüm Hindistan Müslüman Birliği ve Pakistan bağımsızlık mücadelesinin önderidir. Aynı zamanda **Pakistan'ın kurucusu** ve ilk devlet başkanıdır.

MEHMET EMİN RESULZADE

- "Bir kere yükselen bayrak, bir daha inmez." sözlerinin sahibi **Mehmet Emin Resulzade**, 28 Mayıs 1918'de bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kurucusudur.

ABRAHAM LİNCOLN

- Amerikan İç Savaşı'nın yaşandığı 1861 – 1865 yılları arasında başkanlık yapan Abraham Lincoln'e göre; beyazlarla siyahlar eşit değildir; ama siyahiler de bir insandır ve emek her zaman kutsaldır. Bu düşüncesiyle çıktığı yolda, bıkmadan usanmadan çabalamış **köleliği kaldıran ABD başkanı** olarak tanınmıştır.

- Farabî, Aristo Mantığı'nı Avrupa'ya en iyi anlatan kişi olarak Avrupalılarca **"Muallimi Sani"** olarak anılmıştır. "Kitabul Musiki" isimli kitabı yazmış, logaritmayı bulmuş, bilimleri sınıflandırmış, eserleri uzun yıllar Avrupa'da ders kitabı olarak okutulmuştur.
- **"Mukaddime"**, İbn-i Haldun'un en ünlü eseridir. Tarih, iktisat, sosyoloji ve siyaset gibi birçok sosyal bilim için temel teşkil eden görüşleri içinde barındırır.
- Hacı Bektaş Veli, **"Makalat"** adlı eserinde şeriat, tarikat, hakikat ve marifet adlarını verdiği dört kapı ve bu kapılara bağlı kırk makamdan söz eder.
- **"Mesnevi", "Divân-ı Kebir" ve "Makalat"** Mevlâna Celaleddin Rûmi'ye ait eserdir.
- Yunus Emre'nin şiirlerinin yer aldığı iki farklı eser bulunmaktadır. Bunlar; **"Divan" ve "Risaletü'n Nushiyye"**dir.
- Fatih Sultan Mehmed'in hocası olan, mikrobiyolojinin babası olarak adlandırılan, mikrobun varlığı ile ilgili çalışmalar yapan bilim insanı Akşemseddin'dir.
- Fotoğraf makinesinin mucidi olarak kabul edilen, optik alanında çok çalışan, **"Kitabü'l Menâzır" (Optik Kitabı)** isimli eseri yazan düşünür İbni Heysem'dir.
- Eğitim sistemini iyileştirmek için yurt dışından çağrılan ilk kişi olan Maarif Vekâletinin daveti ile gelen, Türkiye'de iki ay incelemelerde bulunan eğitim uzmanı John Dewey'dir.
- Latin harflerinin kabulü ile yeni harfleri vatandaşlara öğretmek için 1928 yılında açılmaya başlanan, okuma yazma bilmeyen halka okuma yazma öğretmek için açılan mekteplerin adı **Millet Mektepleri**dir.
- Yükseköğretimin düzenlenmesi ve eğitimin yukarıdan aşağıya doğru bir sıra hâlinde izlenmesi gerektiğini savunan görüş Emrullah Efendi'nin Tuba Ağacı Nazariyesi Teorisi'dir.

- Tuba Ağacı Nazariyesi'ne karşı olup eğitime temelden başlanması gerektiğini ve kiraz ağacı gibi önce kökleri sonra da dalların en ucuna kadar gelişmeyi önemseyen görüş **Satı Bey'in Kiraz Ağacı Teorisi**'dir.
- İstanbul Üniversitesinde Umumi Türk Tarihi Kürsüsü'nü kuran **Zeki Velidi Togan**, Türkistan ve Yakın Mazisi, **Umumi Türk Tarihine Giriş** gibi eserlerin de yazarıdır.
- **Oğuz Atay**'ın ilk ve en ünlü romanı **Tutunamayanlar**, UNESCO tarafından XX. Yüzyıl Türk Edebiyatı'nın en seçkin eseri olarak kabul edilir. Bu romanıyla 1970 TRT Roman Ödülü'nü kazandı.
- **Atatürk'ün hayatını anlatan bazı eserler;** Çankaya (Falih Rıfkı Atay), Atatürk (Yakup Kadri Karaosmanoğlu), Atatürk, Bir Milletin Yeniden Doğuşu (Lord Kinross), Tek Adam (Şevket Süreyya Aydemir), Atatürk, Modern Türkiye'nin Kurucusu (Andrew Mango)
- **Petra Antik Kenti** Orta Doğu'nun incisi olarak bilinen bir antik kenttir. Petra Antik Kenti, bugün **Ürdün sınırları içerisinde** yer alan Nebatilere başkentlik yapmış bir antik kenttir.
- **1929 Dünya Ekonomik Bunalımı** veya Büyük Buhran (Kara Perşembe), 1929'da ABD'de başlayan ve 1930'lu yıllar boyunca devam eden ekonomik buhrana verilen isimdir.
- **İlk devlet sanatçısı** unvanına sahip **Ahmet Adnan Saygun**, 1934 senesinde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasında şeflik yaparken, Türkiye'ye gelecek İran Devlet başkanı Pehlevi şerefine Özsoy Operası'nı 1 ay gibi kısa bir süre içerisinde yazmıştır. Özsoy Operası Fridevsi'nin Şehnamesi'nden uyarlanan **ilk Türkçe opera**dır.
- **Türk Beşleri** adıyla bilinen bestecilerin isimleri ve bazı eserleri kısaca şöyle anılabilir: **Cemal Reşit Rey:** Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Marşı; **Ulvi Cemal Erkin:** Sinfonietta; Hasan Ferit Alnar: Kanun Konçertosu; **Adnan Saygun:** Yunus Emre Oratoryosu; **Necil Kazım Akses**, Senfoni 5: Atatürk Diyor Ki
- Besteci, piyanist, eğitimci, orkestra yöneticisi **Cemal Reşit Rey**, arkasında **"Onuncu Yıl Marşı"** ve **"Lüküs Hayat Opereti"**nin besteleriyle birlikte birçok eser bırakmıştır.

- **İspanya'nın Endülüs bölgesinde yer alan** El Hamra Sarayı (Grannada şehri), Kurtuba Camii (Cordoba şehri), Alcazar Sarayı (Sevilla şehri) Müslümanların yaptığı önemli yapılardır.
- **Kudüs'te bulunan** Mescidi Aksa (Haremi Şerif) Müslümanların ilk kıblesi olarak bilinir. Mescidi Aksa içerisinde yer alan Kübbet-üs Sahra Halife Abdülmelik tarafından yaptırılmıştır. Sekizgen planlı ilk ve tek camidir. Diğer adı Hz. Ömer Camii'dir.
- **İstanbul Şehzade Camii** (1544-1548): Mimar Sinan bu eseri için "Çıraklık Dönemi Eserim" tanımını yapar.
- **İstanbul Süleymaniye Camii** (1550-1557): Mimar Sinan'ın Kalfalık Dönemi Eserim" olarak nitelendirdiği cami bir külliyenin parçasıdır.
- **Edirne Selimiye Camii** (1569-1574): Mimar Sinan "Ustalık Eserim" vurgusu yaptığı bu eserini Sultan II. Selim için yapmıştır.
- **İstanbul Sultan Ahmet Camii** (1609-1617): Bir külliyenin parçası olan eser Sultan I. Ahmet adına başmimar Sedefkâr Mehmet Ağa tarafından yapılmıştır.
- Taç Mahal (1632-1650): **Hindistan'ın Agra kenti** yakınlarında, Hint-Türk İmparatoru Şah Cihan'ın ölen karısı Begüm Mümtaz Mahal için yaptırdığı büyük türbedir. Şah Cihan da burada gümülüdür.
- Vedat Tek (1873-1942): Modern Türkiye mimarisinin ilk temsilcilerindendir. **Eserleri arasında;** İstanbul Sirkeci'deki Büyük Postane, Ankara İkinci Meclis Binası, Ankara Palas, Haydarpaşa İskelesi, Cemil Topuzlu Köşkü sayılabilir.
- Bugünkü anlamıyla matbaanın icadı, 1450'de basım sanatının merkezi olarak kabul edilen Almanya'nın Mainz kentinde doğan ve modern basımın temelini atmış olan Alman Johannes Gutenberg'e aittir.
- El yazması kitaplara minyatürler yapan, onları tezhiple bezeyen, ayrıca yapıların duvar nakışlarını yapan kişilere **nakkaş** denir. Matrakçı Nasuh, Levni, Nikkaş Nigari, Nakkaş Osman, Nakkaş Sinan (Gül Koklayan Fatih Portresi) ünlü minyatürcülerdir. Minyatürler bir el yazmasında anlatılan bilgileri veya hikâyeleri betimleyen küçük boyutta resimlerdir.

- **Hat sanatı**, güzel yazı yazma sanatıdır. Amasyalı Şeyh Hamdullah (Hattatların Piri), Amasyalı Yakut, Ahmet Karahisari, Hafız Osman ünlü hat sanatçılarıdır.

- Sultan Abdülaziz Dönemi'nde (1868) Meclisi Vâlâ - i Ahkâm-ı Adliyenin ikiye bölünmesiyle kurulan **Şûrayı Devlet günümüzdeki Danıştaya, Divan-ı Ahkâm-ı Adliye ise günümüzdeki Yargıtaya** denk gelmektedir.

- **Fuzûli**, zengin aşk ve tasavvufi tematiğiyle Türk şiirini derinden etkilemiş bir divan şairidir. "Su Kasidesi", "Leyla ile Mecnun" ve "Kırk Hadis" önemli eserleridir.

- Bestekâr ve şair, Buhurizade Mustafa Itrî (Segâh Tekbiri bestecisi) kısaca Itrî, Hammamîzade İsmail Dede Efendi ya da Dede Efendi Klasik Türk Müziğinin gelişimini yönlendiren iki isimdir.

- **Yirmisekiz Mehmed Çelebi'nin** (Lale Devri'nde ilk geçici elçi) Paris Sefaretnamesi (1721), elçinin Paris'teki on yıllık görev süresiyle ilgili gözlemlerini dile getirir.

- İlk daimî elçilik ise III. Selim Dönemi'nde 1793'te Londra'ya Yusuf Agâh Efendi (ilk sürekli elçi) ile başlamıştır.

- XVII. yüzyılda tekrar gördüğü bir rüya üzerine seyahat etmeye başlayan Evliya Çelebi, Anadolu'yu ve Osmanlının Balkan ve Orta Doğu eyaletlerini dolaşır (Evliya Çelebi Seyahatnamesi).

- **Homeros**'un yazdığı ya da derlediği "İlyada ve Odisseia" destanları Batı edebiyat kültürünün başlangıç eseri kabul edilir.

- "Son Akşam Yemeği", "Mona Lisa", "Kayalıklar Meryemi", **Leonardo Da Vinci**'nin eserleridir

- "Pietà, Musa Heykeli, Adem'in Yaradılışı" **Michelangelo**'nun eserleridir.

- **Gentile Bellini** İstanbul'a 1479'da gelmiş ve Fatih Sultan Mehmet'in portresini yapmıştır.

- Türk resminde Batı etkisinin ilk örneği XV. yüzyılda yaşamış, minyatür ustası Nakkaş Sinan Bey'in "Gül Koklayan Fatih Sultan Mehmet" tasviridir.
- Batılı giysiler giyip yağlı boya resmini yaptırıp devlet dairelerine astıran ilk padişah ise II. Mahmud'tur.
- Osmanlı Devleti'nde **ilk karantina uygulaması** Sultan II. Mahmud Dönemi'nde, 1831 yılındaki büyük kolera salgını sırasında olmuştur.
- At üstündeki heykelini Avrupa'dan gelen C.F. Fuller'e yaptıran ilk padişah Sultan Abdülaziz'dir.
- **II. Mahmud Giuseppe Donizetti'yi** "Osmanlı İmparatorluğu müzikalarının başeğitmeni" (Mizak-i Hümayun) olarak görevlendirmiştir. II. Mahmud için yazdığı Mahmudiye Marşı ise Osmanlı Devleti'nin millî marşı olmuştur.
- Osmanlı Dönemi'nde İstanbul dışında Anadolu'daki ilk tiyatro (Darülbedayi) 1879 yılında dönemin valisi **Ahmet Vefik Paşa** tarafından 15 Eylül 1879'da açılan Bursa Osmanlı Tiyatrosudur.
- Montaigne "Denemeler" adlı eser ile bu edebî türün kurucusudur. Konusu, kendisi yani insandır.
- William Shakespeare'in eserleri; Macbeth, Othello, Romeo-Juliet, Hamlet, Kral Lear
- **Thomas More'un** "Ütopya" adlı eseri, İngiltere halkına ve yönetimine yöneltilen bir eleştiri niteliğindedir.
- Dante'nin İlahi Komedya (Divina Commedia) adlı eseri dünya edebiyatının başyapıtlarındandır.
- **Machiavelli'nin**, siyasi ve politik gücün temellerini irdelediği kitabı Prens'tir.
- **Isaac Newton** hareket yasaları ve ışığın prizmadan geçirilmesi konusunda, optik çalışmalarıyla ve matematikte türev ve integral kâşifi olarak bilim dünyasına damgasını vurmuştur.
- Adam Smith, "Ulusların Zenginliği" adlı kitabında devletçi yatırımlara son vererek bireysel yatırımlara öncelik verilmesini savunur.

- Alman fizikçi Fahrenheit ilk cıvalı termometreyi icat etmiştir.
- Montesquieu "Kanunların Ruhu" ile kuvvetler ayrılığının temellerini atmıştır.
- **Jean-Jacques Rousseau "Toplumsal Sözleşme"** Bireyin doğuştan beri asla vazgeçmeyeceği özgürlüğünü gerçekleştirebileceği düzen karşılıklı bir anlaşma düzeni olmalıdır.
- Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832), ünlü **"Faust", "Werther'in Acıları"** ve uzun dramatik şiirleriyle tanınır.
- **Emmanuel Kant** (1724-1804) idealist Alman felsefesinin babasıdır.
- İtalya'da Barok müziğin önemli ismi **Antonio Vivaldi**'dir (1678-1741). Ünlü eseri "Mevsimler", doğa olaylarının müzik diline tercümesidir.
- Mozart'ın, "Figaro'nun Düğünü", "Saraydan Kız Kaçırma" önemli eserlerindendir.
- **Pyotr İlyiç Çaykovski**, senfoni, opera, bale ve oda müziği ile şarkı gibi birçok tarzda eser vermiştir. Bunların arasında Kuğu Gölü, Uyuyan Güzel, Fındıkkıran bale müzikleri en bilinenlerdir.
- Auguste Comte ve Emile Durkheim sosyoloji biliminin kurucularıdır.
- **Sigmund Freud**, insanın dışarıdan görülmeyen ve saklı duygu ve düşüncelerinin de olduğunu ileri sürmesiyle psikanaliz biliminin temellerini attı.
- Alman filozof F. Nietzche O'na göre İnsan, özü itibarıyla iyi ve yetkin bir varlık değildir; kötüdür; merhametsizdir; tatminsizdir. **"Böyle Buyurdu Zerdüşt", "Trgedya'nın Doğuşu"** önemli eserleridir.
- **"Aziyade"** (1879) adlı ilk eserinden sonra pek çok roman ve hikâye yazan büyük Türk dostu, ünlü Fransız yazarı Pierre Loti, Balkan Savaşlarından itibaren Avrupa ve Fransız kamuoyu önünde Türkiye'yi savunmak amacıyla çeşitli kitap ve yazılar yazmıştır.
- Türk edebiyatının "Beyaz Kartalı" veya "Dede Korkut'u" olarak bilinen şairi Bahaettin Karakoç'tur.
- Türk edebiyatının "Kudüs Şairi" "Yüreğimin Yarısı Mekke'dir, geri kalanı da Medine'dir. Üstünde bir tül gibi Kudüs vardır" dizeleriyle ünlü Nuri Pakdil'dir.

- Türkiye'de ilk uçak fabrikası **Tayyare ve Motor Türk Anonim Şirketi (TOMTAŞ) tarafından** 1926'da Kayseri'de açıldı.
- Nuri Demirağ, Türkiye'nin 10 bin km'lik demir yolu ağının 1250 km'lik bölümünün inşasını gerçekleştirmiş ve bu nedenle kendisine Mustafa Kemal Atatürk tarafından "Demirağ" soyadı verilmiştir. **1945'te Millî Kalkınma Partisini** kuran, ilk Boğaz Köprüsü projesini, Keban Barajı projesini tasarlayan, Türkiye'nin ilk paraşüt fabrikasını ve ilk sivil havacılık okulunu açan Nuri Demirağ'dır.
- CHP'li dört milletvekili (Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan) politik tarihimize "Dörtlü Takrir" diye geçen bir önergeyle CHP'den istifa ederek 1946'da **Demokrat Partiyi** kurmuşlardır.
- **Millet Partisi**, Demokrat Parti içerisinde muhalif bir grup tarafından 20 Temmuz 1948'de Ankara'da kuruldu. Parti kurucuları arasında; Fevzi Çakmak, Osman Bölükbaşı, Yusuf Hikmet Bayur gibi isimler bulunmaktaydı.
- **Adalet Partisi**, kapatılan Demokrat Partinin (DP) devamı olarak, emekli bir general olan Ragıp Gümüşpala ve arkadaşları tarafından 1961 yılında kurulmuştur. Süleyman Demirel liderliğindeki Adalet Partisi 1965'te iktidar olmuştur.
- **Kıbrıs Barış Harekâtı (1974)** sırasında koalisyon hükûmeti ortakları Bülent Ecevit (başbakan) başkanlığındaki Cumhuriyet Halk Partisi ve Necmettin Erbakan (başbakan yardımcısı) başkanlığındaki Millî Selamet Partisidir. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra ABD üç yıl süre ile Türkiye'ye silah ambargosu uygulamıştır.
- Pilot Yüzbaşı Cengiz TOPEL, Türk Hava Kuvvetlerinin **Kıbrıs'ta şehit olan ilk savaş pilotudur.** 8 Ağustos 1964'te Kıbrıs'a gönderilen dörtlü uçuş kolunu komuta eden Pilot Yüzbaşı Cengiz TOPEL, yapılan uçaksavar saldırısından sağ kurtulmuş ancak Rum askerleri tarafından yapılan işkence sonucu şehit edilmiştir.
- 24 Ocak Kararları: Başbakan Süleyman Demirel ekonominin yönetimini Başbakanlık Müsteşarı olarak atadığı Turgut Özal'a vermiş ve 24 Ocak 1980 kararları olarak bilinen tarihî kararname yayımlanmıştır. 24 Ocak 1980'de alınan kararlar ile serbest piyasanın temelleri atılmıştır. 24 Ocak 1980 kararlarıyla uzun dönemde ekonominin dışa açılması ve devletin piyasalara müdahalesinin azaltılması amaçlanmıştır.

- 12 Eylül 1980 Darbesi'nden sonra yapılan ilk seçimler olan Kasım 1983 seçimlerine Milliyetçi Demokrasi Partisi, Anavatan Partisi ve Halkçı Parti katıldı. **Turgut Özal'ın kurduğu Anavatan Partisi** TBMM'deki salt çoğunluğu alarak seçimlerden birinci parti çıktı.
- 12 Eylül 1980 Darbesi'yle siyasi yasaklı olan Bülent Ecevit, Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş ve Necmettin Erbakan'ın siyasi yasakları 1987 Referandumu'ndan "evet" çıkınca kalktı.
- Dünyadaki **ilk bilgisayar olan ENIAC ABD Ordusunun** top atışları hesaplamalarına yardımcı olması için Amerikan Ordusunun desteği ile 1946'da geliştirilmiştir.
- Türkiye'de televizyon yayınları ilk kez İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından 9 Temmuz 1952 günü başlatıldı.
- Türkiye'de **ilk bilgisayar kullanımı, Karayolları Genel Müdürlüğünde**, 1960 yılında hizmete giren ve yaklaşık 12 yıl kullanılan IBM-650 Data Processing Machine" ile başlamıştır.
- Türkiye'nin ilk internet (web) sitesi Orta Doğu Teknik Üniversitesine aittir. (1992)
- Türkiye'de ilk internet bağlantısı 12 Nisan 1993'te Orta Doğu Teknik Üniversitesinde gerçekleştirildi.
- Türkiye'de **ilk cep telefonu görüşmesi dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile dönemin Başbakanı Tansu Çiller arasında** oldu (23 Şubat 1994).
- Futbolda Avrupa'nın 2 numaralı kupası olan UEFA Kupası'nı ve UEFA Süper Kupa'yı kazanan **ilk** ve **tek** takım Galatasaray'dır (2000).
- UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kültürel varlık olarak dâhil edilen **Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası** Türkiye'nin bu listeye giren **ilk mimari** yapısıdır. XIII. yüzyılda Mengücekli Beyliği'nden Ahmet Şah ve karısı Melike Turan tarafından yaptırılan iki kubbeli cami, Anadolu geleneksel taş işçiliğinin en güzel örnekleri arasındadır.
- UNESCO tarafından 2018 yılında Dünya Miras Listesi'ne giren, dünyanın **en eski** tapınağı olarak kabul edilen "Göbeklitepe", **Şanlıurfa**'dadır.
- Türkiye'de çekilen ilk renkli film, 1953 yılında **Muhsin Ertuğrul**'un yönettiği "Halıcı Kız"dır.

- İlk Türk Tiyatro eseri Şinasi tarafından yazılan ve 1860'ta Tercüman-ı Ahval gazetesinde yayımlanan **"Şair Evlenmesi"**dir.
- İlk Türk gazeteci Agâh Efendi'dir. İlk özel gazete olan "Tercüman-ı Ahval"i de 21 Ekim 1860 günü o yayımladı.
- **Hababam Sınıfı,** Rıfat Ilgaz'ın Dolmuş dergisinde yazmaya başladığı öykülerden bir bölümünü birleştirerek 1957 yılında kitaplaştırdığı romanıdır. 1975 yapımı Hababam Sınıfı adlı filmin yapımcılığını ve yönetmenliğini **Ertem Eğilmez** yapmıştır.
- Türkiye'nin en uzun kara sınırı **Suriye** ile (877 km), en kısa kara sınırı ise **Nahçıvan** ile bulunmaktadır (10km).
- "Binbir Kilise Şehri" olarak anılan **"Ani Harabeleri"** Kars ili sınırları içerisindedir.
- İlk yerli film 1914'te çekilen "Ayastefenos"taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı'dır.
- Olimpiyatlara katılan ilk Türk kadın sporcu" aynı zamanda arkeolog da olan **Halet Çambel**'dir. Türkiye'yi eskrim dalında temsil ederek 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'na katılmıştır.
- Türkiye'de ilk otomobil yapımı 1959 yılında gerçekleşti. İlk Türk otomobili de Anadol markasıyla 1966 yılında satılıp kullanılmaya başlandı. Bundan önce 'Devrim' adlı bir otomobil, Eskişehir'de yapılsa da denenip üretiminden vazgeçildi.
- İsviçreli pedagog **Albert Malche** 1932'de Atatürk tarafından Türkiye'ye davet edilerek İstanbul Üniversitesi reformuna yol açan raporu yazdı. 31 Temmuz 1933'te kapatılan Darülfünunun yerine 1 Ağustos 1933'te İstanbul Üniversitesi kurulmuştur.
- İstanbul Teknik Üniversitesinin temeli Mühendishane-i Berri Hümayun (III. Selim, İmparatorluk Kara Mühendishanesi) olarak kabul edilmektedir.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 15 Kasım 1956 tarihinde, **Demokrat Parti Dönemi'nde** Amerikan üniversiteleri örnek alınarak kurulmuş, Türkiye'nin 5. üniversitesidir. İlk teknokent, ilk prototip robot, fiber optik yerleşke ağı, ilk bilgisayar destekli tasarım, Türkiye'nin ilk internet bağlantısı bu üniversitede gerçekleşmiştir.

- Mimar Sinan Üniversitesinin temeli Sanayi ve Nefise Mektebidir. Sanayi Nefise Mektebinin (Güzel Sanatlar Akademisi) kurucusu **Osman Hamdi Bey**'dir. Osman Hamdi Bey aynı zamanda Türk müzeciliğinin de kurucusudur (İstanbul Şark Eserleri Müzesi).
- Boğaziçi Üniversitesinin (1971) temeli Amerikalı eğitimci ve mimar Cyrus Hamlin ile Amerikalı tüccar Christopher Rheinlander Robert tarafından, 1683'te kurulan Robert Kolejidir.
- 1991'de SSCB'nin dağılmasının ardından bağımsızlığını kazanan **ilk Türk Cumhuriyeti Ebulfeyz Elçibey liderliğindeki Azerbaycan**'dır. 1918'de Mehmed Emin Resulzade önderliğinde Azerbaycan'ın bağımsızlığının ilan edilmesinden bir süre sonra SSCB bu bağımsızlığı tanımayarak kuvvet kullanarak Azerbaycan'ı ele geçirmişti.
- Orta Asya Cumhuriyetleri arasında en büyük doğal gaz rezervlerine ve yıllık üretim kapasitesine sahip olan devlet **Türkmenistan**'dır. Yüz ölçümü en büyük Orta Asya Cumhuriyeti ise **Kazakistan**'dır.
- **Basmacı Hareketi,** Rusların Türkistan'da yaptıkları katliamlara tepki olarak başlayan, Türkistan'ın bağımsızlık mücadelesine verilen isimdir. Osmanlı asker ve siyaset adamı Enver Paşa da Türkistan'a gelerek 1922'de millî bağımsızlık mücadelesinde hayatını kaybetmiştir.
- Yusuf Akçura, Türkçülük akımının önde gelen düşünür ve tarihçisidir. Türk Ocağının kurucularındadır. Türk Tarih Kurumu başkanlığı da yapmıştır. **"Üç Tarz-ı Siyaset"** başlıklı dizi makale ile imparatorluğun önündeki seçeneklerin **"Osmanlıcılık", "Panislamizm" ve "Türk Milliyetçiliği"** olduğu, bunlardan en uygununun da sonuncusu olduğunu belirtmiştir.
- İsmail Gaspıralı, **"dilde, işte, fikirde birlik"** sözleriyle Türk toplulukların birleşebileceği fikrini savunmuş, Rusya Müslümanlarıyla ilgili çok sayıda yazı kaleme almış, Türk ve Müslüman toplumlarında eğitim reformu gerçekleştirilmesi için büyük çaba sarf etmiştir.
- **"Medîne Müdâfii", "Türk Kaplanı", "Çöl Kaplanı", "Medine Kahramanı"** lakaplarıyla anılan Osmanlı devlet adamı Fahrettin Türkkan Paşa'dır.

- Çanakkale Deniz Savaşlarında görev alarak askerî ve stratejik başarısıyla adı tarihe **18 Mart Kahramanı** olarak yazılan komutan Cevat Çobanlı Paşa'dır.
- Azerbaycan'ın başkenti Bakü'yü 15 Eylül 1918'de Ermeni ve Bolşevik birliklerinden kurtaran **Kafkas İslam Ordusu Komutanı Bakü Fatihi** olarak anılan Nuri Paşa (Killigil)'dır.
- **"Kut'ül Amare Kahramanı"** olarak da bilinen I. Dünya Savaşı'nda Irak Cephesi'nde İngilizlere karşı elde ettiği başarılar nedeniyle kendisine Kut soyadı verilen komutan Halil Kut Paşa'dır.
- Doğu Anadolu'da ve Çanakkale Savaşı'nda kazandığı zaferlerle Kâzım Karabekir Paşa, "Alçıtepe Kahramanı" ve "Şark Fatihi" unvanına sahip olmuştur.
- Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12 Mart 1921 tarihli oturumunda "İstiklal Marşı"nı mecliste ilk defa hem de dört defa üst üste okuyan Cumhuriyet Hatibi / Millî Hatip lakaplı dönemin Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver'dir.
- 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanından sonra seçilen ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, başbakanı İsmet İnönü ve meclis başkanı ise Ali Fethi Okyar'dır.
- Tayfur Sökmen Hatay Cumhuriyeti'nin ilk ve tek Cumhurbaşkanı'dır. Hatay Devleti'nin Meclis Başkanlığına Abdülgani Türkmen, Başbakanlığa ise Abdurrahman Melek seçilmiştir.
- **Bağımsız Bosna Hersek'in ilk Cumhurbaşkanı** olan ve Bilge Kral olarak anılan devlet adamı Aliya İzzetbegoviç'tir.
- Kırım Tatar Türklerinin lideri ve Ukrayna Parlamentosu milletvekili Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu'dur.
- Türkiye'nin Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilen ilk erkek yazarı Yaşar Kemal, kadın yazarı ise Leyla Erbil'dir. Yaşar Kemal ve Leyla Erbil'in adaylıklarının ardından Nobel Edebiyat Ödülü ile buluşan ilk Türk yazar ise Orhan Pamuk olmuştur.
- Avrupa'nın en büyük kelebek uçuş alanına sahip Tropikal Kelebek Bahçesi **Konya'nın** en büyük parkı olan Kelebekler Vadisi Parkı'nda yer alıyor.

- Birleşmiş Milletler tarafından engellilerin toplumsal yaşama tam ve diğer bireylerle eşit katılım sağlanmalarına dikkat çekmek ve onları daha iyi anlayabilmek için 3 Aralık, 'Uluslararası Engelliler Günü' olarak ilan edilmiştir.
- İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, 10 Aralık 1948 günü Fransa'nın başkenti Paris'te toplanan Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul ve ilan edilmiştir. Günümüzde tüm dünyada 10 Aralık günü "İnsan Hakları Günü" olarak kutlanmaktadır.
- **Türkiye'de ilk büyük devalüasyon** 7 Eylül 1946 tarihinde yapılmıştır. 7 Eylül Kararları olarak adlandırılır ve Recep Peker Hükûmeti Dönemi'nde gerçekleşmiştir.
- **Çernobil Faciası**, günümüzde Ukrayna'ya bağlı olan Pripyat şehrinin yakınlarındaki Çernobil nükleer santralinde, 26 Nisan 1986'da meydana gelen patlamadır. Facia sonucu Ukrayna, Rusya ve Belarus'un birçok bölgesinde hava ve su zehirlenmesi etkisini gösterdi.
- **Hocalı Katliamı:** Karabağ Savaşı sırasında 26 Şubat 1992 tarihinde Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasında yaşanan ve Azerbaycanlı sivillerin Ermenistan'a bağlı kuvvetler tarafından toplu şekilde öldürülmesi olayıdır.
- **Kardak Krizi**, Ocak 1996'da Yunanistan ile Türkiye arasında Figen Akat isimli Türk bandıralı kargo gemisinin Kardak Kayalıkları'nda karaya oturması sonucu Türk ve Yunan kurtarma ekipleri arasında çıkan anlaşmazlık sonucu patlayan diplomatik ve askerî krizdir.
- **Tarihte "Kara Ölüm"** olarak da anılan Asya'dan Avrupa'ya gelerek ardında büyük yıkım bırakan VEBA, tahminlere göre Avrupa nüfusunun yarısından fazlasını (ölüm sayısının 25-30 milyon aralığında olduğu tahmin edilmektedir), dünya nüfusunun ise %10'unu yok etmiştir.
- İspanyol gribi (influenza), 1918 ve 1920 yılları arasında görülen yaklaşık iki yılda 50-100 milyon insanın vefatına sebep olan hastalıktır. I. Dünya Savaşı'nın bitmesinin en büyük sebeplerinden birisi olarak kabul edilmektedir.
- Dünyanın ilk millî parkı Amerika'da bulunan Yellowstone Millî Parkı'dır. Türkiye'nin ilk millî parkı ise Yozgat Çamlığı Millî Parkı'dır.

- Bilimsel değerinin yanı sıra beyaz kumsalı, turkuaz rengi berrak suyuyla eşsiz doğa güzelliğine sahip **'Türkiye'nin Maldivleri'** olarak bilinen göl Burdur'da bulunan Salda Gölü'dür.
- İstiklal Marşı'nı yazan Mehmet Âkif ERSOY, günümüzdeki bestesini ise Zeki ÜNGÖR yapmıştır. Mehmet Âkif ERSOY, İstiklal Marşı'nı Kahraman Türk Ordusu'na ithafen yazmıştır. İstiklal Marşı'nı Ankara'daki Tacettin Dergâhı'nda yazmıştır.
- İstiklal Marşı'nın yayımlandığı ilk gazete "Açıksöz", ilk dergi ise "Sebilür Reşad" dergisidir.
- İstiklal Marşı'na yönelik güfte yarışmasını Millî Eğitim Bakanlığı düzenlemiştir. İstiklal Marşı 12 Mart 1921 tarihinde kanunla kabul edilmiş, ilk kez 1982 Anayasası'nda yer almıştır.
- İlk olimpiyat oyunları 1896 yılında Yunanistan'ın başkenti Atina'da yapılmaya başlanmıştır.
- Yaptığı 35 tane maç olan ve bunlardan sadece 4 mağlubiyet alan **"Boğazın Boğası"** lakaplı millî boksör Sinan Şamil Sam'dır.
- 2 olimpiyat, 3 dünya, 8 kez de Avrupa Şampiyonu olan **"Asrın Güreşçisi"** lakaplı millî güreşçi Hamza Yerlikaya'dır.
- NBA'de (Amerikan Basketbol Ligi) oynayan ilk Türk basketbolcu Mirsad Türkcan'dır. NBA'de oynayan diğer Türk oyuncular Mehmet Okur ve Hidayet Türkoğlu'dur.
- Dünya Atletizm Şampiyonası'nda finale kalan, madalya kazanan ve Avrupa Atletizm Şampiyonası'nda altın madalya kazanan ilk Türk atlet Süreyya Ayhan Kop'tur.
- Kamuoyunda Süper Vali olarak anılan Erzincan, Tokat, Aydın ve Denizli valilikleri yapan ve 2003 yılında geçirdiği trafik kazası ile hayatını kaybeden devlet adamı Recep Yazıcıoğlu'dur.